

EL GOS DELS BASKERVILLE

ARTHUR CONAN DOYLE

El ric terratinent sir Charles Baskerville és trobat mort al parc de casa seva. El doctor Mortimer, metge de capçalera i amic de la víctima, està convençut d'haver vist una bèstia sobrenatural amb l'aparença d'un gos enorme entre la boira que envolta la casa de la víctima. Sherlock Holmes i Watson hauran d'esclarir el misteri de la maledicció dels Baskerville abans que l'hereu de sir Charles pateixi el mateix final tràgic que el seu predecessor.

El gos dels Baskerville és la història més coherent de Holmes. Tot i que es tracta d'un cas gens difícil de resoldre, en el qual es revela la identitat de l'assassí un cop recorreguts uns dos terços de l'obra, en ella es fa palesa la grapa de Conan Doyle per fer sentir tot el terror i la soledat dels erms de Devon, revelats a través dels contorbats sentiments del metge abstemi.

Arthur Conan Doyle

El gos dels Baskerville

Sherlock Holmes - 5

ePUB v2.0

Raticulina 16.10.14

*llegir ens fa
més lliures*

Títol original: *The Hound of the Baskervilles*
Arthur Conan Doyle, 1902
Traducció: Silvia Aymerich, 2002

Edició digital: Raticulina (v1.0)
Segona edició: EpubCat (v2.0)
Digitalització: Raticulina

ePUBCat base r1.3

1. Míster Sherlock Holmes

Míster Sherlock Holmes, que acostumava a ser força tocatardà, tret d'aquelles gens esporàdiques ocasions en què es quedava tota la nit despert, seia a la taula del menjador. Jo era dret davant la llar de foc amb els peus damunt la catifa i vaig agafar el bastó que el nostre visitant s'havia deixat la nit anterior. Era una vara de fusta gruixuda i ben tallada amb una mena de pom al capdamunt, de l'estil que coneixem per «Advocat de Penang». Just a sota l'empunyadura s'hi trobava una gran placa d'argent de més de dos centímetres d'amplada on hi havien gravat: «A James Mortimer, M.R.C.S. dels seus amics del C.C.H». i la data 1884. Es tractava de la mena de bastons que solien portar les antigues famílies de metges: dignes, sòlids i segurs.

—I doncs, Watson, què en treu d'aquí?

Holmes seia d'esquena i jo no li havia pas donat cap indicatiu d'allò que feia.

—Com ho ha sabut el que estava fent? Em penso que deu tenir ulls al clatell, vostè.

—Si més no, tinc una cafetera d'argent ben lluenta al meu davant —digué.

—Però, digui'm, Watson, què està fent amb el bastó del nostre visitant? Com que hem tingut la mala sort de perdre'l de vista i no tenim la més mínima idea de la seva missió, aquest record que ens ha deixat de manera accidental esdevé de gran importància. Vejam si em sap reconstruir l'home per mitjà de l'observació del bastó.

—Opino —vaig començar dient, seguint en la mesura de les meves possibilitats els mètodes del meu company— que el doctor Mortimer és un metge d'edat avançada que gaudeix de consideració i estima atès que aquells qui el coneixen li han ofert aquesta prova de llur apreciació.

—Exacte! —digué Holmes—. Excel·lent!

—Considero, a més, que és molt probable que sigui un metge de poble dels que fan gran part de les seves visites a peu.

—I per què això?

—Perquè aquest bastó, tot i que de bell antuvi era bonic, ara està tan rosegat que se'm fa difícil imaginar-lo als dits d'un metge de ciutat. La guaspa de ferro està molt desgastada; és evident, doncs, que ha fet moltes caminades amb ell.

—Una explicació perfectament raonable! —respongué Holmes.

—I ara tornem a la qüestió dels «amics de la C.C.H».. M'aventuro a suposar que es tracta d'un Club de Caça als membres del qual probablement ell hagi ofert assistència mèdica i això li hagi valgut aquest present a tall d'agraïment.

—De veres, Watson, se supera a vostè mateix —digué Holmes, tirant enrera la cadira i encenent una cigarreta—. Em sento obligat a dir que en tots els judicis de valor que ha estat tan amable d'emetre respecte als meus petits èxits gairebé sempre ha subestimat les seves pròpies habilitats. És possible que vostè no sigui brillant, però sí que és un conductor de llum. Algunes persones sense ser elles mateixes genis tenen el poder remarcable d'estimular-lo. Li confesso, estimat amic, que em sento en deute amb vostè.

Mai no m'havia dit tantes coses i he d'admetre que les seves paraules em van fer molt content, ja que sovint m'havia dolgut de la seva indiferència per la meua

admiració i els meus intents de fer publicitat dels seus mètodes. Em sentia també orgullós de pensar que havia arribat a dominar el seu sistema fins al punt de ser capaç d'aplicar-lo de tal forma que mereixés la seva aprovació. Aleshores, agafà la vara de les meves mans i l'examinà durant uns instants a simple vista. Seguidament, amb un posat que mostrava interès, deixà la cigarreta i, tot acostant el bastó a la finestra, se'l tornà a mirar amb una lupa.

—Interessant, tot i que és elemental —digué tornant al seu cantó favorit del sofà—. Certament, hi ha alguns indicis en aquest bastó que ens serveixen de base per unes quantes deduccions.

—Que se m'ha escapat algun detall? —vaig preguntar amb una certa presumpció—. Confio que no sigui res gaire significatiu?

—Em sembla, estimat Watson, que la majoria de les seves conclusions eren errònies. Quan he dit que vostè m'estimulava em referia, per ser-li franc, que, havent pres nota de les seves equivocacions, eventualment m'ha guiat cap a la veritat. I no és pas que en aquest cas vagi completament errat. El nostre home és certament un metge de poble i camina un bon xic.

—Aleshores, tenia raó.

—Fins aquí sí.

—Però això era tot.

—De cap manera, estimat Watson, de cap manera ho és tot. Jo suggeriria, per exemple, que la presentació d'un metge és més probable que provingui d'un hospital que no pas d'un Club de Caça i que quan les inicials C.C. són col·locades davant l'hospital remetent habitualment a les paraules «Charing Cross».

—Pot ser que tingui raó.

—La major probabilitat rau en aquesta direcció i si la prenem com a hipòtesi de treball disposarem d'una nova base per on començar la nostra construcció d'aquest visitant desconegut.

—Bé, doncs, suposant que «C.C.H». significa «Charing Cross Hospital» què més en podem deduir?

—És que no li diuen res en si mateix? Vostè coneix els meus mètodes. Apliqui'ls!

—Només en puc treure la conclusió evident que l'home ha estat treballant a la ciutat abans d'anar-se'n al camp.

—Em penso que ens podem aventurar una mica més que això. Miri-s'ho així: En quina ocasió és més probable que es fes un present d'aquesta mena? Quan es devien ajuntar els seus amics per oferir-li una mostra del seu afecte? Òbviament, en el moment que el doctor Mortimer abandonà la feina a l'hospital per tal d'establir-se pel seu compte. Sabem que hi hagué un present. Creiem que s'havia produït un canvi de feina des d'un hospital urbà a una consulta en un poble. Seria doncs anar massa lluny si diguéssim que el regal era en ocasió del canvi?

—Sembla, certament, probable.

—Ara bé, s'adonarà que no podia formar part de la plantilla de l'hospital, ja que tan sols un home ben situat en un consultori londinenc podria ostentar un càrrec com aquest i, si fos el cas, no l'hauria pas deixat per anar-se'n al camp. Aleshores, què hi feia? Si treballava a l'hospital i no formava part del personal fix només podia tractar-se d'un metge intern o d'un cirurgià, és a dir, una mica més que un estudiant de darrer curs. I en marxà fa cinc anys: la data és gravada al bastó. De manera que el seu respectable metge de família, de mitjana edat s'esvaeix en l'aire,

estimat Watson, i sorgeix al seu lloc un jove de menys de trenta anys, amigable, poc ambiciós i desmemoriat, amo d'un gos que té per favorit i que jo descriuria grosso modo dient que deu ser més gran que un terrier i més petit que un mastí.

Vaig riure amb incredulitat mentre Sherlock Holmes es recolzava en el sofà fent petits cercles de fum que s'enlairaven cap al sostre.

—Pel que fa a la darrera part, no tinc maneres de comprovar-ho —vaig dir-li—, però com a mínim no és gens difícil trobar algunes dades sobre l'edat de l'home i la seva professió.

Vaig agafar la guia de metges de la meua petita antosta de llibres de medicina i comencí a cercar el nom. Hi havia uns quants Mortimer però només un que pogués ser el nostre visitant. Vaig llegir el seu historial en veu alta:

Mortimer, James, M.R.C.S., 1882, Grimpen, Dartmoor, Devon. Metge intern de 1882 a 1884 a l'hospital de Charing Cross. Guanyador del premi Jackson de Patologia Comparada amb un assaig titulat «És un atavisme la malaltia?». Membre corresponent de la Societat Sueca de Patologia. Autor de «Alguns fenòmens de l'atavisme» (Lancet, 1882), «Progressem?» (Diari de Psicologia, març 1883), responsable de sanitat de les parròquies de Grimpen, Thorsley i High Barrow.

—No es menciona res d'un club de caça local, Watson —digué Holmes, amb un somriure maliciós—, però sí que fa de metge de poble, com molt astutament ha observat. Crec que les meves deduccions són ben justificades. Respecte als adjectius, he dit, si no recordo malament, amigable, poc ambiciós i desmemoriat. Per la meua experiència només els homes amables reben testimonis d'apreci i tan sols algú que no sigui ambiciós abandona una carrera a Londres per anar-se'n al camp, de la mateixa manera que únicament un despistat deixaria el seu bastó en comptes de la seva tarja de visita després d'haver esperat una hora en la nostra sala.

—I el gos?

—S'ha acostumat a portar el bastó darrera el seu amo. Com que el bastó és pesat, el gos l'agafa fort pel mig, d'aquí que hi hagi la marca de les seves dents ben visible. La mandíbula del gos, tal com es veu per l'espai que hi ha entre les marques, és massa ampla per a un terrier i massa estreta per a un mastí. Pot tractar-se... sí, i tant, d'un espàniel de pèl arrissat.

S'havia aixecat i es passejava per l'habitació mentre parlava. Aleshores, s'aturà al buit de la finestra. Hi havia un to de convicció tan patent en la seva veu que vaig alçar els ulls per mirar-lo tot sorprès.

—Estimat amic, com pot estar-ne tan segur?

—Per la senzilla raó que veig el gos a la nostra mateixa entrada i qui pica és el seu amo. No es mogui, li ho prego, Watson. És un col·lega seu i la seva presència em pot fer servei. Ara és el moment fatídic, Watson, quan sentim les passes pujant les escales i encaminant-se cap a la nostra vida sense saber si serà per bé o per mal. Què voldrà el doctor James Mortimer, un home de ciència, de Sherlock Holmes, un especialista en el crim? Endavant!

L'aparició del nostre visitant fou una sorpresa per a mi, car m'esperava trobar el típic metge de poble. Era molt alt i prim, amb un nas llarg com un bec que sorgia entremig dels seus ulls grisos penetrants, molt junts, que llançaven llambregades darrera les seves ulleres amb muntura d'or. Anava vestit amb l'estil d'un professional però força deixat, ja que duia la levita bruta i els pantalons esfilagarsats. Tot i que era jove, ja anava carregat d'espallles i caminava amb el cap tirat endavant, la qual cosa li donava un aire de benevolència escrutadora. En

el moment d'entrar els seus ulls es clavaren en el bastó que Holmes tenia a les mans i es precipità cap a ell fent una exclamació d'alegria.

—Oh que estic content! —digué—. No estava segur si l'havia deixat aquí o a l'oficina d'embarcament. No voldria pas perdre aquest bastó per res del món.

—Deu ser un regal, ja comprenc —respongué Holmes.

—Sí, senyor.

—De l'hospital de Charing Cross?

—D'un parell d'amics d'allà en ocasió del meu casament.

—Déu meu, Déu meu, malament! —digué Holmes movent el cap.

El doctor Mortimer parpellejà darrera les seves ulleres, lleugerament astorat.

—I per què malament?

—Només perquè heu tirat per terra les nostres petites deduccions. Així diu que va ser pel seu casament, oi?

—Sí, senyor. Em vaig casar i vaig abandonar l'hospital amb l'esperança d'obrir una consulta privada. Em calia casa pròpia.

—Caram, caram, així doncs no anàvem pas tan errats —digué Holmes—. I ara, doctor James Mortimer...

—Senyor Mortimer, si un plau; sóc un humil MRCS.

—I un home de ment clara, evidentment.

—Un aficionat a la ciència, míster Holmes, un recollidor de petxines sobre les platges d'un gran i desconegut oceà. Suposo que estic parlant amb mister Sherlock Holmes i no pas amb...

—No, aquest és el meu amic el doctor Watson.

—Encantat de conèixer-lo, senyor. He sentit el seu nom relacionat amb el del seu amic. Vostè m'interessa molt míster Holmes. Mai no hauria esperat trobar-me amb un crani tan dollicocèfal ni un desenvolupament supra-orbital tan ben marcat. Que li sabria greu si resseguís amb els meus dits la seva fissura parietal? Un motlle del seu crani mentre no disposem de l'original serà un ornament per a qualsevol museu d'antropologia. No voldria pas fer-me pesat, però confesso que cobejo el seu crani.

Sherlock Holmes féu un gest al nostre visitant perquè s'assegués en una cadira.

—Vostè és un entusiasta de la seva ciència, senyor, com jo ho sóc de la meua —digué—. M'adono pel seu índex que vostè es fa els seus propis cigarrets. No s'estigui d'encendre'n un.

L'home es va treure paper i tabac i començà a cargolar la cigarreta amb una destresa sorprenent. Tenia uns dits llargs i tremolosos tan àgils i nerviosos com les antenes d'un insecte.

Holmes restà silent, però les llambregades que llançava al nostre curios company mostraven l'interès que prenia per ell.

—M'afiguro, senyor —digué finalment—, que no ha estat tan sols per contemplar el meu crani que em va fer l'honor de venir-me a veure la nit passada, i avui altre cop!

—No, no senyor; tot i que m'alegro d'haver tingut l'oportunitat de veure'l de passada. He vingut a trobar-lo, míster Holmes, perquè he comprès que sóc un home poc pràctic i em sento ara mateix enfrontat amb un problema seriós i extraordinari. Reconeixent, com ho faig, que vostè és el segon expert més important d'Europa...

—I doncs, senyor! Puc preguntar qui ostenta l'honor de ser el primer? —preguntà Holmes amb una certa aspresa.

—Per a un home de mentalitat clara i científica el treball de Monsieur Bertillon ha de tenir un interès extraordinari.

—Aleshores, no hauria fet millor consultant-lo?

—Fixi's que he dit per a un home de mentalitat clara i científica, però com a home de negocis pràctic és sabut que vostè és únic. Confio senyor que, per inadvertència, no hauré pas...

—Un moment —digué Holmes—. Crec, doctor Mortimer que seria millor si, sense donar més voltes, anés al gra i m'expliqués la naturalesa exacta del problema pel qual demana la meva ajuda.

2. La maledicció dels Baskerville

—Tinc un manuscrit a la butxaca —digué el doctor James Mortimer.

—Ja m’hi he fixat quan vostè entrava a l’habitació —digué Holmes.

—És un vell manuscrit.

—De principis del segle divuit, si no és una falsificació.

—Com ha pogut saber-ho, senyor?

—Me n’ha estat mostrant dos o tres centímetres l’estona que ha estat parlant. Seria un expert ben poc experimentat si no fos capaç de datar un document en el marge aproximat d’una dècada. Potser ha llegit la meva petita monografia sobre el tema. Posem que sigui del 1730.

—La data exacta és 1742 —el doctor Mortimer se’l va treure de la butxaca de l’infern—. Aquest document familiar fou confiat a la meva cura per Sir Charles Baskerville, la mort sobtada i tràgica del qual, fa uns tres mesos, provocà tant d’enrenou a Devonshire. Puc dir que jo era el seu amic personal al mateix temps que el seu metge de capçalera. Tenia un caràcter fort, sagaç, pràctic, i tan poc imaginatiu com jo mateix. Tot i així, es va prendre el document molt seriosament i el seu esperit estava preparat per a un final com el que realment tingué.

Holmes allargà la mà per agafar el manuscrit i el posà pla sobre els genolls.

—Observi, Watson, l’ús alternatiu de la essa llarga i curta. És un dels indicis que m’ha servit per fixar la data.

Vaig mirar el paper esgrogueït amb les lletres mig esborrades. A l’encapçalament hi havia escrit: «Casa pairal de Baskerville» i a sota en grans números fets amb gargots «1742».

—Sembla ser una mena de relat.

—Sí, és el relat d’una certa llegenda que corre en la família Baskerville.

—Però em fa l’efecte que és quelcom més actual i pràctic sobre el que em vol consultar?

—És un assumpte més actual, més pràctic i urgent que s’ha de decidir en vint-i-quatre hores. Però el manuscrit és curt i íntimament relacionat amb l’afer. Amb el seu permís, li ho llegiré.

Holmes s’arrepentí sobre el respall de la cadira, ajuntà el capciró dels dits i tancà els ulls amb un gest de resignació. El doctor Mortimer encarà el manuscrit a la llum i començà a llegir amb una veu alta i esquerdada el següent relat antic i curiós:

«Sobre l’origen del Gos dels Baskerville hi ha moltes històries. Tot i així, com que sóc el descendent en línia directa de Hug Baskerville i vaig conèixer la història pel meu pare, que l’havia sentida contar al seu, en deixo constància escrita amb la creença que s’esdevingué exactament com ho relato. I vull fer-vos creure, fills meus, que la mateixa Justícia que castiga el pecat també pot perdonar-lo per gràcia divina i que cap condemna no és tan feixuga que no pugui ser absolta mitjançant la pregària i el penediment. Apreneu, doncs, d’aquesta història a no témer els fruits del passat sinó més aviat a ser circumspectes en el futur, per tal que les folles passions a causa de les quals la nostra família sofrí tant no ens portin altre cop a la perdició.

»Heu de saber que en el temps de la Gran Rebel·lió (la història de la qual, escrita pel docte Lord Clarendon, us recomano sincerament) aquest senyoriu de Baskerville era regit per n'Hug de Baskerville, del qual ningú no podria negar que era el més salvatge, profà i descregut dels homes. De fet, això, els seus veïns li ho podrien haver perdonat, per bé que no hi havia hagut mai sants en aquelles contrades, però tenia un temperament cruel i desenfrenat que li valgué mala fama en tot l'Oest d'Anglaterra. I va succeir que aquest Hug s'enamorà —si és que podem anomenar amb un mot tan lluminós una passió tan obscura— de la filla d'un propietari rural que posseïa terres a la vora de la finca dels Baskerville. Però la jove donzella, que era discreta i tenia molt bona reputació, l'evitava tant com podia perquè recelava del seu mal nom. De manera que, un 29 de setembre diada de Sant Miquel, n'Hug, assabentat que el pare i els germans de la noia eren fora, amb l'ajut de cinc o sis dels seus ociosos i desvagats companys irrompé en la granja i raptà la donzella. Quan l'hagueren portada a la casa pairal, col·locaren la noia en una cambra de dalt de tot mentre n'Hug i els seus amics organitzaven una gran xerinola com era llur costum nocturn. Ara, la pobra mossà s'estava a dalt amb els cinc sentits atents a les cançons, els crits i les terribles blasfèmies que pujaven des de baix, perquè diuen que els renecs que proferia n'Hug de Baskerville quan estava embriac haurien pogut abatre un home. Finalment, en el paroxisme de la por, realitzà una proesa que hauria fet recular el més coratjós i fort dels homes, ja que, amb l'ajuda de l'heura enfiladissa que cobria —i encara cobreix— la paret sud, s'anà despenjant per sota el ràfec fins a tocar a terra i d'aquí cap a casa travessant l'erm; és a dir, recorrent les tres llegües que separen la Mansió Baskerville de la granja del seu pare.

»Es va escaure que, una estona després, n'Hug deixà els seus companys per anar a dur menjar i beguda —i altres coses pitjors per ventura— a la seva captiva i trobà la gàbia buida i l'ocell que s'havia escapat. Aleshores, semblà com si dugués el dimoni al cos: baixà les escales esperitat fins al menjador, saltà d'una gambada la taula gran i, fent volar pels aires talladors i gerres, cridà davant de tots els seus companys que eren presents aquella nit que es vendria en cos i ànima al diable per tal d'aconseguir la mossà. I, quan els convidats s'aixecaren horroritzats enfront de la fúria de l'home, un de més pervers o potser més begut que la resta s'esgargamellà dient que calia llançar els gossos al seu darrera. Llavors, Hug sortí de la casa corrent i cridant als seus mossos de quadra que li ensellessin l'euga i desfermessin la gossada després de fer-los ensumar un mocador de la noia. Muntà d'una revolada i es llançà a la seva captura amb una cridòria eixordadora enmig del clar de lluna que il·luminava l'erm.

»Per uns instants els convidats romangueren astorats, incapaçs de comprendre tot allò que havia succeït amb tanta rapidesa. Poc després, però, llurs sentits es desvetllaren a la natura dels fets que s'estaven produint a l'erm. S'havia organitzat un tumult increïble: els uns demanaven les seves pistoles, d'altres volien els seus cavalls i fins n'hi havia que reclamaven a crits més ampolles de vi. Finalment, un cert sentit comú retornà a les seves ments enfollides i tots plegats, tretze en total, muntaren llurs cavalls iniciant així la persecució. La lluna brillava intensament sobre llurs cossos

mentre cavalcaven veloçment els uns al costat dels altres seguint el camí que devia haver pres la noia, si volia tornar-se'n a casa seva.

»Havien galopat ja més d'una milla quan passaren per davant d'un dels pastors nocturns de l'erm i li preguntaren a crits si havia vist la persecució. I, segons conta la història, el pastor estava tant esporuguit que a penes si podia parlar; però que finalment digué que havia vist la infeliç donzella i els gossos que l'encalçaven. «Però no he vist res més que això —afegí— car n'Hug de Baskerville ha passat rabent muntat en la seva euga negra i al seu darrera una munió de gossos infernals que Déu em guardi de tenir mai als talons».

»Així és que els cavallers embriacs maleïren el pastor i continuaren cavalcant. Ben aviat es quedaren glaçats en sentir un galop a través dels erms i després l'euga negra, xopa de bromera blanca, que els passà al davant amb la brida penjant i la sella buida. Aleshores, els companys de n'Hug es posaren a cavalcar ben junts, car una gran temor els havia envaït. Malgrat tot, però, continuaren galopant per l'erm encara que, si haguessin estat sols, haurien volgut girar cua. Cavalcant d'aquesta manera, arribaren finalment a trobar els gossos, els quals, tot i que eren famosos pel seu coratge i la seva casta, gemegaven arraulits al capdamunt d'un pendent acusat sobre l'erm; alguns s'escapaven furtivament i d'altres amb els pèls erissats i els ulls fixos de pànic esguardaven l'estret barranc que tenien al davant.

»El grup es deturà, com podeu suposar, més sobris que no pas quan varen sortir. La majoria no volien prosseguir de cap de les maneres, però tres d'ells, els més agosarats, o potser els més ebris, continuaren baixant per la fondalada. Ara, s'obria davant seu un ample espai sobre el qual es dreçaven dos o tres grans rocs que encara es poden veure i que foren col·locats per pobles oblidats en segles remots i llunyans. La lluna brillava intensament sobre la clariana i, allà en el centre, jeia la infeliç sense vida, morta de por en el lloc mateix on havia caigut. Però no fou pas la visió del cos de la noia, ni tan sols la del cos de n'Hug de Baskerville estès al seu costat allò que esferei els tres temeraris disbauxats sinó una bestia negra amb forma de gos que l'estirava pel coll però més immensa del que mai uns ulls mortals hagin vist. Quan la fera, després de destrossar el coll de n'Hug de Baskerville, girà els seus ulls espurnejants i les seves goles bavalloses cap a ells, els tres homes xisclaren esglaiats i s'allunyaren a cavall per salvar la vida, esgaripant encara mentre galopaven a través de l'erm. L'un morí aquella mateixa nit a causa d'aquella visió i els altres dos no varen ser mai més altres per la resta de llurs vides.

»I aquesta és la història, fills meus, que segons es diu ha turmentat la meva família tan insidiosament d'aleshores ençà. Si he decidit d'escriure-la ha estat perquè ço que es coneix amb claredat causa menys terror que el que s'insinua o s'imagina. Ningú no podrà negar que molts membres de la família han tingut una mort infortunada: sobtada, sagnant i misteriosa. Nogensmenys, confiem que ens podrem refugiar en la bondat infinita de la Providència, per tal que deixi de castigar els innocents més enllà de la tercera o quarta generació, com amenacen les Santes Escripures. I és a aquesta Providència, fills meus, a la qual us encomano aquí, i us aconsello

que, a tall de precaució desistiu de creuar l'erm en hora fosca quan els poders malèfics hi són exaltats».

(Això ho ha escrit n'Hug de Baskerville per a ser llegit pels seus fills Rodger i John amb instruccions precises que no en diguin res a la seva germana Elizabeth).

Un cop el doctor Mortimer hagué llegit aquesta singular narració, col·locà les seves ulleres al cim del front i esguardà fixament míster Sherlock Holmes, el qual badallà tot llençant la punta de la seva cigarreta al foc.

—I bé? —digué ell.

—És que no ho troba interessant?

—Per a un col·leccionista d'històries fantàstiques.

El doctor Mortimer es tragué un diari plegat de la butxaca.

—I ara, míster Holmes li llegiré quelcom una miqueta més recent. És el *Devon County Chronicle* del 14 de juny d'aquest any. Es tracta d'una petita nota sobre els fets descoberts arran de la mort de Sir Charles Baskerville que s'esdevingué uns quants dies abans d'aquesta data.

El meu amic es recolzà sobre el respall de la seva cadira i la seva expressió esdevingué atenta. El nostre visitant es posà bé les ulleres i començà a llegir:

«La recent mort sobtada de Sir Charles de Baskerville, el nom del qual havia estat mencionat com a probable candidat liberal per Mid-Devon a les properes eleccions, ha posat un núvol de tristor sobre el comtat. Malgrat que Sir Charles només havia residit a la casa pairal dels Baskerville per un temps comparativament curt, la seva afabilitat i extrema generositat s'havien guanyat l'afecte i la consideració d'aquells que el conegueren. En aquesta època de *nouveaux riches* és agradable trobar un cas en què el descendent d'una antiga família del comtat, que ha caigut en desgràcia, sigui capaç de fer la seva pròpia fortuna i endur-se-la amb ell per tal de restablir la *grandeur* de la seva nissaga. Sir Charles, com és ben sabut, invertí grans sumes de diners en especulacions a Sud-àfrica. Més prudent que aquells que continuen fins que la roda de la fortuna se'ls gira en contra, un cop hagué arraconat uns bons guanys se'n tornà a Anglaterra. Només feia dos anys que tornava a viure a la casa pairal dels Baskerville i tothom parla de com eren d'importants els seus projectes de reconstrucció i millorament, que ara quedaran interromputs amb la seva mort. Com que no tenia fills, el seu desig àmpliament expressat era que tot el comtat pogués, en vida seva, beneficiar-se de la seva gran fortuna, i molts tindran raons personals per sentir profundament la seva mort prematura. Les seves generoses donacions per a caritats locals i del comtat han estat freqüentment ressenyades en aquestes pàgines.

»No es pot pas dir, encara, que les circumstàncies en relació amb la mort de Sir Charles hagin estat completament aclarides en la investigació que s'ha dut a terme; però, si més no, s'ha fet prou per apaivagar els rumors als quals la superstició de la localitat ha donat curs. No hi ha cap raó per creure que s'hagi jugat brut en aquest afer ni per imaginar que la mort s'hagi produït per altres causes que les naturals. Sir Charles era vidu i, en molts aspectes, se'l podria considerar un excèntric quant a la seva manera de pensar. A desgrat de la seva considerable fortuna, era molt senzill pel que fa als seus gustos personals i el servei de la casa pairal de Baskerville consistia en un matrimoni anomenats Barrymore, el marit feia de majordom i la

muller s'ocupava de la casa. L'ur declaració corroborada per alguns amics s'encamina a demostrar que la salut de Sir Charles s'havia vist alterada darrerament i assenyala que es devia tractar d'una afecció cardíaca manifestada en canvis de color, ofec i atacs aguts de depressió nerviosa. El doctor James Mortimer, amic i metge personal del traspasat, ha donat evidències en aquest mateix sentit.

»Els fets del cas són simples. Sir Charles Baskerville tenia costum, abans d'anar a dormir, de fer un tomb pel ja famós Passeig dels Teixos prop de la casa pairal; la declaració dels Barrymore en dona fe. El 4 de juny Sir Charles havia explicat la seva intenció de sortir cap a Londres l'endemà, així que demanà als Barrymore que li prepararessin l'equipatge. Aquella nit sortí com sempre a fer el seu passeig nocturn en el curs del qual tenia l'hàbit de fumar-se un cigar. Mai no en tornà. A les dotze Barrymore, en veure el portal obert, s'alarmà i, després d'encendre una llàntia, se n'anà a cercar el seu amo. Com que no havia plogut, les empremtes dels peus eren ben visibles pel viarany. A mig camí del corriol hi ha una portalada que mena a l'erm. Hi havia senyals que mostraven que Sir Charles s'hi degué quedar una estona. Després continuà camí avall i, fou al final del viarany on descobriren el seu cos. Un detall que encara no ha estat explicat, és l'afirmació de Barrymore que les petjades del seu amo canviaren de forma a partir del moment que traspassaren la reixa de l'erm i semblava com si hagués estat caminant de puntetes. Un tal Murphy, un rambler vagabund, era allà a no gaire distància en aquell moment, però ell mateix ha confessat que estava molt ebri. Ha declarat que sentí crits però és incapaç de discernir en quina direcció venien. No es descobriren signes de violència en el cos de Sir Charles i, tot i que la declaració del doctor assenyala una distorsió facial gairebé increïble —tant que el mateix doctor Mortimer es negà de primer a acceptar que era el seu pacient i amic qui jeia mort davant dels seus propis ulls— acabà donant l'explicació que era un símptoma gens desacostumat en casos de dispnea i mort per esgotament cardíac. Aquesta explicació fou sostinguda després de l'examen postmortem, el qual mostrà una llarga malaltia orgànica i el jutjat de primera instància emeté el seu veredicté d'acord amb el dictamen mèdic. És bo que hagi estat així, car resulta òbviament de gran importància que l'hereu de Sir Charles s'estableixi a la casa pairal de Baskerville per tal de continuar les bones obres que foren interrompudes tan desafortunadament. Si els descobriments prosaics del jutjat de primera instància no haguessin posat fi a les històries romàntiques que corrien de boca en boca en relació amb l'afer, hauria estat difícil de trobar un estadant per al casal. És ben sabut que el parent més proper és Sir Henry de Baskerville, si encara és viu, el fill del germà petit de Sir Charles de Baskerville. La darrera vegada que es va saber quelcom del jove vivia a Amèrica i s'estan fent investigacions per tal de poder informar l'hereu de la seva gran fortuna».

El doctor Mortimer tornà a plegar el seu diari i se'l posà altre cop a la butxaca.

—Aquestes són les informacions que s'han fet públiques, míster Holmes, en relació amb la mort de Sir Charles de Baskerville.

—Li he d'agrair —digué Sherlock Holmes— que m'hagi cridat l'atenció sobre un cas que certament presenta alguns trets interessants. Vaig llegir alguns comentaris als periòdics en el seu moment, però aleshores estava molt preocupat pel petit afer dels camafeus del Vaticà i el meu deler per complaure el Papa m'ha allunyat d'uns quants casos anglesos prou interessants. Aquest article que vostè diu conté totes les dades fetes públiques?

—Sí.

—Aleshores, faci'm cinc cèntims de les privades.

Es recolzà sobre el respall de la cadira, ajuntà el capciró dels dits i adoptà la seva expressió més impassible i judicial.

—En fer-ho —digué el doctor Mortimer que havia començat a donar senyals d'una forta emoció— li estaré contant allò que no he confiat encara a ningú. El meu motiu per no revelar aquesta informació al jutjat és que un home de ciència sempre reclus a l'hora de comprometre's a donar suport a una superstició popular en públic. A més hi havia la qüestió, tal com diu el diari, que la Mansió de Baskerville romandria deshabitada si augmentava d'alguna manera la seva ja prou tenebrosa reputació. Per ambdues raons crec que estava justificada la meua postura de no explicar tot el que sé donat que cap resultat pràctic en podria sorgir; però amb vostè no hi ha cap motiu per no ser perfectament franc.

»L'erm té un poblament espars i aquells que viuen a prop els uns dels altres són aplegats de forma desordenada. Per això, em feia molt amb Sir Charles de Baskerville. Llevat de míster Frankland de la casa Lafter i míster Stapleton, el naturalista, no hi havia altres persones amb cultura a moltes milles de distància. Sir Charles era un jubilat però la seva malaltia ens féu entrar en contacte i una comunitat d'interessos en la ciència col·laborà a mantenir aquesta relació. Havia recollit molta informació científica de Sud-àfrica i passàvem moltes vesprades plegats discutint l'anatomia comparada dels boiximans i dels hotentots.

»Els darrers mesos vaig veure cada vegada més clar que el sistema nerviós de Sir Charles estava a punt d'entrar en crisi. Es creia aquesta llegenda que li he llegit tant al peu de la lletra que, encara que solia passejar per les seves propietats mai no s'hauria aventurat per l'erm, de nit. Per increïble que li pugui semblar, míster Holmes, estava honestament convençut que un destí espantós planava sobre els membres de la seva família, i certament les dades que podia donar dels seus antecessors no eren gens afalagadores. La idea de la presència d'un esperit el perseguia constantment i, més d'una vegada m'havia preguntat si, en les meves visites nocturnes a pacients, havia vist mai cap estranya criatura ni sentit els lladrucs d'un gos. I aquesta pregunta me la féu diverses vegades i sempre la seva veu tremolosa denotava excitació.

»Recordo molt bé quan, fa unes tres setmanes abans del fatal esdeveniment, vaig arribar-me en cotxe fins a casa seva. I succeí que ell era davant del portal. Havia baixat de la meua petita calessa i estava al seu davant quan el vaig veure mirar fixament per sobre la meua espatlla i passar pel meu davant com si estigués davant del més esgarriós horror. Em vaig girar amb un moviment ràpid i només vaig tenir temps d'entreveure quelcom que em semblà una mena de vedell gran i negre passant per dalt de la calçada. Estava tan nerviós i alarmat que em vaig sentir obligat a baixar fins al lloc on havíem vist l'animal per cercar-lo. Tot i que se n'havia anat ja, l'incident va semblar causar una forta impressió en la seva ment. Em vaig estar amb ell tota la tarda i fou en aquella ocasió, per tal d'explicar l'emoció que havia mostrat, que em confià el relat que li he llegit en arribar. Menciono aquest petit episodi perquè serva una certa importància en relació amb la tragèdia que el va seguir, però en aquell moment estava convençut que l'assumpte era absolutament trivial i que el seu neguit no tenia cap mena de justificació.

»Seguint el meu consell, Sir Charles era a punt d'anar-se'n a Londres. El seu cor estava, n'era conscient, delicat i l'ansia constant en què vivia, per quimèrica

que en fos la causa, repercutia evidentment de manera molt seriosa en la seva salut. Vaig creure que uns quants mesos enmig de les múltiples distraccions de la ciutat el tornarien un home nou. Míster Stapleton, un amic mutu, que estava molt preocupat pel seu estat de salut compartia la mateixa opinió. Al darrer instant s'esdevingué aquesta terrible catàstrofe...

»La nit que morí Sir Charles, Barrymore, el majordorm que descobrí el seu cadàver, envià Perkins, el mosso d'establa, a buscar-me i, com que m'havia quedat despert fins tard, vaig poder arribar a Baskerville al cap d'una hora d'haver-se produït l'esdeveniment. Li vaig fer un reconeixement que corroborà tots els fets mencionats en l'informe. Vaig seguir les seves petjades fins al capdavall del Passeig dels Teixos. En veure el lloc del portal de l'erm on devia estar-se esperant, vaig constatar el canvi en les empremtes després d'aquell punt i m'adoní que no hi havia altres petjades sobre la grava fina que les de Barrymore. Finalment, vaig examinar amb molta cura el cos, el qual no havia estat tocat fins a la meva arribada. Sir Charles era estès a terra, de bocaterrosa, els braços oberts i els dits clavats a terra, amb l'expressió tan convulsionada per alguna forta emoció que em costava de jurar que es tractava de Sir Charles. Un fet és cert, no hi havia cap mena de lesió física. Però en la declaració de Barrymore hi ha una falsedat. Ell diu que no hi havia petjades al voltant del cadàver. Ell potser no en va observar cap però jo sí, a una certa distància encara fresques i clares.

—Petjades?

—Sí.

—D'home o de dona?

El doctor Mortimer ens esguardà amb un posat estrany per uns instants i la seva veu esdevingué un murmuri en respondre.

—Míster Holmes, eren les petjades d'un gos gegantí.

3. El problema

Confesso que en sentir aquestes paraules un estremiment em va recórrer tot el cos. Hi havia una intensa emoció en la veu del doctor que mostrava que se sentia profundament commòs per allò que ens estava contant. Holmes s'inclinà cap endavant mogut per la impressió i els seus ulls tenien l'espurneig eixut i dur que solen projectar quan se sent fortament interessat.

—I vostè ho va veure?

—Tan clarament com el veig a vostè.

—I no en va dir res?

—De què hagués servit?

—I com és que ningú més no les va veure.

—Les empremtes eren a uns vint metres del cadàver i ningú no en va fer cas.

Suposo que jo mateix tampoc no hi hauria parat esment si no hagués conegut la llegenda.

—Hi ha molts gossos d'atura a l'erm, oi?

—Sens dubte, però aquest no era pas un gos de pastor.

—I diu que era gran?

—Enorme.

—Però no s'havia acostat al cos, veritat?

—No.

—Quina mena de nit feia?

—El temps era humit i cru.

—Però de fet no plovia, oi?

—No.

—Com és el camí?

—Hi ha dues fileres de teixos a tall de tanques de més de tres metres d'alçada que són impenetrables. L'amplada del viarany és d'uns dos metres i mig.

—Hi ha quelcom entre les tanques i el camí?

—Sí. Hi ha una faixa de gespa de més d'un metre i mig si considerem les dues bandes.

—M'ha semblat entendre que la filera de teixos queda partida per un portal.

—Exactament. El portal que mena a l'erm.

—Hi ha algun altre pas?

—No. Cap més.

—Així, doncs, per arribar al Passeig dels Teixos s'hi ha d'entrar pel portal o bé baixant des de la casa?

—Existeix una sortida a través d'una glorieta al capdavall de tot.

—I Sir Charles hi va arribar?

—No. El varen trobar estès a un quilòmetre d'aquesta glorieta.

—Ara, doctor Mortimer, això és important: digui'm, les petjades que vostè va veure eren sobre el camí i no damunt la gespa?

—Les petjades no es poden pas veure sobre l'herba.

—I eren del mateix cantó de camí que la portella?

—Sí. Eren a la vora del camí, al mateix cantó que el portal.

—La seva història m'interessa moltíssim. Un altre punt. La porta estava tancada?

—Tancada i amb el baldó passat.

—A quina alçada és el baldó?

—A una mica més d'un metre.

—Així, doncs, qualsevol pot haver-lo obert?

—Sí.

—I quines marques hi va trobar a la porta?

—Cap en particular.

—Déu del Cel! És que ningú no ho va examinar?

—Jo mateix ho vaig fer.

—I no va trobar res?

—Tot estava molt confús. Sir Charles s'hi havia estat pel que es veia uns cinc o deu minuts.

—I com ho sap això?

—Perquè la cendra va caure dos cops del seu cigar.

—Excel·lent. Això és un col·lega, Watson, té les seves mateixes idees. Però... i les marques?

—Havia deixat les seves petjades per tot aquell tros de grava. No en vaig poder distingir d'altres.

Sherlock Holmes es colpejà el genoll amb la mà en un gest d'impaciència.

—Si hagués pogut ser allà! —exclamà—. És evidentment un cas d'un extraordinari interès i presenta immenses oportunitats des del punt de vista d'un expert en matèria científica. La pàgina de grava sobre la qual hauria pogut llegir tantes coses ja deu fer temps que la pluja l'ha esborrallada i desfigurada els esclops dels pagesos tafaners. Oh, doctor Mortimer, i pensar que ha estat a punt de no venir a demanar-me ajuda! De fet, vostè ha de respondre de moltes coses.

—No podia venir a demanar-li la seva ajuda, míster Holmes sense revelar aquests fets a l'opinió pública. A més a més...

—Per què dubta?

—Hi ha un domini en el qual el més agut i experimentat dels detectius és impotent.

—Vol dir que es tracta d'un afer sobrenatural?

—Jo no ho afirmaria d'una manera tan categòrica.

—No, però ho pensa.

—Des de la tragèdia, míster Holmes, han arribat a les meves orelles uns quants incidents que es fa difícil de reconciliar amb l'ordre estable de la Natura.

—Per exemple?

—He descobert que abans que el terrible esdeveniment es produís, algunes persones havien vist voltar per l'erm, una criatura que es correspon amb aquest monstre dels Baskerville i que no es pot tractar de cap animal conegut per la ciència. Tots coincideixen a afirmar que és una criatura enorme, lluminosa, com un espectre, un fantasma. He interrogat a fons aquests homes, un dels quals és un camperol que toca molt de peus a terra, un altre és un ferrer de cavalls i l'últim un pagès de l'erm i tots contenen la mateixa història d'una espantosa aparició que es correspon exactament amb el gos endimoniat de la llegenda. Li asseguro que en tota la contrada regna el terror i que només un temerari gosaria creuar l'erm de nit.

—I vostè, un experimentat home de ciència, creu que és sobrenatural?

—Jo no sé què creure.

Holmes arronsà les espatlles.

—Fins ara les meves investigacions s'han limitat a aquest món —digué—. D'una manera modesta he combatut el mal, però heure-me-les amb el Pare del Mal mateix potser és una tasca massa ambiciosa. Tot i així, ha d'admetre que una petjada és quelcom material.

—El gos en qüestió va ser prou material com per destrossar el coll d'un home i malgrat tot és demoníac.

—Veig que vostè es decanta més aviat cap a l'aspecte sobrenatural. Però ara, doctor Mortimer, digui'm, si sosté aquesta opinió, per què m'ha vingut a consultar a mi? Per què m'està dient d'una banda que és inútil investigar sobre la mort de Sir Charles i per l'altra que desitja que jo ho faci?

—No he pas dit que desitgés que ho fes vostè.

—Aleshores en què el puc ajudar?

—Aconsellant-me què he de fer amb Sir Henry de Baskerville, que arriba a l'estació de Waterloo —el doctor Mortimer mirà el rellotge— exactament d'aquí a una hora i quart.

—En tant que hereu?

—Sí. A la mort de Sir Charles vàrem fer gestions per tal de localitzar aquest jove cavaller i descobrirem que havia estat fent de pagès al Canadà. Pels informes que n'hem rebut, és un xicot excel·lent en tots els aspectes. I ara parlo no com a metge, sinó com a fideïcomís i testamentari de Sir Charles.

—No hi deu haver cap altre hereu, suposo?

—No, cap. L'únic altre parent mascle al qual hem pogut seguir la pista era Rodger de Baskerville, el més jove dels tres germans dels quals el pobre Sir Charles era el més gran. El segon germà, que morí jove, és el pare d'aquest xicot, l'Henry. El tercer, en Rodger, era l'ovella negra de la família, de l'antiga línia dominant dels Baskerville, i era la viva imatge, segons em varen dir, del retrat familiar del vell Hug. A causa de la seva conducta va haver de marxar d'Anglaterra i fugí cap a l'Amèrica Central, on morí l'any 1876 de febre groga. Henry és el darrer dels Baskerville. D'aquí a una hora i cinc minuts em trobaré amb ell a l'estació de Waterloo. M'han telegrafiat que ha arribat a Southampton aquest matí. I bé, míster Holmes, què m'aconsella que faci amb ell?

—Per què no hauria d'anar al casal de la seva família?

—Sembla natural, oi? I malgrat tot, recordi que tots els Baskerville que van allà es troben amb un destí fatal. Estic segur que si Sir Charles hagués pogut parlar amb mi abans de la seva mort m'hauria advertit del perill de portar aquí el darrer de l'antiga nissaga, l'hereu d'una vasta fortuna, a un lloc tan malastruc. Malgrat això, no es pot pas negar que la prosperitat de tot aquest terreny pobre i inhospitalari depèn de la seva presència. Tota la bona labor feta per Sir Charles se n'anirà en orris si la casa no té un propietari que s'hi estigui. Temo que em condicioni el fet d'estar massa implicat en l'afer per un interès personal obvi i és per això que li exposo el cas a fi de demanar-li consell.

Holmes va restar rumiant una estona.

—En poques paraules l'assumpte és el següent —digué—: segons vostè, hi ha un agent diabòlic que fa de Dartmoor un domicili poc segur per a un Baskerville. És aquesta la seva opinió, oi?

—Si més no gosaria aventurar-me a afirmar que existeixen proves que això és així.

—Exactament. Però és ben cert que, si la seva teoria sobrenatural és correcta, pot causar-li mal al xicot amb la mateixa facilitat a Londres que a Devonshire. Un dimoni amb poders locals limitats com un sagristà de parròquia seria una cosa inconcebible.

—Segurament no s'ho prendria amb tanta frivolitat si tingués contacte personal amb aquest afer. Així, doncs, pel que sembla, el seu consell és que el jove estarà tan segur a Devonshire com a Londres. Arriba d'aquí a cinquanta minuts. Què em recomanaria vostè que fes?

—Li recomano, senyor, que llogui un cotxe, faci venir el seu gos que està esgarrapant la porta principal i es dirigeixi a Waterloo per tal de trobar-se amb Sir Henry de Baskerville.

—I després?

—I aleshores no li dirà res de tot això fins que jo hagi reflexionat a fons sobre aquesta història.

—I quant de temps li caldrà per reflexionar?

—Vint-i-quatre hores. Demà al matí a les deu en punt li agrairia molt, doctor Mortimer, que em vingues a trobar i em seria molt útil a l'hora de fer els plans pel futur si portés Sir Henry de Baskerville amb vostè.

—Ho faré així, no ho dubti, míster Holmes.

Va fer un gargot sobre el puny de la seva camisa per anotar-se la cita i se'n anà corrent amb el seu aire estrany, distret i escrutador. Holmes el féu deturar al capdamunt de l'escala.

—Només una altra pregunta, doctor Mortimer. Diu que abans de la mort de Sir Charles de Baskerville algunes persones veieren l'aparició a l'erm?

—Exactament tres persones.

—Algú va veure l'aparició després?

—No ho sé de ningú.

—Gràcies. Bon dia.

Holmes retornà al seu seient amb el posat tranquil de satisfacció interior de tenir al seu davant una tasca engrescadora.

—Que surt, Watson?

—Sí, llevat que em necessiti per a alguna cosa...

—No, estimat amic, és al moment de passar a l'acció que em caldrà la seva ajuda. Però això és esplèndid, realment únic en alguns aspectes. Quan passi per la botiga d'en Bradley, li dirà, si us plau, que m'envii una lliura de picadura de tabac de la més forta que tingui? Gràcies. Em faria un favor si s'ho fes venir bé per no tornar a casa fins al vespre. Aleshores estaria encantat de bescanviar impressions sobre aquest problema que ha estat lliurat a la nostra consideració aquest matí.

Era conscient que l'aïllament i la solitud se li feien molt necessaris al meu amic en aquelles hores d'intensa concentració mental durant les quals sospesava cada partícula d'evidència, bastia teories alternatives, les encarava i decidia quins aspectes eren essencials i quins insignificants. Així, doncs, vaig passar el dia al meu club i no vaig retornar a Baker Street fins al vespre.

Ja eren gairebé les nou quan em tornava a trobar altre cop a la sala d'estar.

La meva primera impressió en obrir la porta fou que s'havia calat foc a la casa, car la sala era tan plena de fum que la llum de la llàntia de sobre la taula era ben

esvaïda. Un cop dins, però, em tranquil·litza veure que era degut al fum irritant del tabac de mala qualitat, el qual se'm ficà a la gola i em vaig posar a estossegar. A través de la fumerola vaig endevinar vagament la figura de Holmes amb batí, encongit sobre la butaca amb la seva pipa negra als llavis. Al seu voltant hi havia uns quants rotlles de paper per terra.

—Que s'ha constipat, Watson? —digué.

—No, és aquest aire tan viciat.

—Ara que ho diu sí que està força carregat.

—Força carregat, diu, és insuportable!

—Obri la porta, doncs! Ja conec que es deu haver passat el dia al club.

—Estimat Holmes!

—Que potser no tinc raó?

—Sí, però com...?

Llavors es rigué del meu posat perplex.

—Hi ha una frescor deliciosa en tot vostè, Watson, que fa que sigui un plaer exercitar els meus petits poders a expenses seves. Un cavaller surt de casa un dia plujós i enfangat. Torna al vespre absolutament immaculat amb les botes i el barret lluent. S'ha passat, així doncs, la tarda quiet com un moble. No és un home que tingui amics íntims. Aleshores, on pot haver estat? Que no és obvi?

—Si ens ho mirem així és força obvi.

—El món és ple de coses òbvies que ningú, ni per casualitat, no es para a observar. On creu que he estat jo?

—Aquí com un moble, també.

—Ben al contrari. Me n'he anat a Devonshire.

—En esperit?

—Exactament. El meu cos s'ha quedat aquí en aquesta butaca i lamento constatar que s'ha estat prenent dues cafeterades de cafè i s'ha estat fumant una quantitat increïble de tabac durant la meva absència. Després que vostè ha marxat, m'he fet anar a buscar el mapa de l'Estat Major d'aquesta part de l'erm a cal Stanford. Des d'aleshores el meu esperit s'ha passat l'estona rondant per allà. Em felicito de saber-ne trobar el camí.

—Devia ser un gran mapa fet a escala, suposo?

—Molt gran. —En descargolà un tros i se'l posà a la falda—. Aquesta és la zona que ens interessa. Aquí al mig hi ha la casa dels Baskerville.

—Amb un bosc al voltant?

—Exactament. M'imagino que el Passeig dels Teixos, tot i que no hi ha el nom marcat, deu estendre's al llarg d'aquesta línia, ja que l'erm és a la seva dreta. Aquest petit grup d'edificis d'aquí és el llogarret de Grimpen on el nostre amic, el doctor Mortimer, té els seus quarters generals. En un radi d'uns vuitanta quilòmetres només hi ha, com pot veure, unes quantes cases aïllades. S'hi troba una casa mencionada en la narració: la mansió Lafter. Hi ha una casa marcada aquí que podria ser la residència del naturalista... Stapleton es deia, si no m'equivoco. En aquest punt trobem dos masos de gent de l'erm: High Tor i Foulmire. Després, a uns vint quilòmetres es troba la gran presó de Princetown. Entremig d'aquests punts i tot al voltant s'estén l'erm desolat i sense vida. Aquest és, doncs, l'escenari on s'ha representat la tragèdia i sobre el qual podem ajudar per tal que s'hi torni a representar.

—Deu ser un lloc desert.

—Sí, l'escenari és remarcable. Si el dimoni volgués intervenir en els afers dels homes...

—Aleshores vostè mateix s'inclina cap a l'explicació sobrenatural.

—Els agents del dimoni poden ser de carn i ossos, veritat? D'antuvi hi ha dos interrogants que ens cal resoldre. L'un és saber si s'ha comès realment cap crim i el segon esbrinar quin és el crim i com s'ha comès. Naturalment, si la suposició del doctor Mortimer fos correcta, i estem tractant amb forces fora de les lleis ordinàries de la Natura, la nostra investigació s'acabarà. Però estem decidits a esgotar totes les altres hipòtesis abans d'anar a parar en aquesta. Si no el molesta crec que hauríem de tancar altre cop la finestra. És un fet curiós, però penso que una atmosfera concentrada ajuda a concentrar-se en el pensament. Encara no he arribat a l'extrem d'entaforar-me en una capsa per pensar, però aquest és el resultat lògic de les meves conviccions. Li ha donat voltes al cas, vostè?

—Sí. Hi he pensat molt tot al llarg del dia.

—I quines conclusions n'ha tret?

—És molt desconcertant.

—Certament, és ben peculiar. Té uns quants punts distintius. Aquest canvi en les empremtes dels peus, per exemple. Què me'n diu d'això?

—Mortimer sosté que l'home va estar caminant de puntetes aquell tros de camí.

—Es va limitar a repetir allò que un beneit digué en la investigació. Per què un home baixaria un camí de puntetes?

—Aleshores què feia?

—Corria, Watson, corria desesperadament per salvar la vida fins que el seu cor no va poder resistir més i caigué fulminat.

—I de què s'escapava?

—Aquí rau el problema. Hi ha senyals que demostren que l'home estava aterrit fins i tot abans de posar-se a córrer.

—Com pot afirmar això?

—M'imagino que la causa del seu temor se li presentà mentre travessava l'erm. Si fou així, i sembla el més probable, només un home que hagués perdut la raó hauria fugit de la casa en comptes de dirigir-s'hi. Si la declaració del gitano és certa, es posà a córrer cridant per demanar ajuda en la direcció d'on era menys probable que li pogués venir. Així, doncs, altre cop, a qui estava esperant aquella nit i per què l'esperava al Passeig dels Teixos en comptes de fer-ho a casa seva?

—Vostè creu que estava esperant algú?

—L'home era gran i estava malalt. Podem comprendre que fes un passeig nocturn però el terra era mullat i feia mal temps. És natural que romangués allà cinc o deu minuts tal com ha dit el doctor Mortimer, mostrant un sentit pràctic molt superior al que li hauria suposat en deduir-ho a partir de la cendra del cigar.

—Però sortia cada vespre.

—Penso que és molt improbable que cada vespre s'estigués una estona davant el portal. Ben al contrari, els testimonis diuen que evitava l'erm. Aquella nit hi romangué una estona. Era la vetlla de la seva partida cap a Londres. Tot comença a cobrar forma, Watson. Va esdevenint coherent. Puc demanar-li que m'atansi el violí, si us plau? Deixarem aquest afer fins que haguem tingut l'ocasió de veure el doctor Mortimer i conèixer Sir Henry Baskerville demà al matí.

4. Sir Henry Baskerville

Varen desaparar la taula de l'esmorzar ben d'hora i Holmes restà esperant amb batí la visita que ens havien promès. Els nostres clients foren molt puntuals a llur cita, car tot just acabaven de tocar les deu que el doctor Mortimer acudí seguit pel jove baró. Aquest darrer era un home petit i viu, d'ulls negres, que devia tenir una trentena d'anys, molt robust, amb celles negres i gruixudes i un posat agressiu. Portava un vestit de xeviot rogenc i el seu rostre mostrava tota l'aparença d'haver estat exposat a les inclemències del temps pel fet d'haver passat moltes hores a l'aire lliure. Tot i així, hi havia quelcom en el seu esguard serè i l'aplom amb què es comportava, que denotaven que es tractava de tot un cavaller.

—Aquest és Sir Henry Baskerville —digué Mortimer.

—Bé —digué ell—, i l'estrany del cas és que si el meu amic no m'hagués proposat de venir-lo a veure hauria vingut per mi mateix, m'íster Sherlock Holmes. He sentit a dir que vostè resol petits misteris i me n'ha passat un aquest matí que requereix una resposta que jo sóc incapaç de trobar.

—Segui, li ho prego, Sir Henry. He d'entendre per les seves paraules que vostè ha tingut una experiència notable des que ha arribat a Londres?

—Res de gaire importància, m'íster Holmes. Només una broma en el millor dels casos. Es tracta d'aquesta carta, si és que se'n pot dir carta, que m'ha arribat aquest matí.

Deixà el sobre damunt la taula i tots ens inclinàrem per veure'l. Era d'una qualitat corrent, de color grisenc. L'adreça era escrita amb lletra gruixuda: «Sir Henry Baskerville. Hotel Northumberland». Duia mata-segells de Charing Cross i havia estat enviat la nit anterior.

—Qui sabia que vostè s'allotjaria a l'Hotel Northumberland? —preguntà Holmes llançant una mirada escrutadora al nostre visitant.

—Ningú no podia saber-ho. Ho vam decidir després de trobar-nos el doctor Mortimer i jo.

—Però el doctor Mortimer ja s'hi estava en aquest hotel, oi?

—No, m'allotjava a casa d'un amic —respongué el doctor—. No hi havia cap indici que fes pensar que teníem intenció d'anar en aquest hotel.

—Mm! Hi ha algú que sembla que està molt interessat en els seus moviments.

Aleshores tragué una quartilla plegada en quatre. L'obrí i l'aplanà damunt la taula. Al mig del paper hi havia una única frase escrita amb lletres impreses retallades i enganxades: *si valora la seva vida i la seva raó, es mantindrà allunyat de l'erm*. La paraula «erm» era escrita amb tinta.

—Ara —digué Sir Henry Baskerville— potser vostè podrà dir-me què caram significa això i qui es pren tant d'interès en els meus afers.

—Què en dedueix d'això, doctor Mortimer? Admetrà que no hi ha res sobrenatural en això, oi?

—Té raó, podria provenir d'algú que estigués convençut que l'assumpte és sobrenatural?

—Quin assumpte? —preguntà Sir Henry, amb un to incisiu—. Sembla que vostès dos, senyors, sàpiguen molt més dels meus afers que jo mateix.

—Quan surti d'aquesta habitació en sabrà tant com nosaltres, li ho prometo, Sir Henry —digué Sherlock Holmes—. Amb el seu permís, de moment ens limitarem a aquest document tan interessant que devien enviar ahir al matí. Que té el *Times* d'ahir, Watson?

—És aquí, al racó.

—Potser el molestaré per poca cosa. La pàgina interior, si us plau, on hi ha els articles més importants.

Passà una mirada ràpida fent anar els ulls amunt i avall per les columnes.

—És un article important, aquest sobre el Lliure Canvi. Permeti'm que li'n doni un extracte. «Se sentirà segurament afalagat de veure que el seu negoci concret o la seva pròpia indústria rebrà suport mitjançant una tarifa de protecció però és de sentit comú que una legislació tal a llarg termini el mantindrà allunyat de la riquesa del país, perquè així és valoren insuficientment les nostres importacions i empitjoren les condicions generals de vida de l'illa». Què en pensa d'això, Watson? —exclamà Holmes amb gran alegria mentre es fregava les mans amb satisfacció—. No pensa que això és un sentiment general admirable?

El doctor Mortimer es mirà míster Holmes amb un posat d'interès professional i Sir Henry Baskerville girà, astorat, els seus ulls negres cap a mi.

—No hi entenc pas gaire de tarifes i coses d'aquesta mena —digué—, però em fa l'efecte que ens estem sortint del tema pel que fa a la nota que he rebut.

—Ben al contrari, crec que ara estem ben bé sobre la pista, Sir Henry. En Watson, que és aquí, sap molt més dels meus mètodes que no pas vostè, però tot i així em fa por que aquesta vegada no hagi captat gaire el significat d'aquesta frase.

—No. Confesso que no hi veig cap connexió.

—I no obstant això, estimat Watson, hi ha una connexió tan íntima que l'un es deriva de l'altre. «La seva», «vida», «la seva», «raó» «valora» «es mantindrà allunyat» «de l'». S'adona ara d'on han tret aquestes paraules?

—Òndia!, té raó! Si això no és ser perspicaç... —exclamà Sir Henry.

—I si quedés encara algun dubte ben aviat s'esvairia pel fet que «es mantindrà allunyat» i «de l'» són ambdós tallats en un mateix tros.

—I bé... és així!

—De veres, míster Holmes, això sobrepassa el que hauria pogut imaginar —digué el doctor Mortimer, mentre esguardava completament astorat el meu amic—. Hauria comprès que algú pogués dir que les paraules havien estat retallades d'un diari, però afirmar quin i afegir que eren de l'editorial és realment una de les coses que mai no m'hauria imaginat. Com ho ha fet?

—M'imagino, doctor, que vostè deu poder distingir el crani d'un negre del d'un esquimal, oi?

—Certament.

—I com ho fa?

—Perquè és el meu hobby favorit. Les diferències són òbvies. La cresta supraorbital, l'angle facial, la corba maxil·lar, la...

—Doncs aquest és el meu hobby favorit i les diferències són igualment òbvies. Pels meus ulls hi ha tanta diferència entre els caràcters d'impressió burgesos d'un article del *Times* i el tipus de lletra matusser d'un diari vespertí de mig penic, com n'hi podria haver entre el seu negre i l'esquimal. La detecció dels tipus és una de les branques més elementals del coneixement per a un expert en criminologia. Tot i així he de confessar que una vegada, quan era molt jove, vaig confondre el *Leeds*

Mercury amb el *Western Morning News*. Però un article de fons del *Times* és molt característic i aquestes paraules no poden haver sortit d'enlloc més. Com que va ser fet ahir era molt probable que trobéssim els mots en l'edició d'ahir.

—Pel que vostè diu, míster Holmes —digué Sir Henry Baskerville— algú va retallar aquest missatge amb unes tisores...

—Amb unes tisores per a ungles —puntualitzà Holmes—; fixi's que són tisores amb el tall molt curt ja que ha hagut de fer dues tisorades per retallar «es mantindrà allunyant».

—És cert. Algú va retallar el missatge amb unes tisores de tall curt, ho enganxà amb engrut...

—Amb goma d'enganxar —rectificà Holmes.

—Amb goma sobre el paper. Però m'agradaria saber per què la paraula «erm» era escrita a mà?

—Perquè no la va trobar en lletra impresa. Les altres paraules eren totes senzilles i es podien trobar en qualsevol diari però, la paraula «erm» és menys comuna.

—Sí, bé, això ho explicaria tot. Ha descobert alguna cosa més en el missatge, míster Holmes?

—Hi ha una o dues indicacions més, tot i que s'han pres moltes molèsties per fer desaparèixer totes les pistes. Com pot veure, l'adreça està escrita en lletra barroera. Però el *Times* és un diari que només compra la gent molt instruïda. Podem considerar, doncs, que la carta va ser escrita per un home instruït que volia fer-se passar per inculte i el seu esforç per amagar la seva escriptura fa pensar que pot ser coneguda o arribar a ser-ho. D'altra banda, observarà que les paraules no han estat enganxades acuradament en línia recta sinó que algunes són més altes que les altres. La paraula «vida» per exemple està força fora del seu lloc. Això podria assenyalar manca de cura o nerviosisme i pressa per part del qui va tallar les lletres. En conjunt m'inclino per la segona suposició ja que l'afer era evidentment important i és improbable que l'autor d'aquesta carta fos descarat. Si tenia pressa això ens obre la interessant qüestió del per què d'aquesta pressa, ja que qualsevol carta enviada de bon matí Sir Henry l'hauria rebuda abans de deixar l'hotel. És que l'autor temia una interrupció... i en aquest cas, per part de qui?

—Ens endinsem, ara, gairebé en el terreny de les conjectures —digué el doctor Mortimer.

—Digui, més aviat, en el terreny on se sospesen les possibilitats i es trien les més probables. És l'ús científic de la imaginació, però sempre disposem d'alguna base material sobre la qual començar les nostres especulacions. Ara bé, en pot dir conjectura, sens dubte, però jo estic gairebé segur que aquesta adreça ha estat escrita en un hotel.

—I com dimonis pot dir això?

—Si s'hi fixa bé s'adonarà que tant la tinta com la ploma han causat problemes al qui escrivia la carta. La ploma ha fet dues taques en una sola paraula i tres vegades no ha escrit, tot això en una adreça tan curta, la qual cosa vol dir que hi havia molt poca tinta al tinter. En canvi una ploma i un tinter d'ús personal rarament es deixen en aquest estat i la combinació d'aquestes dues circumstàncies encara és més rara. Però vostè coneix les plomes dels hotels i els tinters que tenen; és rar que sigui altrament. Sí, i dubto ben poc a l'hora d'afirmar que si poguéssim examinar totes les papereres dels hotels dels voltants de Charing Cross fins a trobar

les restes de l'article retallat del *Times* aconseguiríem atrapar aquell qui envià aquest missatge tan singular. Oh! Què és això?

Estava examinant acuradament el paper sobre el qual eren enganxades les paraules a uns tres centímetres dels seus ulls.

—I bé?

—Res —respongué mentre el llançava a terra—. És una quartilla blanca que ni tan sols té la marca. Crec que ja li hem tret tot el suc a aquesta curiosa carta. I ara Sir Henry, li ha succeït alguna altra cosa d'interès des que és a Londres?

—Bé, no míster Holmes, crec que no.

—No ha notat que ningú el seguís o l'estigués vigilant?

—Em fa l'efecte d'haver-me ficat en la part més embolicada d'una novel·la de quatre rals —digué el nostre visitant—. Per què dimonis m'hauria de seguir o d'estar vigilant algú?

—Ara li ho explico. No té res més per contar-nos abans que entrem en matèria?

—Bé, tot depèn del que vostè consideri com a fets que mereixen ser comunicats.

—Jo crec que tot el que surt de la rutina de la vida s'ho val de ser donat a conèixer.

—No conec pas gaire la manera de viure britànica encara, car he passat gairebé tota la meua vida als Estats Units i al Canadà. Però crec que perdre una de les meves botes no és part de la rutina de la vida per aquests indrets.

—Vol dir que ha perdut una de les seves botes?

—Estimat Sir Henry —exclamà el doctor Mortimer—. Només s'ha extraviat. La trobarà quan torni a l'hotel. Quines ganes de preocupar míster Holmes amb aquesta mena de foteses?

—Bé, ell m'ha preguntat si m'havia succeït quelcom fora de la rutina.

—Exactament —digué míster Holmes— per banal que sembli. Ha perdut una de les seves botes, diu?

—Bé, se m'ha extraviat, si vol. Les vaig posar davant la porta anit i aquest matí només n'hi havia una. No en vaig poder aclarir res amb l'home que les neteja. El pitjor del cas és que me les vaig comprar tot just ahir al vespre i encara no les havia estrenades.

—Però, si encara no les havia portades, per què les va posar davant la porta per tal que les hi netegessin?

—Eren botes assaonades i mai no havien estat enllustrades. Per aquesta raó les vaig treure a fora.

—Així doncs, ahir, tan bon punt va arribar a Londres, se'n va anar a comprar unes botes.

—Bé, vaig comprar moltes coses. El doctor Mortimer m'hi va acompanyar. Miri, si em pertoca administrar aquella propietat he de vestir-me de manera adient, i podria ser que m'hagués tornat un xic negligent en aquest aspecte per allà l'Oest. Entre altres coses em vaig comprar aquestes botes marrons —vaig pagar-ne sis dòlars— i ve't aquí que me'n roben una abans que hagi pogut estrenar-les.

—Sembla un objecte ben inútil de robar, tanmateix —digué Sherlock Holmes—. Confesso que comparteixo la mateixa opinió que el doctor Mortimer que ben aviat apareixerà aquesta bota perduda.

—I ara, estimats senyors —digué el baró amb determini—, em sembla que ja he parlat prou del poc que sé. És el moment que vostès mantinguin la seva promesa i em facin plenament partícip d'on volen anar a parar.

—La seva demanda és molt raonable —respongué Holmes—. Doctor Mortimer, crec que el millor seria que contés la seva història de la mateixa manera que ens la relatà a nosaltres.

Així encoratjat, el nostre amic científic es tragué els papers de la butxaca i ens presentà el cas tal com ho havia fet el matí anterior. Sir Henry de Baskerville se l'escoltava amb la més gran atenció i amb alguna exclamació de sorpresa ocasional.

—Bé, sembla que m'ha tocat una herència que va lligada a una venjança —va concloure quan el llarg relat s'acabà—. Naturalment, he sentit parlar del gos des que era un infant de bolquers. És la història favorita de la família, tot i que jo mai no me l'havia presa seriosament. Però ara, amb la mort del meu oncle, sembla que el cap em bulli i no tinc les idees clares. No sembla pas que vostè vegi clar si és un cas de la policia o per un sacerdot.

—Precisament.

—I ara s'hi afegeix aquest assumpte de la carta que he rebut a l'hotel. Suposo que tot lliga.

—Semblà demostrar que algú sap molt millor que nosaltres què és el que passa a l'erm —digué Mortimer.

—I també —afegí Holmes— que algú l'aprecia des del moment que l'avisa del perill.

—O bé podria ser que per interessos propis em volguessin fer fora espantant-me.

—Bé, naturalment és possible que sigui així, també. Li estic molt agraït, doctor Mortimer, per fer-me veure el problema des de les seves diverses alternatives interessants. Però el punt pràctic que ara hem de decidir, Sir Henry, és si és aconsellable o no que vostè vagi al Casal dels Baskerville.

—I per què no hi hauria d'anar?

—Sembla ser que hi ha un perill.

—Es refereix vostè a un perill per part d'aquest diable familiar o per part d'éssers humans?

—Bé, això és el que es tracta de descobrir.

—Sigui com sigui, la meva decisió és presa. No hi ha cap dimoni de l'infern ni cap home sobre la terra que pugui evitar que jo vagi a casa dels meus avantpassats, consideri això com la meva resposta definitiva.

Corrugà les celles i la cara se li anava tornant d'un roig intens a mesura que parlava. Es feia evident que el temperament apassionat dels Baskerville no s'havia extingit en el seu darrer representant.

—Ara per ara —digué— encara no he tingut temps de reflexionar sobre tot el que m'han dit. És una tasca difícil per a un home haver de comprendre i decidir un assumpte al mateix temps. M'agradaria disposar d'una hora de tranquil·litat per estar sol i prendre una decisió. Miri, míster Holmes, ara són dos quarts de dotze i me n'aniré de dret a l'hotel. Què li sembla si vostè i el seu amic, el doctor Watson, em passen a recollir i dinem plegats a les dues? Aleshores estaré en disposició d'explicar-los molt més clarament fins a quin punt m'afecta aquest assumpte.

—Li va bé a vostè, Watson?

—Perfectament bé.

—Aleshores, vindrem. Que vol que cridi un cotxe?

—Prefereixo caminar; aquest assumpte m'ha posat força neguitós.

—L'acompanyaré caminant amb molt de gust —digué el seu company.

—Així, doncs, fins a les dues en punt. A reveure i bon dia!

Sentírem les passes dels nostres visitants baixant les escales i el cop sec en tancar-se la porta de l'entrada. En un instant Holmes passà de ser el somniador lànguid a un home d'acció.

—Agafi el barret i les seves botes, Watson, de pressa, no hi ha temps a perdre!

Entrà dins l'habitació d'una revolada amb el batí posat i en sortí al cap d'uns pocs minuts amb levita. Baixàrem les escales rabent fins al carrer. Encara poguérem veure el doctor Mortimer i en Baskerville a uns metres de nosaltres en direcció a Oxford Street.

—Vol que corri per tal d'aturar-los?

—I ara, per res del món, Watson, la seva companyia em satisfà plenament, si vostè tolera la meua. Els nostres amics són prou assenyats; certament és un dia excel·lent per caminar.

Tan bon punt s'escurçà la distància que hi havia entre nosaltres a la meitat, força un xic el pas. Aleshores, amb els vint metres que encara ens separaven, seguïrem per Oxford Street i després baixàrem per Regent Street. Un moment els nostres amics s'aturaren davant d'un aparador; en passar-hi nosaltres per davant Holmes també s'hi va parar. Un instant després proferí un crit de satisfacció i, tot seguint la direcció dels seus ulls sagaços, vaig veure un cabriolé anglès amb un home a dins que s'havia deturat a l'altra banda del carrer i tornava a moure's llavors lentament cap endavant.

—És el nostre home, Watson, seguim-lo! Si més no, ens el mirarem a fons, si és que no podem fer res més.

Al mateix moment vaig adonar-me que algú que portava una espessa barba negra ens mirava amb uns ulls penetrants des de la finestra lateral del cotxe. Instantàniament, el sostre del cotxe s'obrí, se sentí un crit dirigit al cotxer i el vehicle fugí esperitat Regent Street avall. Holmes en cercà ansiosament un altre, però no n'hi havia cap de buit a la vista. Aleshores, inicià una salvatge persecució per entre l'onada de cotxes, però l'arrencada havia estat massa espectacular i ja no es veien senyals de l'auto.

—Maleït siga! —digué Holmes, terriblement contrariat mentre panteixava, blanc per l'enuig que li causava la marea de vehicles—. Ha vist mai tanta mala sort i tan mal govern de la situació, Watson? Si vostè és un home honest haurà de prendre nota d'això i arxivar-ho per tal de matisar els meus èxits!

—Qui era l'home?

—No en tinc cap idea.

—Un espia.

—Bé, és evident, pel que hem sentit, que han estat seguint en Baskerville de molt a prop des que ha arribat. Com haurien pogut altrament saber que era l'Hotel Northumberland el que havia triat? Si el varen seguir el primer dia, he cregut que també podien haver-lo seguit el segon. Potser va observar que dues vegades em vaig dirigir cap a la finestra mentre el doctor Mortimer ens explicava la seva llegenda.

—Sí, me'n recordo.

—Estava mirant si trobava algú romancejant pels carrers, però no vaig veure ningú. Ens estem enfrontant amb un home intel·ligent, Watson. És un assumpte perillós i tot i que encara no he arribat a la conclusió de si és una organització amb objectiu benèvol o malèvol amb qui ens les havem. Jo sempre pressento el poder i els mals designis. Quan els nostres amics van marxar, jo els vaig seguir immediatament amb l'esperança de poder observar llur acompanyant invisible. I ha resultat ser tan astut que no s'ha aventurat a seguir-los a peu, sinó que ha aconseguit un cotxe de lloguer per tal d'anar-los al darrera o fer una arrencada i fugir sense ser vist. A més el seu mètode tenia l'avantatge que, si paraven un cotxe, ell ja estava a punt per seguir-los. Tot i així, hi ha un desavantatge obvi.

—El deixa en mans del conductor.

—Exactament.

—Quina llàstima que no n'haguem pres la matrícula!

—Estimat Watson, tot i que he estat molt malapte, no creurà pas seriosament que he oblidat d'anotar el número de la matrícula? El nostre home és al 2704. Però això no ens serveix de res ara per ara.

—Se'm fa difícil veure de quina manera hauríeu pogut fer més.

—En observar el cotxe hauria pogut girar-me i caminar en direcció contrària. Aleshores, hauria d'haver llogat tranquil·lament un cotxe per tal de seguir-lo a una distància respectable, o bé, encara millor, podia haver-me dirigit a l'Hotel Northumberland i esperar allà. Quan el nostre desconegut hauria seguit en Baskerville fins allà hauríem tingut l'oportunitat de jugar al seu propi joc i veure cap on es dirigia. Així, doncs, a causa d'una indiscreció moguda per la impaciència, que ha estat aprofitada pel nostre oponent amb una rapidesa i una energia extraordinàries, ens hem traït i hem perdut el nostre home.

Haviem anat andarejant Regent Street avall durant la conversa i el doctor Mortimer i el seu company havien desaparegut de la nostra vista.

—No s'ho val que els seguim —digué Holmes—. Els hem perdut la pista i no la tornarem a trobar. Hem de veure quines altres cartes tenim a les mans i jugar-les amb decisió. Podria vostè reconèixer el rostre de l'home que anava en el cotxe?

—Només podria assegurar que duia barba.

—Jo també... de la qual cosa dedueixo que molt probablement era una barba postissa. Un home intel·ligent amb un encàrrec tan delicat a fer no necessita una barba si no és per amagar els seus trets físics. Vingui aquí, Watson!

Es dirigí cap a una de les oficines de missatgers del districte i l'encarregat el saludà molt afectuosament.

—Ah! Wilson, veig que no ha oblidat el petit cas en el qual vaig tenir la sort d'ajudar-lo!

—Efectivament, senyor, no ho he oblidat. Vostè salvà el meu bon nom i potser fins i tot la meva vida.

—Estimat amic, vostè exagera. Em sembla recordar, Wilson, que entre els xicotets que treballen amb vostè n'hi ha un que es diu Cartwright, que mostrarà una certa aptitud durant la investigació.

—Sí, senyor, encara és amb nosaltres.

—Pot avisar-lo? Gràcies! I a més necessitaria canvi d'un bitllet de cinc lliures.

Un xicot d'uns catorze anys amb un rostre entusiasta i brillant havia acudit en ser requerit per l'encarregat. Ara mirava amb gran admiració el famós detectiu.

—Deixa'm veure la guia d'hotels —demanà Holmes—. Gràcies! Ara, Cartwright, hi ha el nom de vint-i-tres hotels aquí, tots ells a les rodalies de Charing Cross, veus?

—Sí, senyor.

—Els visitaràs tots l'un darrera l'altre.

—Sí, senyor.

—En cadascun començaràs oferint un xelí al porter. Aquí tens vint-i-tres xelins.

—Sí, senyor.

—Li diràs que vols veure el contingut de les papereres d'ahir. Els diràs que un telegrama important s'ha extraviat i que l'estàs buscant. Comprends?

—Sí, senyor.

—Però el que estàs cercant en realitat és la pàgina central del *Times* amb forats fets amb tisores. Aquí tens una còpia del *Times*. És aquesta plana. La reconeixeràs fàcilment, veritat?

—Sí, senyor.

—En cada cas el porter de fora farà venir el recepcionista al qual donaràs també un xelí. Aquí tens vint-i-tres xelins més. T'assabentaràs, així, que probablement en vint dels vint-i-tres hotels les escombraries del dia anterior han estat llençades o bé cremades. En els tres casos restants et mostraran un pilot de paperots i tu hi cercaràs aquesta plana del *Times*. Les probabilitats ens van molt en contra. Et dono deu xelins més en cas d'emergència. Envia'm un telegrama a Baker Street informant-me de tot el que hagi succeït abans del vespre. I ara, Watson, només ens resta telegrafiar per saber la identitat del cotxer número 2704.

5. Tres fils trencats

Sherlock Holmes tenia la capacitat, en un grau molt considerable, de desconnectar la seva ment a voluntat. Durant dues hores semblà haver oblidat l'estrany afer en el qual havíem estat immersos i es deixà absorbir pels quadres dels mestres de la pintura belga moderna. No parlà de res que no fos art, sobre el qual tenia les idees més tosques, des que sortirem de la galeria fins que arribàrem a l'hotel Northumberland.

—Sir Henry de Baskerville és a dalt que l'espera —digué el recepcionista—. M'ha demanat que el fes pujar tan bon punt arribés.

—Li faria res que donés un cop d'ull al seu registre? —preguntà Holmes.

—En absolut, faci, faci.

En el llibre apareixien dos noms més darrera el de Baskerville. Un era Theophilus Johnson i família de Newcastle, i l'altre Mrs. Oldmore i la seva donzella de High Lodge, Alton.

—Ben segur que deu ser el mateix Johnson que vaig conèixer fa temps —digué Holmes al porter—. És un advocat, oi? Cabell gris i que coixeja una mica?

—No, senyor, aquest és míster Johnson, el propietari de la mina de carbó, un senyor molt actiu que no deu ser pas més gran que vostè.

—Segur que no va errat respecte a la seva professió?

—No, senyor, ve a aquest hotel des de fa bastants anys i és molt conegut de tots nosaltres.

—Tot s'aclareix. Ah! Mrs. Oldmore, també; em sembla recordar el seu nom. Perdoni la meua curiositat però de vegades evocant un amic, se'n troba un altre.

—És una senyora invàlida, senyor. El seu marit havia estat el batlle de Gloucester. Sempre ve al nostre hotel quan és a la ciutat.

—Gràcies. Em sembla que no la conec pas. Crec que amb aquestes preguntes hem aclarit el fet més important, Watson —continuà en veu baixa mentre pujàvem les escales els dos junts—. Ara sabem que les persones que estan interessades en el nostre amic no estan instal·lades en el mateix hotel. Això vol dir que, tot i que estan molt ansioses per vigilar-lo, com hem pogut comprovar, tenen el mateix zel en no ser vistes per ell. Aquest és, doncs, un fet ben suggerent.

—I què suggereix?

—Suggereix... hola, estimat amic, i doncs, què passa?

Quan acabàvem de pujar les escales, al revolt de la barana ens topàrem amb Sir Henry de Baskerville. El seu rostre estava envermellit de ràbia i portava una bota vella i empolsinada a la mà. Estava tan encès que gairebé no articulava les paraules i quan començà a parlar ho féu en un dialecte més marcat i més americà d'aquell a què ens havia acostumat al matí.

—Em sembla que m'estan prenent per un tanoca en aquest hotel —exclamà—. Aviat s'adonaran que s'estan equivocant d'home si no van més amb compte. Sé riure les bromes com qui més, míster Holmes, però n'han fet un gra massa, aquesta vegada.

—Encara va darrera la bota, senyor?

—Sí, i espero trobar-la.

—Però, vostè va dir que es tractava d'una bota de pell marró nova de trinca.

—Així era, senyor, i ara és una bota vella de color negre.

—Com? No voldrà pas dir...

—Això és justament el que vull dir. Només en tinc tres parells en total: les marrons noves, les negres velles, i les de xarol que porto posades. La nit passada em van agafar una de les marrons i avui me n'han pispat una de les negres. Bé, ho entén vostè? Parli, home, i no es quedi amb aquest posat astorat!

Un cambrer alemany molt nerviós aparegué enmig de l'escena.

—No, senyor, he preguntat per tot l'hotel i ningú no me n'ha sabut dir res.

—Bé, doncs, si la meva bota no apareix abans de la posta, aniré a veure el gerent i li diré que me'n vaig immediatament d'aquest hotel.

—La trobarem, senyor. Li prometo que si vostè té una mica de paciència, la hi trobarem.

—Espero que sigui així, perquè serà la darrera cosa que perdré en aquesta lladronera. Bé, míster Holmes, espero que em perdonarà per atabalar-lo amb aquestes foteses...

—Penso que és una cosa prou important.

—Bé, vostè s'ho pren molt seriosament.

—I com s'ho explica?

—No intento pas explicar-m'ho. Em sembla que és la cosa més estranya i exasperant que mai m'hagi succeït.

—La més estranya, potser —digué Holmes, pensatiu.

—I què me'n diu d'això, vostè?

—Bé, no vull pas dir que ho entengui encara. El seu cas és molt complex, Sir Henry. Considerat en relació amb la mort del seu oncle no estic segur de poder afirmar que dels cinc-cents casos d'importància capital dels quals m'he ocupat en trobéssim cap de més difícil. Però tenim una sèrie de fils a les nostres mans i l'un o l'altre ens durà cap a la veritat. Pot ser que perdem temps seguint un camí equivocat però més aviat o més tard arribarem al bon camí.

Durant el dinar, que fou molt agradable, es va dir ben poc de l'assumpte que ens havia reunit. Fou només després, en una sala d'estar privada on ens traslladàrem, que Holmes preguntà a en Baskerville quines eren les seves intencions.

—Anar a la Mansió dels Baskerville.

—I quan, això?

—A finals de setmana.

—En conjunt —digué Holmes— considero que la seva decisió és encertada. Tinc evidències sobrades que l'estan vigilant estretament aquí a Londres i, entre els milions de persones d'aquesta gran ciutat, és difícil descobrir qui són aquesta gent ni quin pot ser el seu objectiu. Si les seves intencions són malèvoles li poden causar dany sense que nosaltres puguem evitar-ho. Vostè no sap, doctor Mortimer, que aquest matí els han seguit en sortir de casa meva?

El doctor Mortimer se sobresaltà violentament:

—Ens han seguit? Qui?

—Això, desgraciadament, no li ho puc pas dir. Hi ha entre els seus veïns i coneguts de Darmoor algun home que dugi una barba negra?

—No... deixi'm pensar... potser sí. En Barrymore, el majordom de Sir Charles té una barba negra.

—Ah! On és en Barrymore?

—Ell s'ocupa de la casa.

—El millor que podríem fer és assegurar-nos que realment hi és.

—I com podrà fer-ho?

—Doni'm un imprès de telègrafs. «Està tot a punt per Sir Henry?». Aquesta frase anirà bé. Adreçada a míster Barrymore, Mansió dels Baskerville. Quina és l'oficina de telègrafs més propera? Grimpen. Molt bé, enviarem un segon telegrama a l'encarregat de telègrafs de Grimpen: «Telegrama per a míster Barrymore per ser lliurat a les seves mans. Si és absent si us plau retorneu-lo a Sir Henry de Baskerville, a l'hotel Northumberland». Així sabrem, abans del vespre, si Barrymore és al seu lloc a Devonshire o no.

—Molt bé —digué Baskerville—. Ara que en parlem, doctor Mortimer, qui és aquest Barrymore?

—És el fill del vell guardià, que és mort. Porten quatre generacions fent-se càrrec de la casa pairal. Pel que sé, ell i la seva dona són el matrimoni més respectable del comtat.

—Al mateix temps —digué Baskerville— és evident que mentre no hi hagi ningú de la família a la casa, aquesta gent disposen d'una mansió prou bonica i res per fer.

—Això és cert.

—S'ha beneficiat Barrymore d'alguna manera del testament de Sir Charles?
—preguntà Holmes.

—Ell i la seva dona han rebut cinc-centes lliures cadascun.

—Sabien que els pertocaria aquesta quantitat?

—Sí. A Sir Charles li agradava molt parlar de les seves disposicions testamentàries.

—Això és molt interessant.

—Confio —digué el doctor Mortimer— que no es mirarà pas amb suspicàcia tots els qui han rebut una herència de part de Sir Charles, perquè a mi també m'ha deixat un miler de lliures.

—Ah, sí? I algú més?

—Hi ha sumes insignificants que han heretat algunes persones i gran nombre de caritats a institucions públiques. La resta ha quedat tota per a Sir Henry.

—I a quant ascendia la resta?

—Set-centes quaranta mil lliures.

Holmes aixecà les celles, sorprès.

—No tenia ni idea que es tractés d'una suma tan gegantina —digué.

—Sir Charles tenia la reputació de ser ric, però no vàrem saber fins a quin punt ho era fins que no examinàrem les seves accions. El valor total de les propietats és a la vora d'un milió.

—Déu meu! És una quantitat per la qual un home pot arribar a fer una bogeria. Una pregunta més, doctor Mortimer. Suposant que li passés alguna cosa a aquest jove d'aquí —em perdonarà la desagradable hipòtesi!— qui heretaria les propietats?

—Com que Rodger Baskerville, el germà petit de Sir Charles va morir solter, l'herència aniria en mans dels Desmond, que són cosins llunyans. James Desmond és un capellà vell de Westmorland.

—Gràcies. Aquests detalls són molt interessants. Coneix vostè míster James Desmond?

—Sí; una vegada va venir a visitar Sir Charles. És un home d'una aparença venerable i mena una vida santa. Recordo que refusà diners de Sir Charles tot i que aquest insistí.

—I aquest home de costums senzills seria qui heretaria la fortuna de Sir Charles?

—Heretaria les propietats perquè el testament és vinculant. Heretaria, també, els diners llevat que el propietari actual fes testament en sentit contrari, el qual, naturalment, pot fer el que vulgui en aquest aspecte.

—I vostè ja ha escrit el seu testament, Sir Henry?

—No, míster Holmes, no ho he fet. No he tingut temps, perquè tot just va ser ahir quan vaig saber com estaven les coses. De tota manera considero que els diners han d'anar conjuntament amb el títol i les propietats. Aquesta era la idea del meu pobre oncle. Com podrà el propietari restaurar la glòria dels Baskerville si no té diners suficients per mantenir la propietat? La casa, la terra i els diners han d'anar conjuntament.

—Correcte. Bé, Sir Henry, jo també penso que és aconsellable que vostè vagi a Devonshire sense perdre temps. Només hi ha una precaució que crec que cal prendre. Certament, vostè no hi ha d'anar sol.

—El doctor Mortimer se'n torna amb mi.

—Però el doctor Mortimer ha d'atendre la seva consulta i la seva casa és a uns quilòmetres de la de vostè. No, Sir Henry, ha d'anar-hi amb algú, un home de confiança que estigui sempre a prop seu.

—És possible que vingui vostè mateix, míster Holmes?

—Si l'assumpte s'agreugés faria els possibles per ser-hi present, però vostè comprendrà que amb el nombre immens de consultes que he d'atendre i les demandes d'ajuda que m'arriben de tot arreu m'és impossible ser fora de Londres per un temps indefinit. En aquest moment un dels noms més prestigiosos d'Anglaterra és víctima d'un xantatge, i només jo puc deturar un escàndol que seria desastrós. Ja veu que no puc pas acompanyar-lo.

—A qui em recomana, doncs?

Holmes posà la seva mà sobre el meu braç.

—Si el meu amic accepta no hi ha cap home que valgui més la pena de tenir al costat quan s'està en un mal tràngol. Ningú no pot parlar d'això amb més coneixement de causa que jo.

La proposició m'agafà completament per sorpresa, però abans que tingués temps de respondre Baskerville m'agafà la mà i l'estrenyí amb tot el cor.

—És molt amable per la seva banda, doctor Watson —digué—. Vostè coneix la meva situació i sap tant com jo de l'assumpte. Si ve amb mi a la casa pairal dels Baskerville i em vigila mai no ho oblidaré.

El presagi d'una aventura sempre ha exercit fascinació en mi i, a més, els compliments de Holmes i l'ansietat amb la qual el baró m'agafà a tall de company m'ajudaren a decidir.

—Vindré amb molt de gust —vaig respondre—. No sé pas si trobaria quelcom en què dedicar millor el meu temps.

—I en farà un acurat informe per a mi —digué Holmes—. Quan arribi la crisi, que arribarà, jo li indicaré com ha d'actuar. Suposo que cap al dissabte tot estarà a punt.

—Li va bé al doctor Watson?

—Perfecte.

—Aleshores el dissabte, llevat que es decideixi el contrari, ens trobarem a l'estació de Paddington per agafar el tren de dos quarts d'onze.

Ens havíem aixecat ja per marxar quan Baskerville proferí un crit de triomf i, com si es capbussés en un dels racons de l'habitació, en tragué una bota de sota l'armari.

—La meva bota perduda! —exclamà.

—Tant de bo que els nostres problemes s'esvaïssin amb la mateixa facilitat —digué Sherlock Holmes.

—Però és un fet ben curiós —constatà el doctor Mortimer—; he regirat aquesta cambra a consciència abans de dinar.

—I jo també ho he fet —afegí Baskerville—. He escorcollat cada centímetre.

—No hi devia, certament, haver cap bota en aquell moment.

—En aquest cas el cambrer la hi devia posar mentre dinàvem.

Varen anar a buscar el cambrer alemany, però aquest declarà que no sabia res de l'assumpte i les preguntes no varen servir pas per aclarir-ho. Un altre aspecte acabava d'afegir-se a aquesta sèrie de petits misteris aparentment mancats de propòsit que s'havien succeït amb tanta rapidesa. Deixant a part tota la llòbrega història de la mort de Sir Charles, ens restava un seguit d'incidents inexplicables tots en l'espai de dos dies, que incloïen la rebuda de la carta, l'espia amb barba negra de dins del cabriolé anglès, la pèrdua de la bota nova, la pèrdua de la bota vella negra i, ara, la troballa de la bota marró nova. Holmes seia en silenci dins del cotxe mentre tornàvem a Baker Street i jo coneixia, per les seves celles enlairades i el seu aspecte entusiasmat, que la seva ment, com la meva, estava ocupada intentant bastir una mena d'esquema en el qual tinguessin cabuda tots aquests episodis estranys i aparentment desconnectats. Es va passar tota la tarda, i fins tard al vespre, perdut entre el tabac i els seus pensaments. Just abans de sopar varen arribar dos telegrams. El primer deia així:

«Arribada notícia que Barrymore és a la mansió —BASKERVILLE». El segon començava així:

«Visitats vint-i-tres hotels tal com ordenà, lamento informar impossible de trobar el full retallat del *Times* —CARTWRIGHT».

—Dos fils que s'esgoten, Watson. No hi ha res més estimulante en un cas que quan tot va en contra teva. Haurem de cercar alguna altra pista.

—Encara tenim el cotxer que portava l'espia.

—Exacte. Ja he telegrafiat per tal d'aconseguir el seu nom i adreça del Registre Oficial. No em sorprendrà gens si no rebo resposta a la meva pregunta.

El timbre de la porta va mostrar ser una resposta molt més satisfactòria, tot i així, car la porta s'obrí i un home d'aparença tosca que era evidentment el cotxer, entrà.

—He rebut un missatge de l'Oficina Central que una persona amb aquesta adreça havia estat demanant pel cotxe 2704 —digué—. Fa set anys que porto cotxe i mai no he tingut cap queixa. He vingut directament de l'Oficina Central per preguntar-li personalment què té contra mi.

—No tinc res contra vostè, bon home —respongué Holmes—. Ben al contrari, tinc una moneda per a vostè si sap donar-me una resposta clara a les meves preguntes.

—Bé, he tingut un bon dia i cap error —digué el cotxer amb un somriure—. Què és el que em vol preguntar, senyor?

—Abans que res el seu nom i la seva adreça, per si l'he de tornar a cridar.

—John Clayton, Turpey Street núm. 3, the Borough. Tinc el cotxe a Shipley's Yard.

Sherlock Holmes prengué nota de tot.

—I ara, Clayton, digui'm tot el que sàpiga sobre el viatger que ha vingut a vigilar aquesta casa a les deu del matí d'avui i després ha seguit els dos senyors Regent Street avall.

L'home semblà sorprendre i una mica torbat.

—Bé, no sé pas què més li he de dir, sembla que vostè en sap tant com jo —digué—. El cert és que l'home m'ha dit que era un detectiu i que no havia de dir res d'ell a ningú.

—Estimat amic, aquest és un assumpte molt seriós i es pot trobar en un destret si intenta amagar-me alguna cosa. Diu que l'home li ha dit que era un detectiu?

—Sí, senyor.

—I quan li ho ha dit, això?

—Quan ha baixat del cotxe.

—Ha dit alguna altra cosa?

—M'ha dit el nom.

Holmes em llançà una mirada de triomf.

—Així que ha mencionat el seu nom, oi? Quina imprudència. Quin nom li ha dit?

—El seu nom —respongué el cotxer— és Sherlock Holmes.

Mai no havia vist el meu amic més desqualificat que per la resposta del conductor. Per uns instants restà assegut en silenci, perplex. Després, esclatà a riure.

—Tocat, Watson, innegablement tocat! —digué—. Noto un floret tan ràpid i flexible com el meu. Aquesta vegada ha aconseguit tocar-me de ple. Així és que el seu nom era Sherlock Holmes, oi?

—Sí, senyor, aquest era el nom d'aquell home.

—Perfecte! Ara digui'm on ha pujat i tot el que ha succeït.

—M'ha deturat a dos quarts de deu a Trafalgar Square. M'ha dit que era detectiu i m'ha ofert dues guinees si feia exactament el que ell volia durant tot el dia sense fer cap pregunta. Estava prou content i he acceptat. Primer hem baixat fins a l'Hotel Northumberland i hem esperat fins que dos senyors han sortit i agafat un cotxe de la cua. Hem seguit el seu cotxe fins que ha arribat a la vora d'aquí.

—Fins a la mateixa porta —digué Holmes.

—Bé, no en puc estar segur, però gosaria dir que aquell home s'ho coneixia molt bé. Hem pujat fins a mig camí i esperat una hora i mitja. Després, els dos senyors ens han passat davant caminant i els hem seguit Baker Street avall...

—Ja ho sé —digué Holmes.

—Fins que hem passat tres blocs de cases Regent Street avall. Aleshores, l'home ha aixecat la trapa del sostre del vehicle tot cridant que m'havia de dirigir a tota velocitat a l'estació de Waterloo tan de pressa com pogués. He fuetejat l'euga i en menys de deu minuts ja érem allà. Llavors, m'ha pagat les dues guinees com un home de paraula i ha entrat a l'estació. En el moment de marxar, però, s'ha

girat i ha dit: «Potser li interressi saber que ha dut en el seu cotxe míster Sherlock Holmes». Així és com he arribat a saber el seu nom.

—Ja comprenc. I no l'ha tornat a veure?

—No, després d'entrar a l'estació.

—I com descriuria míster Sherlock Holmes?

El cotxer es rascà el cap.

—Bé, tot plegat, no era pas un home gens fàcil de descriure. Jo li faria una quarantena d'anys, d'alçada mitjana, uns quants centímetres més baix que vostè. Anava vestit com un dandi i portava barba negra quadrada a la punta i el seu rostre era pàl·lid.

—El color dels seus ulls?

—No ho sabia pas dir.

—No hi ha res més que pugui recordar?

—No, senyor, res més.

—Bé, doncs, aquí té la seva moneda. I si em pot donar més informació n'hi ha una altra que l'espera. Bona nit!

—Bona nit, senyor, i gràcies!

John Clayton se n'anà somrient i Holmes es girà cap a mi arronsant les espatlles i amb un somriure trist als llavis.

—El tercer fil que se'ns trenca i ja tornem a ser on vam començar —digué—. L'astut bergant! Coneixia el nostre número de carrer, sabia que Sir Henry Baskerville havia vingut a consultar-me, ha esbrinat qui hi havia a Regent Street, ha suposat que havia pres el número del cotxe i m'ha posat el cotxer a les mans per tal d'enviar-me el seu desvergonyit missatge. Li ho dic, Watson, aquesta vegada tenim un enemic que és ben digne del nostre acer. A Londres m'han fet escac i mat. Només puc desitjar que vostè tingui més bona sort a Devonshire. Però no les tinc pas totes.

—Sobre què?

—Sobre el fet d'enviar-lo a vostè. És un assumpte, desagradable, Watson, un assumpte perillós i desagradable, i com més coses en sé menys m'agrada. Sí, amic meu, ja pot ben riure, però li dono la meva paraula que em sentiré molt feliç quan torni sa i estalvi a Baker Street.

6. La mansió dels Baskerville

Sir Henry de Baskerville i Mortimer eren a punt el dia acordat, i vàrem sortir cap a Devonshire tal com havíem dit. Mister Sherlock em va acompanyar en el cotxe fins a l'estació per tal de donar-me les darreres instruccions i consells.

—No vull pas influenciar-lo suggerint-li teories o sospites, Watson —digué—. Desitjo simplement que vostè m'informi dels fets de la manera més exhaustiva possible i que deixi per a mi la feina de teoritzar.

—Quina mena de fets? —vaig preguntar.

—Qualsevol cosa que sembli tenir una relació amb el cas, per indirecta que sigui, i sobretot les relacions entre el jove Baskerville i els seus veïns o qualsevol notícia referent a la mort de Sir Charles. He fet algunes investigacions jo mateix els darrers dies però els resultats, em sembla molt, que són negatius. Només una cosa sembla certa: que James Desmond, que és el següent hereu, és un home ja gran de disposició afable, per la qual cosa aquesta persecució no ve pas d'ell. Crec realment que podem descartar-lo de totes totes dels nostres càlculs. Resta tota la gent que envolten Sir Henry Baskerville a l'erm.

—No seria recomanable, primer de tot, desfer-nos d'aquest matrimoni Barrymore?

—De cap de les maneres. No podria pas cometre un error més lamentable. Si són innocents seria una cruel injustícia i si són culpables perdriem tota oportunitat de demostrar-ho. No, de cap manera, continuarem tenint-los en la nostra llista de sospitosos. A part, hi ha un mosso d'establa a la casa, si no recordo malament, i dos pagesos a l'erm. Tenim el nostre amic el doctor Mortimer que considero totalment honest, i també la seva dona de la qual no en sabem res; hi ha el naturalista Stapleton i la seva germana de qui es diu que és una jove dama plena d'atractiu. També hi ha mister Frankland del Mas Lafter que és un factor desconegut, i un o dos veïns més. Aquestes són les persones que vostè ha d'estudiar més detalladament.

—Ho faré tan bé com pugui.

—Porta armes, suposo?

—Sí, jo també vaig pensar que calia portar-les.

—Naturalment. Porti el revòlver a mà nit i dia, i no estalviï mai les precaucions.

Els nostres amics ja havien reservat un vagó de primera classe i ens esperaven a la plataforma.

—No tenim notícies de cap mena —digué el doctor Mortimer en resposta a les preguntes del meu amic—. Només puc jurar una cosa i és que no ens han seguit aquests dos darrers dies. Mai no hem sortit sense mantenir prèviament una forta vigilància, i ningú no pot haver-nos passat desapercebut.

—Sempre deuen haver estat junts, suposo?

—Tret d'ahir a la tarda. Sempre dedico un dia a divertir-me quan vinc a la ciutat, de manera que vaig passar el dia al Museu del Col·legi de Cirurgians.

—I jo vaig anar a mirar la gent al parc —digué Baskerville—. Però no vàrem tenir problemes de cap tipus.

—Ha estat una imprudència, tot això —reptà Holmes tot movent el cap i amb un posat molt greu—. Li prego, Sir Henry, que no torni a sortir sol. Pot passar-li qualsevol desgràcia si ho fa. Ha trobat l'altra bota?

—No, senyor, l'he perduda definitivament.

—De fet, és ben interessant. Bé, adéu-siau —afegí mentre el tren lliscava per la plataforma avall—. Tingui ben present, Sir Henry, una de les frases d'aquella estranya llegenda antiga que el doctor Mortimer ens va llegir i eviti de passejar per l'erm en hora foscant, quan els poders malèfics són puixants.

Vaig tornar a mirar la plataforma quan ja l'haviem deixada molt enrera i vaig veure l'esprimatxada i austera figura d'Holmes dreta i immòbil que ens mirava mentre ens allunyàvem.

El viatge fou ràpid i agradable i el vaig passar intimant una mica amb els meus dos companys i jugant amb el gos del doctor Mortimer. En molt poques hores la terra marronosa havia esdevingut rogenca, els maons s'havien convertit en granit i les vaques roges pasturaven en camps acuradament encerclats per tanques on l'herba exuberant i la vegetació més ufanosa ens parlava de riquesa, d'un clima més humit. El jove Baskerville s'abocà per la finestra i cridà en veu alta, delitat en reconèixer els trets del paisatge de Devon que li eren familiars.

—He estat viatjant per bona part del món des que vaig deixar aquestes terres, doctor Watson —digué—, però mai no he vist cap lloc que se li pugui comparar.

—Mai no he vist cap home de Devonshire que no juri solemnement en nom d'aquest comtat —vaig remarcar.

—Depèn tant de la casta d'homes com del comtat —puntualitzà el doctor Mortimer—. D'un cop d'ull ja se li veu el crani rodó dels celtes, al nostre amic, que duen ben endins l'entusiasme i el fort lligam amb la terra. El pobre cap de Sir Charles era d'un tipus ben estrany: mig gaèlic, mig ibernès pel que fa a les seves característiques. Però vostè era molt jove quan va veure la Mansió dels Baskerville per darrera vegada, veritat?

—Era un adolescent quan va morir el meu pare, i mai no vaig veure la casa perquè nosaltres vivíem en una caseta de camp a la costa sud. Des d'allí vàrem anar a viure a casa d'un amic a Amèrica. Li confesso que tot és per a mi tan nou com ho és per al doctor Watson, estic tan frisós per veure l'erm com es pugui imaginar.

—De veritat? Doncs el seu desig ha estat ben fàcilment concedit, car aquesta és la seva primera vista de l'erm —digué el doctor Mortimer assenyalant amb el dit per la finestra del compartiment.

Sobre els quadrats verds dels camps i la corba suau d'un bosc es dreçava en la llunyania un turó gris i malenconiós amb un cimadal estranyament oscat, tènue i vague en la distància, com el paisatge fantàstic d'un somni. Baskerville romangué assegut una llarga estona amb ells ulls fixos i vaig llegir, en l'entusiasme que traslluïa el seu rostre, tot el que significava per a ell aquella visió de l'indret insòlit on els homes de la seva sang havien mantingut el seu prestigi durant tant de temps i hi havien deixat una empremta tan fonda. I allà s'estigué amb el seu vestit de xeviot i el seu accent americà, assegut en el racó d'un prosaïc vagó de tren; i, tot i així, com més em mirava el seu rostre bru i expressiu més m'adonava que era el veritable descendent d'una nissaga d'homes dominants, vehements i de llinatge il·lustre. Hi havia orgull, coratge i força en les seves celles gruixudes, en els seus narius sensibles, en els seus grans ulls castanys. Si en aquest erm prohibit ens esperava una recerca difícil i perillosa, ell era si més no un company per al qual hom podria aventurar-se a córrer un risc amb la certesa que el compartiria amb coratge.

El tren arribà fins a un baixador i tots en descendírem. Al defora, darrera la tanca baixa pintada de color blanc, esperava un brec amb dues hacanees. La nostra

vinguda era evidentment un gran esdeveniment, perquè tant el cap d'estació com els mossos s'apinyaren al voltant nostre per tal de portar-nos les maletes. Era un indret de camp bonic i senzill, però em va sorprendre veure que darrera la reixa hi havia dos soldats vestits amb uniformes foscos que s'arrepnjaven en els seus fusells curts i ens miraven fixament mentre passàvem. El cotxer, un home petit de rostre sever, saludà Sir Henry Baskerville i, en uns pocs minuts, davallàvem a tota velocitat per l'ampla carretera blanca. Les terres de pastura serpentejaven a banda i banda i les velles cases amb el frontó triangular, treien el cap per entre l'espès fullatge verd; però darrera els plàcids camps il·luminats s'alçava, imponent, obscura sota el cel vespertí, la llarga i tenebrosa corba de l'erm trencada pels sinistres turons oscats.

El brec s'anà enfilant per una carretera lateral que serpentejava ascendint per camins desgastats durant segles per les rodes, amb marges alts, coberts de molsa a vessar, i falgueres de llengua de cérvol carneses. Sota la llum crepuscular lluien falgueres de color bronze i esbarzers jaspiats. Pujant encara progressivament, passàrem sobre un pont estret de granit i ranejarem un torrent sorollós que borbollava pendent avall, escumejant i rondinant entre els còdols. Tant la carretera com el torrent recorrien, fent ziga-zagues, una vall densament poblada amb roures de bosc baix i avets. A cada revolt, Baskerville deixava anar una exclamació de joia mirant al seu entorn àvidament i fent innumbrables preguntes. Als seus ulls, tot semblava molt bell, però per a mi un deix de tristor recobria tot el paisatge i mostrava la marca inequívoca de la decadència. Les fulles grogues formaven una estora damunt dels camins i giravoltaven en passar nosaltres. El trontoll de les nostres rodes s'extingia mentre travessàvem munts de vegetació putrefacta: eren presents ben tristos els que la Natura oferia als peus del carruatge de l'hereu Baskerville que tornava.

—Carat! —exclamà el doctor Mortimer—. Què és això?

Una corba pronunciada en el bruguerar, esperó prominent de l'erm, s'estenia davant nostre. Al cim, dret i visible com una estàtua eqüestre sobre el seu pedestal, es dreçava un soldat a cavall, fosc i sever, amb el fusell col·locat en posició sobre el seu avantbraç. Vigilava la carretera per la qual havíem viatjat.

—Què és això, Perkins? —preguntà el doctor Mortimer.

El nostre cotxer girà el cap sense moure's del seient.

—S'ha escapat un presoner de Princetown, senyor. Ara farà tres dies que va fugir i els guardians vigilen totes les carreteres i estacions però encara no se l'ha vist enlloc. Als camperols de la contrada no els agrada gens, senyor, ve-t'ho aquí.

—Bé, tinc entès que els donaran cinc lliures si aconseguixen informació.

—Sí, senyor, però la possibilitat d'obtenir cinc lliures és ben poca cosa comparada amb la possibilitat que et tallin el coll. Sap, no és com els criminals ordinaris. És un home sense escrúpols.

—Qui és, doncs?

—És Selden, l'assassí de Notting Hill.

Recordo molt bé el cas, car Sherlock Holmes hi prengué un interès especial atesa la feresa peculiar del crim i la desenfrenada brutalitat que havia marcat totes les accions de l'assassí. La commutació de la sentència de mort fou deguda a alguns dubtes que existien sobre la seva salut mental fundats en la seva conducta tan atroç. El nostre carruatge havia arribat al cim de la pujada i davant nostre s'alçava la immensa extensió de l'erm, jaspiada amb turons rocallosos i malgirbats. Una

ventada d'aire glaçat s'aixecà del lloc i ens féu estremir. En algun racó d'aquella desolada plana s'encauava aquell home diabòlic, amagat en un catau com una bèstia salvatge, amb el cor ple de malvolença contra la casta que l'havia foragitat. Només mancava això per completar la llòbrega suggestió de la terra erma, el vent glaçat i el cel que s'anava enfosquint. Fins i tot Baskerville esdevingué silenciós i s'acotxà encara més l'abric que duia posat.

Haviem deixat la terra fèrtil a baix, darrera nostre. Ara la miràvem i els raigs esbiaixats del sol horabaixenc convertien els corrents d'aigua en fils d'or que lluien sobre la terra rogenca llaurada de poc i l'ampli laberint dels boscos. La carretera de davant nostre esdevingué desèrtica i solitària damunt els pendents rogenys i olivacis, esquitxats d'enormes pedres de riu. De tant en tant, passàvem davant d'un mas de parets i sostre de pedra, sense plantes enfiladisses que en trenquessin l'aspre perfil. De sobte, distingírem, en una depressió en forma de copa, un grup de roures i avets desnerits que la fúria d'anys de tempesta havia recargolat i torçat. Damunt dels arbres s'albiraven dues torres altes i estretes. El cotxer assenyalà amb la punta del seu fuet.

—La Mansió dels Baskerville —digué.

El seu amo s'havia aixecat i sotjava amb les galtes rosades i els ulls encesos. Uns minuts més tard arribàrem a les reixes de la casa del guarda, un laberint amb un fantàstic disseny en ferro forjat i columnes malmeses pel temps a cada banda cobertes de líquens i coronades amb els caps de senglar dels Baskerville. La casa del guarda era un munt de runes de granit negre i unes bigues com costelles pelades, però davant s'alçava un edifici nou, mig reconstruït, el primer fruit de l'or que Sir Charles guanyà a Sud-Àfrica.

Passada la tanca entràrem en una avinguda on les fulles s'enredaven amb les rodes, i els vells arbres estiraven llurs branques bastint un túnel llòbrec damunt dels nostres caps. Baskerville s'estremí en mirar al capdavant del llarg camí obscur, la casa que brillava amb llum trèmula, com si fos un fantasma.

—Fou aquí? —preguntà amb veu baixa.

—No, no, el Passeig dels Teixos és a l'altra banda.

El jove hereu donà una llambregada al seu voltant amb un posat trist.

—No és gens estrany que el meu oncle sentís com si la desgràcia li anés a caure al damunt en un lloc com aquest —digué—. N'hi ha ben bé prou per espantar qualsevol home. D'aquí a sis mesos ja hauré col·locat una filera de llànties elèctriques i no el reconeixeran, amb un miler de bombetes de les de l'Edison i Swan aquí, davant de la porta principal.

L'avinguda anava a parar a una extensió àmplia d'herba, i allà davant nostre s'alçava la mansió. A la llum tènue vaig poder veure que el centre el constituïa el bloc pesat de l'edifici del qual sortia un porxo. Tota la façana de la casa era revestida d'heura, amb clapes buides aquí i allà en els llocs on una finestra o un escut d'armes trencaven el vel negre. Del bloc central sorgien les torres bessones amb els seus merlets, perforades amb nombroses espitlleres. A la dreta i a l'esquerra de les torretes hi havia les ales més modernes de l'edifici bastides amb granit negre. A través dels nombrosos trencallums dels vidres, brillava una llum somorta i de les altes xemeneies que es dreçaven dalt de la inclinada teulada, emergia una única columna de fum negre.

—Benvingut, Sir Henry! Benvingut a la casa dels Baskerville!

Un home alt s'havia avançat des de l'ombra del porxo per obrir la porta del carruatge. La figura d'una dona es perfilava contra la llum groga de la casa. Ella va sortir-ne i ajudà l'home a baixar l'equipatge.

—Li fa res que vagi directament a casa, Sir Henry? —digué el doctor Mortimer—. La meua dona m'espera.

—Es deurà quedar a sopar una mica, però?

—No, me n'he d'anar. Probablement trobaré feina que m'espera. Em quedaria per ensenyar-li la casa però Barrymore serà més bon guia que jo mateix. Adéu-siau i no dubti a cridar-me tant si és de nit com de dia si m'ha de menester.

El soroll de les rodes s'allunyà mentre Sir Henry i jo entràvem dins la casa i la porta es tancava estrepitosament darrera nostre. Ens trobàvem en una llar acollidora, àmplia i noble, sota un sostre amb pesats cabirons de roure ennegrits pels anys. La gran llar de foc antiquada, darrera uns gossos de ferro forjat, on el foc crepitava i cruixia. Sir Henry i jo vàrem acostar les mans a la llar, car les teníem balbes després del llarg viatge. Aleshores vàrem començar a mirar les altes finestres de vidre descolorit i vell, els plafons de roure, els caps de cervol, els escuts d'armes a les parets, tots ells obscurs i tenebrosos a la llum somorta de la llàntia central.

—És tal com m'ho imaginava —digué Sir Henry—. No li sembla el retrat fidel d'una antiga casa familiar? I pensar que aquesta és la mateixa casa en la qual durant cinc-cents anys han viscut els meus! Tan sols de pensar-hi ja em fa posar solemne!

Vaig veure com el seu rostre s'il·luminava amb un entusiasme adolescent mentre esguardava al seu voltant. La llum anava a parar on era ell, però les llargues ombres s'arrossegaven per les parets, penjades, com un pal·li negre. Barrymore ja havia tornat de col·locar el nostre equipatge a les habitacions. Ara, el teníem al davant amb l'actitud submissa dels servents ben educats. Era un home de bon aspecte, alt, bell amb una barba negra quadrada i uns trets poc marcats.

—Vol que servim el sopar de seguida, senyor?

—És a punt?

—Ho estarà en pocs minuts, senyor. Trobaran aigua calenta a les seves habitacions. La meua dona i jo ens sentirem satisfets de restar al seu servei fins que hagi fet les noves gestions, però comprendrà que, en aquestes noves condicions, la casa necessitarà un personal de servei considerable.

—Quines noves condicions?

—Només vull dir, senyor, que Sir Charles portava una vida molt retirada i que nosaltres sols podíem satisfer les seves necessitats. Vostè, naturalment, potser desitjarà de tenir més companyia i això farà que calgui canviar la manera de portar la casa.

—Vol dir que vostè i la seva dona pensen marxar?

—Només quan a vostè li vagi bé.

—Però la seva família ha estat amb nosaltres durant generacions, veritat? Lamentaria molt començar la meua vida aquí trencant un antic lligam familiar.

Em semblà entreveure alguns signes d'emoció en el rostre pàl·lid del majordom.

—Això és el que pensem, senyor, la meua dona i jo. Però per ser-li franc, senyor, ens sentim tots dos tan lligats a Sir Charles i la seva mort ha representat per a nosaltres un cop tan fort que ara aquest entorn ens és dolorós. Temo que ja no tornarem a sentir-nos emocionalment a pler a la Mansió dels Baskerville.

—I quins projectes tenen?

—Segurament, senyor, aconseguirem muntar un negoci propi. Sir Charles, molt generosament, ens en va donar els mitjans. I ara, senyor, potser fóra millor que els mostrés les seves habitacions.

Una galeria quadrada amb una balustrada recorria els dalt de la casa, als quals s'arribava per dues escales. A partir d'aquest punt central sortien dos llargs corredors que resseguien tot el llarg de l'edifici i portaven a les habitacions. La meua era a la mateixa ala que la de Baskerville i gairebé porta per porta. Aquestes cambres semblaven ser més modernes que la part central de la casa i el paper lluent així com les nombroses espelmes que les il·luminaven contribuïren a treure'ns la llòbrega impressió que ens donà la casa en arribar-hi.

No obstant això, el menjador que hi havia fora del vestíbul era un lloc tenebrós i ple d'ombres. Es tractava d'una sala llarga amb un graó que separava l'estrada on s'asseia la família, de la part més baixa reservada als seus subalterns. Un extrem donava a una tribuna per al jugar. Damunt dels nostres caps, negres bigues travessaven de punta a punta un sostre fumat. Ni una filera de torxes enceses ni el color i la grollera hilaritat d'un banquet dels vells temps no haurien pogut suavitzar la sinistra impressió. Ara, però, quan els dos homes vestits de negre s'assegueren sota el petit cercle de llum que projectava la llàntia entelada, les veus s'apaivagaren i l'esperit se sotmeté. Una tènue línia d'ancestres, en totes les varietats de vestit, des d'un cavaller de la reina Elisabeth fins a un dandi del temps de la Regència ens sotjaven de dalt a baix intimidant-nos amb la seva callada companyia. Parlàrem un xic i, si més no, jo em vaig alegrar que s'hagués acabat l'àpat i ens poguéssim retirar a una moderna sala de billar a fumar una cigarreta.

—Per Déu que no és pas un lloc gaire acollidor! —digué Sir Henry—. Suposo que hom acaba avesant-s'hi però de moment m'hi sento una mica fora de lloc. No m'estranya gens que el meu oncle estigués una mica delicat del cor si vivia tot sol en una casa com aquesta. Malgrat tot, si li sembla bé, aquesta nit ens retirarem d'hora i potser demà al matí veurem les coses d'una altra manera.

Abans d'anar-me'n a dormir vaig descórrer les cortines per mirar a fora. La finestra s'obria davant l'espai cobert de gespa al davant de la porta principal. Més enllà, els arbres d'un bosquet gemegaven balancejant-se al compàs del vent. Una mitja lluna emergí per entre les clarianes que deixaven els núvols en passar, veloços. La seva llum freda em permeté de veure, més enllà dels arbres, el perfil oscat de les roques i la corba suau i allargassada de l'erm malenconiós. Vaig córrer la cortina amb la sensació que la meua última impressió s'avenia amb la resta.

Malgrat això, no fou la darrera. Em sentia esgotat però estava ben desvetllat, i donava voltes al llit sense parar, intentant de trobar el son que tant trigava. En la llunyania, una campana repicava els quarts d'hora; llevat d'això, un silenci de mort embolcallava la vella casa. De sobte, al pic de la nit, m'arribà a les orelles un so clar, ressonant i inconfusible. Era el sanglot d'una dona, el bleix apagat d'algú que està desfet per un dolor incontrolable. Em vaig incorporar dintre el llit i vaig escoltar atentament. El soroll no podia venir de gaire lluny, de segur que provenia de la casa mateixa. Durant mitja hora vaig estar a l'aguait amb els nervis tensos, però no se sentí res, tret del repiqueig de la campana i el cruixit de l'heura refregant-se pels murs de la casa.

7. Els Stapleton de la mansió Merripit

La bellesa fresca del matí següent contribuï a esborrar de les nostres ments la grisa i llòbrega impressió que ens deixà la primera vista de la Mansió dels Baskerville. Mentre Sir Henry i jo esmorzàvem, els raigs de sol s'anaven filtrant pels trencallums i projectaven clapes de tons pastel de l'escut d'armes que els cobria. El fosc plafó lluia com el bronze sota els raigs daurats i es feia difícil de creure que es tractava de la mateixa cambra que havia omplert de tenebres les nostres ànimes la nit anterior.

—Crec que ens hem de donar la culpa a nosaltres mateixos i no pas a la casa —digué el baró—. Estàvem exhausts pel viatge i morts de fred, per això retinguérem una impressió tan sinistra del lloc. Ara estem refets i ens sentim bé, per això ho veiem tot animadament.

—Malgrat això, no tot varen ser imaginacions —vaig respondre—, que potser no va sentir ningú, una dona, em penso, sanglotant en la nit?

—És ben curiós, perquè quan estava mig adormit em va semblar sentir alguna cosa així. Vaig esperar una estona, però no es va tornar a sentir, per la qual cosa vaig arribar a la conclusió que es tractava d'un somni.

—Jo ho vaig sentir ben clar i estic segur que era el sanglot d'una dona.

—Haurem de preguntar-ho a algú altre.

Féu sonar la campaneta i demanà a Barrymore si podia ratificar la nostra experiència. Em va semblar que les faccions pàl·lides del majordom s'esblanqueïren encara més, mentre el seu amo li feia la pregunta.

—Només hi ha dues dones a la casa, Sir Henry —respongué—. L'una és la criada que renta els plats que dorm a l'altra ala. L'altra és la meva dona i puc respondre que el so no provenia pas d'ella.

Però mentia en dir això, perquè es va escaure que després de l'esmorzar em vaig trobar amb Missis Barrymore en el llarg corredor i el sol li il·luminava el rostre. Era una dona de faccions grosses i impassibles, amb un posat de boca sever. Però els seus ulls envermellits eren ben reveladors quan em mirà amb les parpelles inflades. Era ella, doncs, qui havia estat plorant de nit, i si fou així, el seu marit ho havia de saber. Malgrat tot s'ha exposat a què el descobríssim negant que fos ella. Per què ho ha fet? I per quina raó plorava ella tan desconsoladament? Des d'aquell moment una tèrbola atmosfera de misteri s'estava teixint al voltant d'aquest home ben plantat, pàl·lid de cara i que duia barba negra. Ell fou el primer a descobrir el cadàver de Sir Charles, i només es tenia la seva paraula pel que feia a tot el munt de circumstàncies que desembocaren en la mort del vell. Era possible que fos, després de tot, en Barrymore l'home que veiérem dins del cotxe a Regent Street? La barba podria molt ben ser la mateixa. El cotxer ens va descriure un home baix però aquesta mena d'impressions poden ser fàcilment errònies. Com podria dissipar els meus dubtes d'una vegada per sempre? Era evident que el primer que calia fer era anar a veure el cap de telègrafs de Grimpen per tal d'esbrinar si el telegrama havia estat lliurat realment a mans de Barrymore. Fos quina fos la resposta, si més no tindria quelcom per informar Sherlock Holmes.

Sir Henry tenia molt papers a examinar després d'esmorzar, així és que fou el moment propici per a la meva excursió. Fou una agradable passejada d'uns sis

quilòmetres seguint el límit de l'erm, que em dugué finalment a un llogarret petit i gris on dos edificis més grans que la resta, que varen acabar essent l'hostal i la casa del doctor Mortimer, s'alçaven per damunt dels altres. El cap de telègrafs, que era a més l'adroguer del poble, se'n recordava molt bé, del telegrama.

—Sí, senyor —digué—. El telegrama fou lliurat a míster Barrymore seguint les instruccions al peu de la lletra.

—Qui l'hi va lliurar?

—El meu fill, que veieu aquí. James, oi que vas donar el telegrama a míster Barrymore a la Mansió, la setmana passada?

—Sí, pare, l'hi vaig donar.

—A les seves pròpies mans? —vaig preguntar.

—Bé, era dalt, a les golfes en aquell moment, de manera que no vaig poder-l'hi donar a la mà, però vaig donar-lo a missis Barrymore que m'assegurà que l'hi donaria de seguida.

—Vas veure míster Barrymore?

—No, senyor, ja li he dit que era a les golfes.

—Si no el vas veure com pots dir que era a les golfes?

—Bé, de segur la seva dona devia saber on era —respongué el cap de telègrafs, displicent—. Que no va rebre el telegrama? Si hi ha algun error és a míster Barrymore a qui heu de queixar-vos.

Va semblar que era inútil continuar amb la investigació, però el cert era que, a desgrat de l'ardit de Holmes, no teníem cap prova que en Barrymore no fos a Londres en aquell moment. Suposem que fos així, suposem que el mateix home que veié Sir Charles en vida per darrer cop és el primer que ha estat seguint el seu hereu des que arribà a Anglaterra. Aleshores què? És un agent d'altri o bé té algun disseny sinistre pel seu compte? Quin interès pot tenir a perseguir la família dels Baskerville? Estic pensant en l'estranya amenaça retallada d'un article de fons del *Times*? És un treball fet per ell o és possiblement l'obra d'algú que està decidit a desbaratar els seus plans? L'únic motiu concebible és el que suggerí Sir Henry quan digué que si aconseguien aterrir la família, els Barrymore s'asseguraven una llar confortable per sempre. Però ben segur, un raonament com aquest semblava inadequat per explicar la mà astuta i subtil que semblava haver teixit una xarxa invisible al voltant del jove baró. En Holmes mateix havia confessat que, en la llarga tirallonga de casos sensacionals que havien anat a parar a les seves mans, no s'havia trobat mai amb un cas tan complex. Mentre tornava caminant per la llarga carretera grisa, pregava perquè el meu amic estigués ben aviat lliure de les seves ocupacions i em pogués treure de les espatlles aquesta feixuga responsabilitat.

De sobte el soroll d'uns passos ràpids al meu darrera i la veu d'algú que em cridava pel nom va interrompre el fil dels meus pensaments. Em vaig girar esperant trobar-me míster Mortimer, però quina fou la meua sorpresa en veure un estrany que em perseguia. Era petit, prim i molt ros; anava molt ben afaitat i tenia el rostre allargat i la mandíbula entrada. Devia tenir d'uns trenta a uns quaranta anys i portava un vestit gris i un barret de palla. Duia una caixa de llauna per posar-hi espècimens botànics penjada a l'espatlla i en una de les mans hi tenia un caçapallones.

—Espero que excusi la meua gosadia, doctor Watson —digué ell, mentre s'acostava, bleixant fins on era jo—. Aquí, a l'erm, som gent senzilla i no ens

calen presentacions formals. Probablement deu haver sentit el meu nom en boca del nostre amic comú, Mortimer. Jo sóc Stapleton, del Mas Merripit.

—El podria haver reconegut pel caçapapallones i la caixa —vaig dir-li—. Sabia que vostè era un naturalista. Però vostè, com m'ha reconegut?

—He anat a veure Mortimer i me l'ha assenyalat quan vostè passava per davant de la seva consulta. Com que anàvem pel mateix camí he pensat que ja l'atraparia i em presentaria jo sol. Confio que Sir Henry no es trobi pitjor a causa del viatge.

—Es troba perfectament, gràcies.

—Teníem molta por que després de la mort tan penosa de Sir Charles, el nou baró es negués a viure aquí. És demanar-li molt a un home sa que vingui a enterrar-se aquí, en un lloc com aquest, però no cal pas que li digui que això significa molt per aquestes terres. Suposo que a Sir Henry no li deuen pas fer por les supersticions sobre aquest assumpte.

—No crec que sigui gaire probable.

—Naturalment vostè deu conèixer la llegenda del gos diabòlic que turmenta la família?

—N'he sentit a parlar.

—És sorprenent veure com són de crèduls la gent de per aquí! Un gran nombre d'ells juraria que han vist una criatura com aquesta a l'erm. —Parlava somrient però em va semblar llegir en els seus ulls que s'ho prenia molt més seriosament—. Aquesta història va arribar a apoderar-se de Sir Charles i no dubto a creure que el va dur a la seva tràgica mort.

—Però com?

—Tenia els nervis tan deteriorats que la simple aparició d'un gos podia haver produït un efecte fatal sobre el seu cor malalt. M'imagino que devia veure quelcom semblant, l'última nit, al Passeig dels Teixos. Temia que succeís alguna desgràcia perquè el vell m'apreciava molt i jo sabia que estava delicat del cor.

—I com ho sabia, això?

—M'ho va dir el meu amic Mortimer.

—Així, vostè creu que algun gos va perseguir Sir Charles i que va morir d'un espant com a conseqüència d'això?

—És que vostè té alguna explicació millor?

—Encara no he arribat a cap conclusió.

—I míster Holmes?

Per uns instants em va mancar l'alè, però esguardant el rostre plàcid i els ulls fixos del meu company em vaig adonar que no tenia pas la intenció de sorprendre'm.

—És absurd que fem veure que no el coneixem, doctor Watson —digué ell—. Els èxits del seu detectiu han arribat fins aquí i no es pot pas estendre la seva fama sense que vostè no esdevingui conegut. Quan Mortimer em va dir el seu nom, no va pas poder amagar la seva identitat. Si vostè és aquí, vol dir que Sherlock Holmes està interessat en el cas i naturalment estic encuriósit per saber quina visió en té.

—Lamento no poder contestar aquesta pregunta.

—Puc preguntar si ens honrarà amb la seva visita?

—De moment no pot deixar la ciutat. Té altres casos que requereixen la seva atenció.

—Quina llàstima! Podria aclarir moltes coses que ens són ben obscures. Però pel que fa a les investigacions que vostè mateix faci, si hi ha alguna cosa en la

qual li puc fer servei, confio que m'ho farà saber. Si tingués alguna pista sobre la naturalesa de les seves sospites o sobre com es proposa d'investigar el cas, potser fins i tot li podria donar algun consell o oferir-li ajuda ara mateix.

—Li asseguro que estic aquí simplement per visitar el meu amic Sir Henry i que no necessito ajuda de cap mena.

—Molt bé! —digué Stapleton—. Fa molt bé de ser prudent i discret. Estic indignat amb mi mateix i amb raó pel que considero una intromissió injustificable i li prometo que no li'n tornaré a parlar més, d'aquest afer.

Havíem arribat a un punt on un camí estret i cobert de gespa trenca la carretera i s'enfila erm amunt. A la dreta, s'alçava un turó dret esquixat de pedres que havia estat en altre temps pedrera de granit. El pendent que era de cara a nosaltres apareixia com un cingle fosc cobert de falgueres i esbarzers que creixien en els racons. Per damunt d'una alçada llunyana surava una ploma de fum gris.

—Si caminem una miqueta més per aquest sender arribarem al Mas Merripit —digué ell—. Potser disposarà d'una hora perquè jo li pugui presentar la meva germana.

El primer pensament fou que havia de quedar-me a la vora de Sir Henry. Però aleshores em vaig recordar de la pila de papers i factures que colgaven la taula del seu despatx. Era clar que jo no el podia ajudar pas en això. I Holmes m'havia recalcat que m'havia de dedicar a observar els veïns de l'erm. De manera que vaig acceptar la invitació de Stapleton i vàrem trencar tots dos pel caminó.

—És un lloc meravellós, l'erm —digué, tot esguardant les baixades ondulants, llargues i verdes amb les retallades crestes granítiques escumejant cel amunt com fantàstiques onades—. Hom no pot cansar-se'n mai de l'erm. No pot pas imaginar-se, vostè, els meravellosos secrets que amaga. És tan vast, tan àrid i tan misteriós a la vegada.

—Vostè el coneix bé, llavors?

—Només fa dos anys que hi visc. La gent del país em consideren un nou vingut. Vàrem arribar poc després que Sir Henry s'hi instal·lés. Però les meves afeccions m'han dut a explorar-ne tots els racons del país, i creuria que hi ha pocs homes que el coneguin millor que jo.

—Tan difícil és de conèixer-lo?

—Molt difícil. Veu, per exemple aquesta gran plana cap al nord, retallada per aquests turons estranys. No hi observa res de particular?

—Seria un mal lloc per passejar-hi a cavall.

—És natural que pensi així, i aquest pensament ha costat moltes vides fins ara. S'adona d'aquelles clapes d'un verd lluent escampades per allà?

—Sí, semblen molt més fèrtils que la resta.

Stapleton rigué.

—És el gran Fangar de Grimpen —digué—. Un pas en fals pot significar la mort d'un home o d'una bèstia. Ahir, vaig veure un dels ponis de l'erm com va desaparèixer. No n'ha sortit més. Vaig poder observar com estirava el cap durant una llarga estona lluitant per no ser engolit pel forat fangós, però, finalment, el xuclà cap avall. Fins i tot a l'estació seca és perillós travessar aquest indret; però ara, després de les pluges de la tardor, és un lloc espantós. I, malgrat tot, jo sé trobar el camí i tornar-ne sa i estalvi. Déu meu! Ja hi torna a haver un d'aquests ponis desgraciats!

Un cosa marró es contornejava i es capgirava per entre la verdor dels joncs. Després, un coll llarg agonitzant que es retorçava s'estirà cap amunt i un crit espantós ressonà per l'erm. L'espectacle em corglaçà però el meu company semblava tenir els nervis més resistents que els meus.

—Ha desaparegut! —exclamà—. El Fangar se n'ha apoderat. Dos en dos dies, i potser més, perquè s'han avesat a anar-hi a l'estació plujosa i no s'adonen de res fins que el Fanguissar els té entre les seves urpes. És un lloc perillós el gran Fangar de Grimpen.

—I vostè diu que és capaç de travessar-lo?

—Sí. Hi ha un o dos camins per on pot passar un home coratjós. Jo els he descobert.

—Però quines ganes de passar per un lloc tan horrible?

—Bé, veu els turons de més enllà? Són com una mena d'illes tallades per tots cantons pel Fangar infranquejable, el qual ha anat buidant-ne el contorn amb el curs dels anys. Allà és on habiten espècies rares de plantes i de papallones, si ets prou astut per arribar fins on són.

—Algun dia hauré de provar si tinc sort.

Em mirà amb cara de sorpresa.

—Per l'amor de Déu, tregui-s'ho del cap —digué—. Em sentiria responsable de la seva mort. Li asseguro que no tindria la més mínima possibilitat de tornar viu. Només és a base de recordar algunes marques molt complexes en el terreny que sóc capaç de fer-ho, jo.

—Oi! —vaig cridar—. Què és això?

Un gemec llarguíssim i indescriptible travessà l'erm omplint l'aire; malgrat tot es feia impossible de dir d'on provenia. D'un murmuri somort passà a ser un bram profund i, finalment, tornà a esdevenir un murmuri palpitant de melangia altra vegada. Stapleton em mirà amb un posat encuriosit.

—És un lloc ben estrany, l'erm! —digué.

—Però, què és això?

—Els camperols diuen que és el Gos dels Baskerville que crida la seva presa. Ja l'he sentit una o dues vegades, però mai tan fort.

Vaig mirar al meu voltant la immensa plana ondulant esquitxada per la verdor dels joncs. Res no trencava la vasta extensió, llevat d'un parell de corbs, que grallaven des d'un turó rocallós darrera nostre.

—Vostè és un home culte. No es creurà pas una bestiesa com aquesta? —vaig dir-li—. Quina creu vostè que deu ser la causa d'un soroll tan estrany com aquest?

—Els pantans fan sorolls estranys de vegades. És el fang que es va dipositant, o bé l'aigua que brolla, o alguna altra cosa.

—No, no, era la veu d'un ésser viu.

—Bé, potser sí que ho era. Ha sentit mai xisclar un bernat pescaire?

—No, mai.

—És un animal molt rar ara a Anglaterra, pràcticament extingit, però tot és possible, a l'erm. Sí, i no em sorprendria gens si em diguessin que el que hem sentit és el crit d'un dels darrers bernats pescaires.

—És la cosa més estranya i més misteriosa que mai hagi sentit.

Tot al llarg del pronunciat pendent era cobert d'anells grisos circulars de pedra o, si més no, n'hi havia les marques.

—Què són, corralles de xais?

—No, són les llars dels nostres importants avantpassats. L'home prehistòric poblà densament aquestes terres i, com que ningú no hi ha tornat a viure des d'aleshores, hem trobat aquestes petites construccions exactament igual com les van deixar. Aquestes eren les seves cabanes sense el sostre. Fins i tot pot anar-ne a veure la llar de foc i el jaç, si té curiositat.

—Però si és gairebé una vila. Quan fou habitada?

—En el neolític. No hi ha data exacta.

—I què feien els homes d'aquell temps?

—Alimentaven el seu bestiar en aquestes vessants, van aprendre a extraure estany de les mines quan l'espasa de bronze començà a superar la de sílex. Miri la gran fossa que hi ha en el puig de davant. Aquesta era la seva frontera. Efectivament, trobarà indrets força singulars per l'erm, doctor Watson. Ai! perdoni'm un moment. Deu ser una Cyclopes.

Una mosca petita o una papallona havia passat volant per davant nostre i Stapleton s'havia afanyat a perseguir-la amb una energia i velocitat extraordinàries. En front de la meua consternació, la criatura es dirigí directament al gran Fangar, però el meu company no es deturà ni un instant, i anà saltant de tofa d'herba en tofa al seu darrera amb el caçapapallones voleiant en l'aire. Amb la seva roba grisa, avançant irregularment i a batzegades fent ziga-zagues, no es diferenciava pas gaire d'una enorme papallona. Jo era allà, immòbil, seguint amb els ulls la seva persecució, amb una barreja d'admiració per la seva extraordinària activitat i de por que no fes un mal pas en el Fangar traïdor, quan vaig sentir un soroll de passes i, en girar-me, vaig descobrir que hi havia una dona a prop meu en el camí. Venia de la direcció en què la ploma de fum indicava la posició de la Casa Merripit, però la inclinació de l'erm l'havia amagada fins que va ser ben a prop.

No hi havia dubte que es tractava de Miss Stapleton, de la qual m'havien parlat, ja que les dames deuen ser escasses per l'erm i recordava que me l'havien descrita com a posseïdora d'una gran bellesa. La dona que se m'estava acostant era certament ella i tenia un aspecte molt poc comú. No podia existir més contrast entre els dos germans, perquè la cara d'ell era d'un color indeterminat, tenia més aviat poc cabell i els ulls grisos; en canvi ella era més bruna que cap dona que hagi vist mai a Anglaterra, esvelta, elegant i alta. Tenia un rostre de trets tan regulars que hauria semblat impossible si no hagués estat pels seus llavis sensuals i els seus bellíssims ulls negres de vigor ardent. Amb la seva figura perfecta i el seu vestit elegant constituïa una estranya aparició en el camí solitari que mena a l'erm. Tenia els ulls posats en el seu germà quan vaig girar-me i aleshores s'apressà a acostar-se'm. Ja m'havia tret el barret i era a punt de fer alguna observació aclaridora, quan les seves paraules desviaren tots els meus pensaments cap a un nou rumb.

—Vagi-se'n —digué—, torni-se'n a Londres immediatament.

No vaig poder fer altra cosa que restar astorat com un perfecte estúpid. Els seus ulls treien foc i picava a terra amb els peus, neguitosa.

—I per què hauria de marxar? —vaig preguntar.

—No li ho puc explicar —parlava amb veu baixa i ansiosa com papissotejant d'una manera molt curiosa—. Però per l'amor de Déu, faci el que li dic. Vagi-se'n i mai més no torni a posar els peus a l'erm.

—Però si acabo d'arribar!

—Senyor, senyor! És que no s'adona que és pel seu bé? Torni-se'n a Londres! Surti aquesta mateixa nit! Fugi d'aquest lloc costi el que costi! Silenci, el meu

germà s'acosta! Ni una paraula del que li he dit. Li faria res de collir-me aquesta orquídia que hi ha entre les cues de cavall? Tenim moltes orquídiades aquí a l'erm, tot i que, naturalment, vostè ha vingut massa tard per poder veure les belleses naturals d'aquest indret.

Stapleton havia abandonat la persecució, i tornava cap a nosaltres panteixant acalorat després de tant d'esforç.

—Hola Beryl! —saludà, i em va semblar que el to no era pas gaire cordial.

—Jack, estàs molt acalorat.

—Estava intentant caçar una Cyclopides. És un animal molt rar i que es troba ben poques vegades a finals de tardor. Quina llàstima que no l'hagi pogut atrapar!

Parlava sense preocupar-se, però els seus ulls petits i vius no deixaven de mirar-nos a la noia i a mi, alternativament.

—Ja s'han presentat vostès mateixos, pel que veig.

—Sí. Ara li estava dient a Sir Henry que era força tard per veure les veritables belleses que té l'erm.

—Així que penses que és ell?

—M'imagino que deu ser Sir Henry Baskerville.

—No, no —vaig respondre-li—. Només sóc un humil plebeu amic seu. Sóc el doctor Watson.

El rubor per la contrarietat recorregué el seu rostre expressiu.

—Sembla que hi ha hagut un malentès —digué ella.

—Bé, de fet no heu pas tingut gaire temps per parlar —constatà el seu germà amb els seus mateixos ulls inquisitius.

—He estat parlant amb el doctor Watson com si fos un resident i no merament un visitant —afegí ella—. No crec que li importi massa si és tard o d'hora per a les orquídiades. Però oi que ens acompanyarà fins al Mas Merripit?

Després d'una curta caminada arribàrem a la casa. Es tractava d'un mas de l'erm poc acollidor que havia estat la llar d'un ramader dels temps de prosperitat i que ara, un cop restaurat, es convertia en un habitat modern. Era voltat d'un hort però els arbres, com és habitual a l'erm, eren neulits i malmesos per la gelada, per la qual cosa el conjunt de l'indret produïa un efecte de pobresa i melangia. Ens va venir a rebre un vell servent sec i rovellat que s'adeia molt amb la casa. A l'interior, això no obstant, hi havia grans habitacions moblades amb una elegància en la qual vaig reconèixer el bon gust de la dama. Mentre mirava per la finestra l'erm interminable clapejat de granit estenent-se de forma contínua fins a l'horitzó més llunyà, no vaig poder fer altrament que preguntar-me meravellat què havia dut aquell home tan cultivat i aquella dona tan bonica a viure en un lloc com aquell.

—Un indret ben estrany de triar, oi? —digué ell com si respongués al meu pensament—. I, tot i així, ens les hem arreglat per viure prou feliços, oi, Beryl?

—Força feliços —respongué ella, però no semblà haver-hi gaire convicció en les seves paraules.

—Jo tenia una escola —digué Stapleton—. Estava situada al Nord del país. El treball per un home del meu tarannà era mecànic i poc interessant, però el privilegi de viure entre els joves i d'ajudar a motllurar les ments del jovent i imprimir en aquests el propi caràcter i ideals m'era molt grat. La fatalitat, però, anà en contra nostra. Una epidèmia de grip es declarà a l'escola i tres dels nois moriren. Mai no ens en recuperàrem i el fet s'endugué bona part del meu capital. Malgrat tot, si no hagués estat per la pèrdua de l'encantadora companyia dels vailets, podria haver-

me refet de la desgràcia car, entusiasta com sóc de la botànica i la zoologia, aquí trobo un camp de treball il·limitat i a la meva germana li interessa tant la natura com a mi mateix. Tot això, doctor Watson, m'ho ha fet pensar l'expressió del seu rostre mentre contemplava l'erm des de la nostra finestra.

—És cert que m'ha passat pel cap que seria una mica avorrit... menys per a vostè que per a la seva germana.

—No, no, no m'avorreixo pas mai, jo —s'apressà a contestar ella.

—Tenim els nostres llibres, els nostres estudis i amics estimulants intel·lectualment. El doctor Mortimer és una eminència en el seu camp. El malaurat Sir Charles era també un company admirable. El coneixíem bé i el trobem a faltar molt més del que es pugui creure. Creu que seria una intromissió per part meva si vingués aquesta tarda per tal de conèixer Sir Henry?

—Etic segur que estaria encantat.

—Aleshores potser millor que li digui la meva intenció. Potser nosaltres, a la nostra humil manera, podem fer quelcom per facilitar-li les coses fins que estigui acostumat al seu nou entorn. Vol pujar a dalt, doctor Watson, a veure la meva col·lecció de lepidòpters? Crec que és la més completa del sud-est d'Anglaterra. Quan els hagi donat una ullada el dinar ja serà gairebé a punt.

Però jo tenia ganes de tornar al meu lloc. La malenconia de l'erm, la mort del pobre poni, l'estrany soroll relacionat amb l'obscura llegenda dels Baskerville: tots aquests fets tenyien els meus pensaments de tristesa. I, per damunt de totes aquestes més o menys vagues impressions, s'hi havia afegit l'advertiment clar i definit de Miss Stapleton comunicat amb una sinceritat tan intensa, que no podia dubtar que alguna raó greu i profunda hi havia al darrera. No vaig cedir a la invitació de quedar-me a dinar i retorní agafant el mateix camí cobert d'herba alta pel qual havíem vingut.

Sembla, però, que devia haver-hi un trencall que coneixia la gent del país car, abans que hagués arribat a la carretera, em sorprengué veure que Miss Stapleton m'esperava asseguda a la vora del camí. El seu rostre lleugerament rosat a causa de l'esforç l'embellia encara més i es posà la mà al maluc.

—He fet una correguda per tal d'atrapar-lo pel trencall, doctor Watson —digué—. No he tingut temps ni de posar-me el capell. He d'afanyar-me a tornar, altrament el meu germà em trobaria a faltar. Només volia dir-li que sento molt haver estat tan estúpida de creure que vostè era Sir Henry. Si us plau, obliidi tot el que li he dit perquè les meves paraules no li són en cap manera aplicables.

—Però no puc pas oblidar-les, Miss Stapleton —vaig respondre-li—. Sóc amic de Sir Henry i el seu benestar m'afecta de manera molt propera. Digui'm, per què estava vostè tan ansiosa que Sir Henry retornés a Londres?

—Ha estat intuïció femenina, doctor Watson. Quan em conegui més comprendrà que no sempre puc donar raons del que dic o faig.

—De cap manera. Recordo molt bé la seva veu neguitosa. Recordo el seu esguard. Sigui franca amb mi, li ho prego, Miss Stapleton, perquè des que sóc aquí he notat unes ombres que m'envoltaven. La vida ha esdevingut com aquest Fangar de Grimpen, amb petites clapes verdes ací i allà on hom pot enfonsar-se sense trobar cap senyal que li mostri el camí. Digui'm, aleshores, què volia dir i li prometo que trametré el seu advertiment a Sir Henry.

L'expressió del dubte recorregué per uns instants el seu rostre, però els seus ulls ja tornaven a ser tan durs com sempre, quan em respongué.

—En fa un gra massa, doctor Watson —digué ella—. El meu germà i jo estem molt afectats per la mort de Sir Charles. El coneixíem molt perquè la seva caminada predilecta era anar de l'erm a casa nostra. Estava vivament impressionat per la maledicció que pesava sobre la seva família i, quan la tragèdia s'esdevingué, vaig adonar-me que evidentment hi havia motius pel temor que ell expressava. En conseqüència em va angoixar molt de saber que un altre membre de la família venia a viure aquí i vaig considerar que havia d'estar avisat del perill que corria. Això és tot el que intentava transmetre.

—Però quin és el perill?

—Coneix la història del gos?

—No crec pas en bestieses com aquesta.

—Doncs jo sí. Si vostè té alguna mena d'influència sobre Sir Henry endugui-se'l d'aquest indret que ha estat sempre fatal per a la seva família. El món és molt gran. Per què hauria de desitjar viure en un lloc tan perillós per a ell?

—Precisament perquè aquest és un lloc perillós. Aquest és el tarannà de Sir Henry. Em sembla que si vostè no em pot donar informació més concreta que aquesta, serà impossible de fer-lo moure.

—No puc pas dir-li res més concret, perquè no sé res de més concret.

—Miss Stapleton, m'agradaria fer-li una altra pregunta. Si només era això el que em volia dir quan m'ha abordat per primer cop, per què no volia que el seu germà arribés a sentir el que deia? No hi havia pas res contra ell, o algú altre què pogués objectar.

—El meu germà està ansiós per veure la Mansió habitada perquè creu que és pel bé de la gent de l'erm. S'enfadaria molt si sabés que jo he dit alguna cosa que pugui induir Sir Henry a anar-se'n. Però ara ja he fet el meu deure, no diré res més. Me n'he de tornar o em trobarà a faltar i sospitarà que l'he vist. Adéu-siau!

Donà mitja volta i desaparegué en pocs minuts entre els rocs escampats mentre jo, amb el cor xop de pors vagues, continuava el meu camí vers la Mansió dels Baskerville.

8. El primer informe del doctor Watson

A partir d'ara seguiré el curs dels esdeveniments transcrivint les cartes que vaig enviar a Sherlock Holmes i que ara mateix són damunt la meua taula. Falta una pàgina, llevat d'això són exactament tal com van ser escrites i mostren els meus sentiments i les meves sospites del moment d'una manera més fidel que la que la meua memòria, per clara que sigui sobre aquests tràgics fets, pot expressar.

Mansió Baskerville, 13 d'octubre.

«Benvolgut Holmes,

»Les meves cartes i telegrams anteriors l'han tingut força al corrent de tot el que s'ha esdevingut en aquest indret tan oblidat de la mà de Déu. Com més temps hom s'està aquí, més penetra en la seva ànima l'esperit de l'erm amb la seva vasta extensió i el seu encís malastruc. Si hom s'endinsa en el seu si, ja ha deixat enrera tot senyal de l'Anglaterra moderna, i, d'altra banda, es fan presents arreu les llars i el treball dels homes prehistòrics. Si et passeges per totes bandes veus les cases d'aquestes gents oblidades amb llurs tombes i els enormes monòlits que, se suposa, que eren llurs temples. Si observes les seves cabanes de pedra amb les oscades vessants dels turons, és com si estiguessis fora del teu temps, i si aparegués llavors un home pelut, vestit de pells, arrossegant-se per sortir de quatre potes per la porta baixa de la seva cova, col·locant una fletxa de sílex al seu arc, la seva presència et semblaria més natural que no pas la teua pròpia. El que fa estrany és que en visquessin tants en una terra que deu haver estat sempre erma. No sóc cap arqueòleg però puc imaginar-me que els seus habitants eren una raça pacífica i perseguida que varen ser forçats a acostumar-se amb una terra que cap altre poble no hauria ocupat.

»Tot això, però no té res a veure amb la missió per la qual vostè em va enviar i molt probablement a la seva ment tan pràctica li semblarà que no té cap interès. Encara recordo la seva total indiferència per saber si la terra girava al voltant del sol o era el sol qui girava al voltant de la terra. Deixi'm tornar, doncs, als fets referents a Sir Henry Baskerville.

»Si no ha rebut encara cap informe en els últims dies és perquè fins avui no hi ha hagut res d'importància per relatar-li. Després ha succeït un fet sorprenent, que li contaré al seu moment. Però abans que res, l'he de posar al corrent d'alguns altres factors de la situació.

»Un d'ells, del qual he dit ben poc, és el referent al criminal que es va escapar a l'erm. Hi ha bones raons per creure que ja és ben lluny, la qual cosa ha alleujat molt els propietaris que viuen més allunyats de la zona. Ja fa quinze dies que va fugir i ningú no l'ha vist ni l'ha sentit durant aquest temps. És totalment inconcebible que hagi pogut resistir per l'erm tant de temps. Naturalment, mentre continuï amagant-se, no hi ha cap problema. Qualsevol d'aquestes cabanes de pedra pot servir-li d'amagatall. Però no hi ha res per menjar, llevat que hagi caçat i degollat algun dels xais de per aquí. Pensem, doncs, que se n'ha anat, i els camperols més allunyats, dormen, en conseqüència, molt més tranquils.

»En aquesta casa som quatre homes sans, de manera que podem tenir bona cura de nosaltres, però confesso que patia quan pensava en els Stapleton. Viuen a força quilòmetres de qui els podria oferir ajuda. Són una criada i un vell servent, una germana i un germà que no té gaire bona salut. Estarien completament desarmats en mans d'un home desesperat com el criminal de Notting Hill, si hagués aconseguit entrar-hi. Tant Sir Henry com jo estem preocupats per la seva situació i hem pensat que Perkins, el mosso d'establa, podria anar a dormir amb ells, però els Stapleton no en volen ni sentir parlar.

»El fet és que el nostre amic, el baró, ha començat a mostrar un interès considerable en la nostra bonica veïna. No és gens estrany perquè el temps passa lentament en aquest indret tan solitari per a un home tan actiu com ell i ella és una dona fascinant i bellíssima. Hi ha quelcom de tropical i exòtic en ella que contrasta enormement amb el seu germà tan fred i poc emotiu, tot i que ell dóna també la sensació que la seva processó va per dins. Certament, ell exerceix una marcada influència sobre ella car m'he adonat que se'l mirava constantment mentre ella parlava com si esperés l'aprovació pel que deia. Confio que es porti bé amb ella. La lluentor apagada dels seus ulls i la fermesa amb què clou els seus llavis prims fan pensar en una naturalesa segura i fins i tot potser cruel. Vostè el trobarà un motiu interessant d'estudi.

»Vingué per primer cop a visitar en Baskerville aquell dia i, l'endemà mateix al matí, se'ns va endur per mostrar-nos l'indret exacte on se suposa que la llegenda té el seu origen. Va ser una excursió d'uns quants quilòmetres a través de l'erm fins a un lloc tan tètric que podia molt bé haver suggerit la història. Trobarem una vall poc fonda encaixonada entre turons abruptes que conduïa a una esplanada verda clapejada amb l'herba blanca de cotoner. Al bell mig es dreçaven dos grans penyals desgastats i punxeguts que semblaven dos enormes ullals corrosius d'alguna bèstia monstruosa. L'indret es corresponia en tots els aspectes a l'escenari de la vella tragèdia. Sir Henry estava molt interessat, i preguntà a Stapleton més d'una vegada si creia realment en la possibilitat que intervinguessin éssers sobrenaturals en els assumptes dels humans. Parlava com aquell qui res, però era evident que el preocupava vivament. Stapleton fou cautelós en les seves respostes i era fàcil adonar-se que no expressava a pler la seva opinió per consideració als sentiments del jove baró. Es referí a diferents casos en que algunes famílies havien sofert influències malèfiques i ens deixà la impressió que ell compartia la creença popular respecte a aquestes qüestions.

»De tornada, passàrem pel Mas Merripit a dinar i fou allà on Sir Henry va conèixer Miss Stapleton. Des del primer moment que la veié va semblar fortament atret per ella, i aniria molt errat si el sentiment no fos compartit. Mentre caminàvem de retorn cap a casa, s'hi va referir una i altra vegada i des d'aquell moment no hi ha dia que no haguem vist el germà o la germana. Aquesta nit sopen aquí i ja es parla d'anar nosaltres a casa seva la setmana vinent. Hom creuria que una relació com aquesta hauria de ser ben rebuda per Stapleton però, això no obstant, més d'una vegada li he captat una mirada de forta desaprovació envers Sir Henry quan aquest estava massa per la seva germana. S'hi sent molt unit, sens dubte, i menaria una vida ben solitària sense ella, però seria el sùmmum de l'egoisme si s'interposava entre ells dos i impedia que ella fes un casament tan brillant. Estic ben segur que no desitja que la seva intimitat desemboqui en amor, i he observat diverses vegades com es pren molèsties per tal d'evitar que ells dos estiguin sols en un *tête-à-tête*. A propòsit, les seves instruccions de no deixar mai que Sir Henry vagi sol esdevindrien molt més difícils de seguir si, a les nostres dificultats, s'hi afegís una història sentimental. La meua popularitat es veuria deteriorada si hagués de seguir les seves instruccions al peu de la lletra.

»L'altre dia —el dijous, per ser més exacte—, el doctor Mortimer va dinar amb nosaltres. Havia estat excavant un túmul a Long Down i ha trobat un crani prehistòric que l'omple de joia. Sembla que mai ningú no hagi estat entusiasmat d'una manera tan resoluta com ell. Els Stapleton arribaren més tard i el doctor ens portà al Passeig dels Teixos, a petició de Sir Henry, per tal de mostrar-nos, exactament, com va ocórrer tot, aquella nit fatal. És una llarga caminada per un indret llòbrec, el Passeig dels Teixos, per entremig de dos murs alts de heures amb una estreta faixa de gespa a banda i banda. A l'extrem més allunyat hi ha una glorieta que amenaça ruïna. A mig camí hi ha la tanca de l'erm on el vell senyor va deixar caure la cendra del seu cigar. És una tanca de fusta blanca amb una balda, traspassada la qual, s'obre l'extensió de l'erm. Vaig recordar la seva teoria sobre l'assumpte i vaig intentar imaginar-me com s'havia esdevingut tot. Un cop arribat allà, l'home veié alguna cosa que travessava l'erm, quelcom que l'espantà

tant que li féu perdre el seny; arrencà a córrer fins que morí exhaust i totalment horroritzat. Allà hi havia el llarg i tenebrós túnel per on s'escapà. Però de què s'escapava? D'un gos d'atura de l'erm? O d'un gos espectral, negre, silent i monstruós? Hi havia algun ésser humà darrera de tot això? És que el pàl·lid i vigilant Barrymore sap més del que ha dit? Tot és tènue i vague, però l'obscura ombra del crim s'hi amaga al darrere.

»He conegut un altre dels veïns des de la darrera vegada que vaig escriure. És mister Frankland de la Mansió Lafter, que viu a unes quatre milles al sud d'on som nosaltres. És un home d'edat avançada, cara-vermell, de cabell blanc i caràcter colèric. És un apassionat del Dret Britànic i s'ha gastat una gran fortuna en plets. Litiga pel mer plaer de fer-ho i està igualment interessat a donar suport a qualsevol de les dues bandes, de tal manera que no és estrany que li hagi resultat un divertiment força car. De vegades, talla un dret de pas i desafia la parròquia que li facin tornar a obrir. Altres cops, destrossa amb les seves pròpies mans una tanca d'algú altre i declara que hi havia un pas en temps immemorials, desafiant el propietari a perseguir-lo per violació de la propietat. És un entès tant en drets senyorials com comunals i aplica els seus coneixements de vegades a favor dels habitants de Fernworthy i de vegades en contra, de manera que periòdicament, o bé és portat en braços pels carrers del poble o bé en cremen l'efígie, segons la seva darrera proesa. Es diu que a hores d'ara deu tenir ja set plets entre mans que probablement s'acabaran d'endur el remanent de la seva fortuna, li portaran la desgràcia i el deixaran completament desemparat en el futur. Tret d'aquest aspecte, sembla una persona prou amable i de bons sentiments, i només el menciono perquè vostè estava particularment interessat que jo li enviés descripcions de la gent que ens envolten. Ara per ara ha aconseguit un treball ben curiós car, com que és un astrònom afeccionat, té un telescopi excel·lent amb el qual des de dalt del terrat de casa seva, sotja l'erm durant tot el dia amb l'esperança de descobrir el criminal que es féu escàpol. Si dediquéssis totes les seves energies en això encara fóra prou bo, però hi ha rumors que vol fer processar el doctor Mortimer per haver obert una tomba sense el consentiment dels descendents, ja que extragué el crani neolític d'un túmul de Long Down. Ell evita que les nostres vides siguin monòtones i posa un cert alleujament còmic allà on és fortament necessari.

»I ara, després d'haver-lo posat al dia pel que fa al criminal fet escàpol, als Stapleton, al doctor Mortimer i a Frankland de la Mansió Lafter, deixi'm acabar amb el que és més important i explicar-li més coses dels Barrymore i especialment del que es va esdevenir la nit passada.

»En primer lloc l'informaré del telegrama de prova que va enviar vostè des de Londres per tal d'assegurar-se que Barrymore era realment aquí. Ja li he explicat que el testimoni del cap de telègrafs no té cap valor i que no tenim cap prova en un sentit o en l'altre. Ja li vaig dir a Sir Henry com estava la situació i ell, amb la seva manera tan oberta de fer, va cridar en Barrymore i li preguntà si havia rebut el telegrama ell mateix. Barrymore digué que sí.

»—El noi l'hi va lliurar en mà? —preguntà Sir Henry. «Barrymore el mirà sorprès i s'ho pensà per uns instants.

»—No —respongué—. Jo era a la cambra dels mals endreços en aquell moment i la meva dona me'l va donar.

»—El va respondre vostè mateix?

»—No. Li vaig dir a la meva dona el que havia de contestar i ella va baixar a escriure-l.

»Al vespre Barrymore tornà a fer referència al tema de bon grat.

»—No entenc gaire bé l'objectiu de les seves preguntes del matí, Sir Henry —digué—. Espero que no signifiquin que jo hagi fet quelcom per perdre la seva confiança?

»Sir Henry hagué de tranquil·litzar-lo dient-li que no i el va aplacar regalant-li bona part dels seus vestits vells, ara que el seu equipatge havia arribat de Londres.

»Missis Barrymore m'interessa molt. És grossa i massissa, molt limitada però profundament respectable i gairebé puritana. Es fa difícil d'imaginar una persona menys emotiva. Malgrat tot, ja li he dit, que la primera nit aquí la vaig sentir sanglotar amargament i des d'aleshores he observat que feia cara d'haver plorat. Una pena profunda la corseca. De vegades em pregunto si el sentiment de culpabilitat no la persegueix, d'altres penso que Barrymore es comporta com un tirà amb ella. Sempre he notat que hi ha quelcom de singular i qüestionable en el caràcter d'aquest home, però l'aventura d'anit ha dut totes les meves sospites a un extrem.

»Tot i així, pot semblar un assumpte insignificant per ell mateix. Vostè ja sap que tinc el son força lleuger i, des que estic a l'aguait en aquesta casa, les meves dormides són més lleugeres que mai. La nit passada, cap allà a les dues de la matinada, em desvetllaren uns passos sigil·losos per davant de la meva habitació. Em vaig aixecar i vaig obrir la porta per mirar a fora. Una llarga ombra negra s'arrossegava pel corredor. Era l'ombra d'un home que caminava cautelosament pel passadís amb una espelma a la mà. Portava camisa i pantalons però anava descalç. Només vaig poder veure'n el perfil, però per la seva alçada m'adoní que era en Barrymore. Caminava molt a poc a poc i amb molt de compte i en la seva aparença hi havia un deix indescriptible de culpabilitat, com un gest furtiu.

»Ja li he dit que el corredor és tallat per una balconada que dona la volta a la casa, però que torna a començar a l'ala més llunyana. Vaig esperar fins que desaparegué de la vista i llavors el vaig seguir. En arribar jo a la balconada, ell ja era al final del corredor més llunyà i vaig comprovar al besllum de la porta oberta que havia entrat en una de les habitacions. Ara, totes aquelles habitacions no tenen mobles i estan desocupades, per la qual cosa la seva expedició esdevenia més misteriosa que mai. La llum era constant com si ell no es mogués. Vaig avançar silenciosament pel passadís tant com podia i vaig treure el cap per la porta.

»Barrymore s'abocava a la finestra amb l'espelma contra el vidre. El seu perfil era mig girat cap a mi i el seu rostre semblava rígid per l'expectació mentre mirava cap a l'obscuritat de l'erm. Durant uns instants romangué dret, esperant atentament. Aleshores, proferí un gemec profund i, amb un gest impacient, apagà el llum. Instantàniament, vaig retornar a la meva habitació i, al cap de poc temps, vaig tornar a sentir els passos silenciosos davant la meua porta de retorn del seu passeig. Al cap de molta estona, quan ja tornava a estar endormiscat, vaig sentir que ficaven una clau dins d'un pany sense poder escatir d'on venia el soroll. Què significa tot això, jo no ho sé pas, però hi ha un assumpte secret en aquesta casa tan tènica i, més tard o més d'hora, hem d'arribar al final... No el vull atabalar amb les meves teories perquè em demanà de proporcionar-li només els fets. Aquest matí he tingut una llarga xerrada amb Sir Henry i hem establert un pla de campanya basat en les meves observacions d'anit. Ara no li'n dic res perquè així el meu proper informe serà més interessant».

9. El segon informe del doctor Watson

La llum sobre l'erm

Mansió de Baskerville, 15 d'octubre.

«Benvolgut Holmes,

»Si bé em vaig veure obligat a deixar-lo sense massa notícies durant els primers dies de la meva missió, haurà de reconèixer que estic recuperant el temps perdut i que els esdeveniments s'estan acumulant amb molta rapidesa. En el meu darrer informe vaig acabar amb en Barrymore abocat a la finestra i ara ja tinc un munt de proves que, llevat que vagi molt equivocat, el sorprendran moltíssim. Les coses han agafat un caire que no podia haver previst. Segons com, en les darreres quaranta-vuit hores, s'han anat aclarint i segons com s'han anat complicant més. Però millor serà que li ho conti tot i vostè mateix ho jutgi.

»Abans d'anar a esmorzar, l'endemà de la meva aventura, vaig recórrer altre cop el passadís per examinar l'habitació en la qual Barrymore havia estat la nit anterior. La finestra més a l'oest, per la qual havia tret el cap per mirar amb tant d'interès, vaig adonar-me que tenia una peculiaritat respecte a totes les altres de la casa: és la que dona una visió més completa de l'erm. Hi ha una escletxa entre dos arbres que permet que hom, des d'aquest punt, pugui distingir-lo bé, mentre que per les altres finestres només se'n té una visió distant. D'això se'n dedueix que Barrymore, com que només aquesta finestra serveix per al seu propòsit, devia estar cercant algú o alguna cosa per l'erm. La nit era molt fosca, de manera que se'm fa difícil imaginar com esperava veure ningú. Se'm va acudir de sobte que potser hi havia alguna intriga amorosa darrera de tot això. Aquest fet explicaria la cautela dels seus moviments i també la inquietud de la seva dona. Ell és un home ben plantat, molt dotat per robar el cor a qualsevol noia de poble; de manera que aquesta teoria té un cert sentit. El fet que obrís la porta, cosa que vaig sentir un cop de tornada a la meva cambra, podria voler dir que havia sortit a la seva cita clandestina. De manera que, al matí, vaig estar rumiant sobre tot això, i ara li diré en quina direcció van les meves sospites, malgrat que la major part dels resultats hagin demostrat que eren infundades.

»Però, sigui quina sigui l'explicació veritable dels moviments d'en Barrymore, sentia que la responsabilitat de mantenir-los en secret fins que pogués donar-los una explicació era més del que jo podia suportar. Vaig tenir una xerrada amb el jove baró al seu despatx després d'esmorzar, i li vaig contar tot el que havia vist. Els fets el sorprengueren menys del que hauria esperat.

»—Sabia que en Barrymore rondava per les nits, i tenia pensat parlar-n'hi —digué ell—. Dues o tres vegades he sentit els seus passos caminant amunt i avall aproximadament a l'hora que diu vostè.

»—Aleshores, potser cada nit fa una visita a aquesta finestra en concret —vaig suggerir.

»—Potser sí que ho fa. Si és així, un dia l'hauríem de seguir per veure darrera de què va. Em pregunto què faria el seu amic Holmes si fos aquí.

»—Crec que faria exactament el que vostè suggereix ara —vaig respondre—. Seguiria en Barrymore per tal d'esbrinar què fa.

»—Així doncs, el seguirem els dos junts.

»—Però segurament ens sentirà.

»—L'home és força sord i, de tota manera, hem de córrer el risc. Aquesta nit ens quedarem vigilant a la meva habitació fins que passi.

»Sir Henry es fregà les mans amb una certa satisfacció; es feia evident que acollia amb ganes l'aventura en tant que representava una novetat en la vida tranquil·la que menava a l'erm.

»El jove baró s'ha posat en contacte amb l'arquitecte que preparà els plànols per Sir Charles i amb un contractista de Londres, de manera que ben aviat s'espera que comencin grans canvis. Ha fet venir decoradors i proveïdors de mobles de Plymouth, i és evident que el nostre amic té grans idees i mitjans per tal de no estalviar ni diners ni esforços a restaurar l'esplendor de la seva família. Un cop la casa hagi estat renovada i moblada, només hi mancarà una dona perquè sigui completa. Que quedi entre nosaltres, però hi ha indicis molt clars que no farà falta si la dama vol, car rarament he vist un home tan encapritxat per una dona com ho està ell per la nostra bonica veïna, Miss Stapleton. Malgrat tot, però, el curs de l'amor veritable no avança tan lleuger com caldria esperar en circumstàncies com aquestes. Avui, per exemple, la seva superfície ha estat alterada per una ona inesperada que ha causat perplexitat i enuig al nostre amic.

»Després de la conversa amb Barrymore que he transcrit, Sir Henry es posà el seu barret i es preparà per sortir; jo, per rutina, vaig fer el mateix.

»—Com, així vostè també ve, Watson? —preguntà tot mirant-me amb un aire astorat.

»—Això depèn de si vostè va a l'erm.

»—Sí que hi vaig.

»—Bé, doncs, llavors ja sap quines són les meves instruccions. Em sap greu destorbar, però vostè ja sap amb quina insistència Holmes em va encomanar que no el deixés sol, sobretot si havia de travessar l'erm.

»Sir Henry em posà la mà damunt l'espatlla tot fent un somriure amable.

»—Estimat amic —digué—, Holmes, tot i la seva intel·ligència no va preveure fets que s'han esdevingut des que sóc a l'erm. Em comprèn? Estic segur que vostè seria l'últim home a qui li agradaria fer d'espelma. He d'anar-hi tot sol.

»Aquestes paraules em posaren en una situació molt incòmoda. No sabia pas què fer ni què dir i, quan vaig haver pres una decisió, ell ja havia agafat el seu bastó i se n'havia anat.

»Quan hi vaig tornar a pensar, la meva consciència em va retreure implacablement el fet d'haver permès que sortís de la meva vigilància. Vaig imaginar quins serien els meus sentiments si havia de venir a confessar-li que alguna desgràcia li havia succeït per haver ignorat les seves instruccions. Puc assegurar-li que se m'encenien les galtes tan sols de pensar-hi. Podia ser que llavors encara no fos massa tard per encalçar-lo, així és que vaig anar immediatament cap al Mas Merripit.

»Vaig afanyar-me tant com vaig poder però no vaig veure ni rastre de Sir Henry fins que arribí al punt on el camí de l'erm es desvia. Des d'allà i, amb la por d'haver-me equivocat de direcció, després de tot, vaig pujar dalt d'un turó des d'on pogués tenir bona vista —el mateix turó on hi ha la mina obscura. Aleshores el vaig veure. Era al camí de l'erm, a uns quatre-cents metres, i anava acompanyat d'una dama que no podia ser altra que Miss Stapleton. Quedava clar que s'havien posat prèviament d'acord i que s'havien trobat després de citar-se. Davallaven a poc a poc parlant com si la conversa fos molt intensa i la vaig veure a ella com feia petits gestos ràpids amb les mans com si parlés molt sincerament, mentre ell se l'escoltava amb molt d'interès i, una o dues vegades, bellugà el cap com si hi estigués totalment en desacord. Jo vaig restar allà darrera les roques sense acudir-se'm què havia de fer a continuació. Seguir-los i irrompre en llur intimitat em semblava un ultratge, però tot i així el meu deure era no perdre'l ni per un instant de vista. Espiar un amic és una tasca odiosa. No obstant això, no vaig saber fer altra cosa que observar-lo des del turó i tranquil·litzar la meva consciència pensant que, de tornada, li ho confessaria tot. És ben cert que si hagués estat en perill jo era massa lluny per servir-li d'ajuda i, tot i així, estic segur que estarà d'acord amb mi que la meva posició era molt difícil i que no podia fer res més.

»El nostre amic, Sir Henry, i la dama es deturaren en el camí i romangueren quietes una estona totalment immersos en llur conversa, quan vaig adornar-me que jo no era l'únic testimoni de la seva entrevista. Un manyoc d'herba flotant en l'aire em cridà l'atenció i, en donar-hi una ullada, vaig comprovar que era un home que el transportava lligat a un pal el qual s'anava movent a mesura que ell avançava pel camí fressat. Era en Stapleton amb el seu caçapapallones. Es trobava molt més a prop de la parella que no pas jo i semblava que s'encaminés cap a ells. En aquell mateix instant, Sir Henry acostà la noia cap a ell. Amb el braç li voltava la cintura, però em va semblar que ella volia desfer-se'n enretirant la cara. Ell inclinà el cap sobre ella i ella aixecà la mà en senyal de protesta. Un instant després els vaig veure separar-se de cop i girar-se. Stapleton era la causa de la interrupció. Corria a tota velocitat cap a ells amb el seu caçapapallones balancejant-se-li a l'esquena. Es posà a gesticular i gairebé a dansar davant dels dos enamorats. Allò que l'escena significava no m'ho puc pas imaginar, però em va semblar que Stapleton estava insultant Sir Henry, el qual anava donant explicacions i s'anava enfadant cada vegada més en veure que l'altre refusava d'acceptar-les. La dama s'estava allà en un silenci arrogant. Finalment, Stapleton es girà d'esquena i ordenà a crits a la seva germana que el seguís, la qual, després d'esguardar Sir Henry d'una manera irresoluda, s'allunyà al costat del seu germà. Els gestos enfurismats del naturalista mostraven que el comportament de la dama també tenia a veure amb el seu descontent. El jove baró restà per uns instants mirant-los com s'allunyaven, i després se'n tornà a poc a poc pel camí que havia vingut, amb el cap cot i l'aspecte molt decaïgut.

»Tot el que això significava no ho podia pas imaginar però em sentia molt avergonyit d'haver presenciat una escena tan íntima sense el consentiment del meu amic. Vaig baixar el turó corrent i em vaig trobar amb el baró a baix. El seu rostre era vermell de la ràbia i tenia les celles arrufades, com qui està a punt de perdre el seny i no sap què fer.

»—Hola, Watson! D'on ha sortit? —preguntà—. No em dirà pas que m'ha anat al darrera, malgrat tot?

»Li ho vaig explicar tot. Que m'havia estat impossible quedar-me, com l'havia seguit i havia estat testimoni de tot el que havia ocorregut. Per uns instants, els seus ulls encesos m'esguardaven amb ira, però la meva franquesa el desarmà i va acabar amb una rialla ben trista.

»—Pensava que el bell mig d'aquesta prada seria un bon lloc per a la intimitat —digué— però per Déu, sembla que tot el poble hagi sortit a veure el meu festeig, un festeig ben desgraciat, valga'm Déu! I on tenia el seu seient, vostè?

»—Jo era dalt de tot del turó.

»—En una de les darreres fileres, oi? Doncs el seu germà era davant de tot. El va veure com se'ns acostava?

»—Sí, el vaig veure.

»—S'havia adonat mai que era boig, aquest germà d'ella?

»—No se m'havia acudit mai.

»—Doncs a mi tampoc. Sempre l'havia cregut assenyat llevat d'avui, però pot creure'm si li dic que o ell o jo hauríem de ficar-nos la camisa de força. Què em passa? Vostè ha viscut amb mi des de fa algunes setmanes, Watson. Digui-m'ho sense miraments, ara mateix! Hi ha alguna cosa que m'impedeixi ser un bon marit per a la dona que estimo?

»—Jo diria que no.

»—No crec pas que sigui per la meva posició social així és que deu ser a mi a qui té mania. Què té en contra meva? No he fet mai mal a cap home ni a cap dona, que jo sàpiga. I, tot i amb això, no permet ni que li toqui la punta dels dits, a la seva germana.

»—Li ha dit això?

»—Això i més. Li ho explicaré, Watson. Només fa unes poques setmanes que la conec, però des del primer moment vaig sentir que estava feta per a mi i ella també. Se sentia feliç quan era amb mi i això ho juraria. La lluentor en els ulls de les dones

és sempre més eloqüent que les paraules. Però mai no ens ha deixat estar sols, i només avui, per primera vegada, he tingut l'oportunitat de conversar amb ella a soles. Estava contenta de trobar-me, però m'ha dit que no era pas d'amor del que volia parlar i que no em permetria que jo en parlés, si podia impedir-ho. No ha parat de repetir-me que aquest lloc era ple de perills i que no seria feliç fins que jo me n'hagués anat. Li he respost que després de conèixer-la no tenia cap pressa per deixar aquest indret però que, si ella volia que jo marxés, l'única manera de convèncer-me era que s'ho fes per venir amb mi. Amb aquestes paraules la demanava en matrimoni però abans que pogués respondre res ha aparegut el seu germà corrent cap a nosaltres com un boig. Estava blanc d'ira i els seus ulls foscos treien foc, enfurits. Que què estava fent amb la dama, que si em creia que podia fer això perquè era un baró i podia fer el que volia. Si no hagués estat el seu germà hauria sabut molt millor què li havia de respondre. Així és que li he dit que no m'avergonyia pas dels sentiments que tenia per la seva germana i que desitjava que ella em fes l'honor d'esdevenir la meva esposa. Però els meus mots no semblava pas que arrangessin la situació i jo també he perdut els nervis i li he contestat molt més acaloradament potser del que hauria hagut de fer, considerant que la seva germana era allà davant. De manera que ell ha acabat enduent-se-la, com ha pogut veure, i aquí em té, més desconcertat que cap altre home de la contrada. Expliqui'm només què vol dir tot això i li deuré més del que mai pugui pagar-li.

»Vaig intentar trobar una o dues explicacions, però, de fet, jo també estava completament perplex. El títol del nostre amic, la seva fortuna, la seva edat, el seu caràcter, la seva aparença física: tot era de part seva i no tenia res en contra, llevat de la llegenda que persegueix la seva família. Que les seves insinuacions fossin tan bruscament rebutjades per la dama sense cap referència als propis desigs i que ella acceptés la situació sense protestar, és molt estrany. No obstant això, les nostres conjectures es resolgueren després d'una visita del propi Stapleton, aquella mateixa tarda. Va venir a oferir disculpes a Sir Henry per la seva grolleria del matí i, després d'una llarga conversa al despatx de Sir Henry, el resultat fou que la ferida havia estat curada i que en senyal de reconciliació érem convidats a sopar a Casa Merripit el divendres.

»—Tot i així, ara no retiro pas el que he dit que era boig —digué Sir Henry—. No puc oblidar el seu esguard quan corria cap a mi aquest matí, però he de confessar que cap home no ha demanat mai disculpes d'una manera tan bella com ho ha fet ell.

»—Ha donat alguna explicació de la seva conducta?

»—Diu que la seva germana és tota la seva vida per a ell. Això, fins aquí, és ben natural i m'alegro que reconegui la seva vàlua. Sempre han estat junts i pel que diu ell és un home molt solitari i ella representa la seva única companyia, de manera que el sol fet de pensar que la perdria ha estat terrible per a ell. Diu que no s'havia adonat del meu afecte creixent per ella, però quan ha vist amb els seus propis ulls que era realment així i que la hi podien prendre, ha estat un xoc tan fort que, per uns instants, no era responsable de les seves paraules ni dels seus actes. Lamentava molt tot el que havia passat i reconeixia que havia estat un ximple i un egoista de pensar que podria retenir una dona com la seva germana amb ell per tota la vida. Que si havia de marxar del seu costat era millor que ho fes amb algun veí com jo que no pas amb cap altre. Però que, de tota manera, era un cop per a ell i que necessitaria un temps per fer-s'hi a la idea. Afirmava que es retractava de tota oposició per part seva si jo li prometia que, durant tres mesos, deixaria les coses tal com estaven i m'aconcentaria amb l'amistat de la dama, durant aquest temps sense fer-li la cort. Li ho he promès i així és com estan les coses.

»Així, doncs, ja tenim un dels nostres petits misteris resolt. Ja és prou haver arribat al fons en alguna cosa dins d'aquest terreny fangós, en el qual ens debatem. Ara sabem per què Stapleton es mirava amb tan mals ulls el pretendent de la seva germana —fins i tot un pretendent tan desitjable com Sir Henry—. I ara passem a un altre fil de la història que he desenredat del garbuix: els sanglots misteriosos a la nit, la cara d'haver plorat

de Missis Barrymore i el passeig secret del majordom fins al a vidriera de la finestra del cantó oest de la casa. Felicití'm, Holmes, i digui'm que no l'he decebut com a agent seu i que no lamenta la confiança que posà en mi quan em va enviar aquí. Tots aquests punts han estat aclarits en una sola nit de treball.

»He dit en una nit de treball i en realitat han estat dues nits de treball car la primera la passàrem totalment en blanc. Vàrem vigilar tota la nit a la cambra de Sir Henry fins a les tres de la matinada i no sentírem res tret del tic-tac del rellotge al capdamunt de les escales. Fou una vetlla ben malenconiosa i ens vàrem adormir asseguts a les cadires. Per sort, no ens desanimàrem i vàrem decidir de tornar-hi la nit següent. L'endemà, de fosc, vaig baixar el llum i seguérem fumant cigarrets sense fer el més mínim soroll. Era increïble com passaven de lentes les hores, tot i que ens movia el mateix interès pacient que deu sentir el caçador quan vigila la trampa per on espera que la presa es passegi. Tocaren la una, les dues i ja gairebé estàvem a punt d'abandonar per desesperació quan en un instant ens posàrem drets com un ciri saltant de la cadira amb tots els sentits ben alerta una vegada més. Havíem sentit el cruiximent d'uns passos al corredor.

»Sentírem que les petjades s'esmunyien furtivament fins a desaparèixer en la llunyania. Aleshores, el jove baró obrí suaument la porta i començàrem la persecució. El nostre home ja havia fet la volta a la galeria i el corredor era ben fosc. Silenciosament, avançàrem fins arribar a l'altra ala de la casa. Arribàrem just a temps de veure la barba negra i les espatlles arrodonides caminant de puntetes passadís avall. Aleshores, passà per davant de la mateixa porta i la llum de l'espelma emmarcà el seu perfil en la fosca, mentre projectava un únic raig de llum groguenca a través de les tenebres del corredor. Avançàrem arrossegant molt silenciosament els peus, temptejant cada tauló abans de gosar posar-hi tot el nostre pes a sobre. Havíem pres la precaució de treure'ns les botes però, tot i així, les planxes de fusta petaven de velles i cruixien sota els nostres peus. De vegades, semblava impossible que no arribés a sentir com ens li apropàvem. Malgrat tot, l'home és afortunadament força sord i a més estava completament absorbt en el que estava fent. Quan finalment ens trobàrem davant la porta i miràrem, el vàrem veure abocat a la finestra amb l'espalmatòria a la mà, encastrat al vidre exactament com jo l'havia vist feia dues nits.

»No havíem preparat cap pla de campanya, però el jove baró és un home per al qual la manera més directa és sempre la més natural. Entrà dins l'habitació i, en fer-ho, Barrymore s'enretirà de la finestra i, amb una inspiració ràpida i seca, va romandre lívid de pell i tremolant davant nostre. Els seus ulls foscos sortien de la màscara blanca del seu rostre plens d'horror i astorament, mentre ens esguardaven alternativament a Sir Henry i a mi.

»—Què hi fa aquí, Barrymore?

»—Res, senyor.

»El seu nerviosisme era tan gran que a penes si podia parlar, i immenses ombres oscil·laven amunt i avall, al compàs del tremolor que el seu braç conferia a l'espelma.

»—És a causa de la finestra, senyor —continuà—. Sempre faig el tomb a la nit per tal d'assegurar-me que queden ben tancades.

»—Al segons pis?

»—Sí, senyor, miro totes les finestres.

»—Miri, Barrymore —digué Sir Henry durament—. Estem decidits que vostè ens digui la veritat, així és que serà millor per a vostè que ens la digui com més aviat millor. Endavant, no s'hi valen mentides! Què hi feia abocat a la finestra?

»El pobre xicot ens mirà amb un aire indefens i s'agafà les mans com aquell qui està aclaparat pels dubtes i l'angoixa.

»—No feia res dolent, senyor. Només mirava per la finestra amb una espelma a la mà.

»—I per què s'abocava a la finestra amb una espelma a la mà?

»—No m'ho preguntí, si us plau, no m'ho preguntí. Li dono la meua paraula que no es tracta d'un secret meu, i que no li ho puc dir. Si només m'afectés a mi cregui'm que no li ho amagaria pas.

»De sobte, se m'acudí una idea i vaig agafar el portabugia de sobre l'ampit de la finestra on el majordom l'havia deixada.

»—Deu haver estat fent senyals amb l'espelma —vaig dir jo—. Vejam si hi ha resposta.

»La vaig alçar de la mateixa manera que ell ho havia fet i vaig sotjar per la finestra en la fosca de la nit. Vagament, podia distingir el rengle d'arbres negres i l'extensió més clara de l'erm, car la lluna era darrera els núvols. Aleshores, vaig fer un crit d'exaltació perquè un minúscul punt de llum groga havia traspassat, de sobte, el vel de negror i lluita de forma ininterrompuda en el centre del quadrat negre format per la finestra.

»—Ja ho tenim! —vaig exclamar.

»—No, no, senyor, no és res, res de res —interrompé el majordom—. Li asseguro, senyor...

»—Bellugui el llum d'un cantó a l'altre de la finestra, Watson! —cridà el jove baró—. Miri, l'altre llum també es mou! I ara, tu, bergant, gosaràs negar que és un senyal? Au, explica't! Qui és el teu associat de l'altra banda, i quina mena de conspiració esteu tramant?

»El rostre de l'home esdevingué obertament desafador:

»—És assumpte meu i vostè no n'ha de fer res. No li'n diré res.

»—Aleshores haurà de deixar la seva feina immediatament.

»—Molt bé, senyor. Si cal així ho faré.

»—I se'n va desacreditat. Per Déu, hauria d'avergonyar-se de si mateix. La seva família ha viscut amb la meua durant més de cent anys sota el mateix sostre i ves per on el descobreixo estretament implicat en un complot en contra meua.

—No, no senyor, en contra seva no!

»Era la veu d'una dona. Missis Barrymore, més pàl·lida encara que el seu marit, estava dreta prop de la porta. La seva silueta voluminosa embolicada en un xal i una faldilla hauria semblat còmica si no hagués estat pel sentiment que expressava el seu rostre.

»—Ens n'hem d'anar, Elisa. S'ha acabat. Ja pots recollir les nostres coses —digué el majordom.

»—Oh, John, John, jo t'ho he fet fer. Ha estat culpa meua, Sir Henry, tot ha estat culpa meua. Ell només ho ha fet per complaure'm i perquè li ho vaig demanar.

»—Parli, doncs! Què significa tot això?

»—El meu germà s'està morint de fam aquí a l'erm. No el podem pas deixar morir a la nostra mateixa porta. La llum és el senyal que el menjar ja és a punt, i la llum que ell ens fa serveix per indicar-nos el lloc on li hem de portar.

»—Aleshores el seu germà és...

»—El presoner fet escàpol, senyor. Selden, el criminal.

»—Aquesta és la veritat, senyor —afegí Barrymore—. Ja li he dit que no era secret meu i que no l'hi podia pas explicar. Però ara ja ho ha sentit i ja veu que el complot no anava pas en contra seva.

»Aquesta era, doncs, l'explicació de les contínues expedicions nocturnes i les llums de la finestra. Sir Henry i jo restàrem perplexos davant la dona. Era possible que una persona d'una respectabilitat tan provada portés la mateixa sang que el més famós dels criminals del comtat?

»—Sí, senyor, el meu nom de soltera era Selden i ell és el meu germà petit. El vàrem mimar massa quan era jovenet i li ho deixàvem passar tot, fins que va acabar pensant que el món era fet perquè ell en gaudís i que ell podia fer, doncs, el que volia. Després, quan va ser més gran, es va fer amb males companyies i el dimoni es va apoderar de la seva ànima fins a trencar el cor de la meua mare i va arrossegar el nostre nom pel

fang. A cada crim anava caient més avall, i només la misericòrdia de Déu l'ha salvat del cadafal. Però per a mi, senyor, sempre serà el noi de cabell rinxolat a qui jo donava el menjar i amb qui jugava, com hauria fet qualsevol germana gran. Per això s'escapà de la presó, senyor. Sabia que jo era aquí i que no em negaria a ajudar-lo. Quan s'arrossegà fins aquí una nit abatut i afamat, amb els carcellers seguint-lo de prop, què podíem fer? El vàrem acollir, li donàrem menjar i el curàrem. Aleshores vostè va tornar, senyor, i el meu germà cregué que estaria més segur a l'erm que en cap altre lloc fins que l'alarma hagués passat, de manera que s'amagà allà. Però, nit per altra, ens asseguràrem que encara hi era acostant un llum a la finestra i, si rebíem resposta, el meu marit li deixava pa i tall en algun lloc. Cada dia esperàvem que se n'hagués anat, però mentre era aquí no el podíem pas abandonar. Aquesta és tota la veritat, li'n dono la meua paraula de bona cristiana, i si algú ha actuat malament no és pas el meu espòs sinó jo, car ell sols ho ha fet per amor a mi.

»Els mots de la dona anaven acompanyats d'una extrema franquesa que traspuava una profunda convicció.

»—És cert, això, Barrymore?

»—Sí, senyor, absolutament.

»—Bé, no puc pas culpar-lo de fer costat a la seva dona. Oblidi tot el que li he dit. Retirin-se tots dos a la seva habitació i demà al matí ja tornarem a parlar de l'assumpte.

»Un cop hagueren marxat, vàrem mirar per la finestra altra vegada. Sir Henry l'havia oberta d'una estrebada i notàvem el vent tallant de la nit a la pell. Lluny de nosaltres, en la negra distància, lluia encara el petit punt de llum groga.

»—Em sorprèn que gosi —digué Sir Henry.

»—Deu estar situat de tal manera que només sigui visible des d'aquí.

»—Molt probablement. A quina distància creu que es troba?

»—Prop del Turó Olivellat, diria jo.

»—A poc més d'una o dues milles de distància.

»—I això si hi arriba.

»—Bé, no pot pas ser gaire lluny si Barrymore li ha de portar el menjar. I pensar que aquesta mala peça està esperant darrera l'espelma. Maleït siga, Watson, me'n vaig a atrapar aquest home!

»La mateixa idea m'havia passat pel cap. No era pas que els Barrymore ens haguessin confiat el seu secret. Els havíem forçat a confessar-nos-el. Aquell individu era un perill per a la comunitat, un criminal amb totes les lletres, per a qui no hi havia pietat ni excusa que valgués. Estàvem només complint el nostre deure en aprofitar aquella oportunitat per retornar-lo allà on no pogués fer mal a ningú. Amb la seva naturalesa violenta i brutal, altres haurien de pagar el preu si no actuàvem. Qualsevol nit, per exemple, podia atacar els nostres veïns els Stapleton i ben segur que fou aquest pensament que predisposà Sir Henry a una tal aventura.

»—L'acompanyo —vaig dir-li.

»—Aleshores agafi el seu revòlver i posi's les botes. Com més aviat sortim millor, perquè pot ser que apagui les espelmes i se'n vagi.

»Al cap de cinc minuts ja érem fora a la porta, a punt d'emprendre la nostra expedició. Ens afanyàrem a travessar la negror dels arbustos enmig del gemec somort del vent autumnal i el cruixit de les fulles caigudes. L'aire de la nit era feixuc a causa de l'olor d'humitat i de descomposició del fullam. De tant en tant la lluna ens feia l'ullet per un instant, però els núvols anaven cobrint el rostre del cel i una pluja fina anava caient sobre l'erm. La llum brillava encara davant nostre.

»—Vostè va armat? —vaig preguntar-li.

»—Porto un ganivet de caça.

»—Hem d'abalançar-nos sobre ell amb rapidesa car diuen que és un individu desesperat. L'hem d'agafar per sorpresa i tenir-lo a la nostra disposició abans que pugui resistir-se.

»—Digui'm, Watson —preguntà el jove baró—, què n'opinaria, Holmes, de tot això? I d'aquesta hora de foscor en la qual el poder del mal és exaltat?

»I com si fos a tall de resposta per a les seves paraules, de les immenses tenebres de l'erm brollà aquell crit estrany que jo havia sentit ja als voltants del Fangar de Grimpen. Arribà amb el vent en el silenci de la nit; fou un murmurí llarg i profund, després un udol creixent i, finalment, el gemec tristíssim amb el qual s'extingí. Una vegada i altra se sentí, estremint l'aire amb el seu so estrident, salvatge i amenaçador. El jove baró m'agafà de la màniga i la blancor del seu rostre lluïa, tremolosa, en la fosca de la nit.

»—Valga'm Déu, què és això, Watson?

»—No ho sé pas. És un dels sorolls de l'erm. Ja l'havia sentit una altra vegada.

»El so desaparegué i un silenci absolut s'abaté sobre nosaltres. Romanguérem uns instants parant l'orella, però no se sentia res.

»—Watson —digué el baró—. Era el crit d'un gos.

»La sang se'm gelà a les venes, car la seva veu esquarterada delatava l'horror que s'havia emparat d'ell.

»—Com en diuen d'aquest crit? —preguntà.

»—Qui?

»—La gent de la contrada.

»—Són gent ignorant. Per què fa cas de com li'n diuen?

»—Digui-m'ho, Watson. Com l'anomenen?

»Dubtava si dir-l'hi però no vaig pas poder eludir la pregunta.

»—Diuen que és el crit del Gos dels Baskerville.

»Gemegà i després restà silent uns instants.

»—Era un gos, no hi ha dubte —digué, finalment—. Però sembla que estigui a quilòmetres de distància de nosaltres, crec jo.

»—Es fa difícil de dir d'on provenia.

»—Ha sorgit i desaparegut amb el vent. No és aquella la direcció del gran Fangar de Grimpen?

»—Sí, que l'és.

»—Bé, doncs venia d'allà. Au, Watson, i no creurà pas que era el crit d'un gos, vostè? No sóc cap criatura. No ha pas de tenir por de dir-me la veritat.

»—Stapleton era amb mi quan vaig sentir aquest so per darrera vegada. Ell m'explicà que podia ser el crit d'un ocell estrany.

»—No, no, era un gos. Déu meu és que hi ha alguna espurna de veritat en totes aquestes històries? És possible que jo estigui en perill per una causa tan fosca? Vostè no ho creu pas, oi, Watson?

»—No, de cap manera.

»—Tot i així, una cosa era riure's d'això a Londres i una altra estar aquí, en la foscor de l'erm, i escoltar un crit com aquest. A més hi ha el meu oncle! Al costat d'on el trobaren hi havia les petjades d'un gos. Tot encaixa. No es cregui que sóc un covard, Watson, però aquest so ha estat com si em gelés la sang. Toqui la meva mà!

»La seva mà era glaçada com el marbre.

»—Demà ja estarà bé.

»—No crec pas que em pugui treure aquest crit del cap. Què m'aconsella que fem ara?

»—I si ens en tornéssim?

»—No, per Déu; hem sortit per agafar el nostre home i ho farem. Anem darrera d'un criminal i un gos, en el millor dels casos, ens està seguint. Vinga, anem a veure si realment tots els esperits malignes de l'infern van sols per l'erm.

»Avançàrem lentament i a batzegades enmig de la foscor, voltats pels turons escarpats que formaven un teler negre al nostre entorn, i, davant nostre, l'espurna de llum encara brillava. No hi ha res tan enganyós com la distància a que es troba un llum, en una nit negra com una gola de llop. De vegades, l'espurneig semblava ser molt llunyà

en l'horitzó i d'altres era com si estigués a uns pocs metres de nosaltres. Finalment, però, poguérem veure d'on provenia i constatarem que, de fet, érem ben a prop. Una espelma regalimant de cera entaforada en una clivella de la roca es mantenia arrecerada del vent per totes bandes i de ser vista llevat de la direcció de la Mansió dels Baskerville. Un gran bloc de granit impedia que fòssim vistos en acostar-nos-hi i, quan traguérem el cap per darrera, descobrirem el llum que feia senyals. Se'ns féu estrany trobar-nos aquesta espelma solitària al bell mig de l'erm sense que hi hagués cap senyal de vida a la vora, només la flama groga i el reflex de la roca a banda i banda.

»—Què fem, ara? —murmurà Sir Henry.

»—Esperem aquí. Hem de restar prop d'aquest llum si volem veure'l.

»A penes si havia dit aquests mots quan el vàrem veure. Entre les roques, de l'interior de l'esquerda on la flama lluïa, sorgí un rostre diabòlic i groguenc, el semblant terrible d'un animal arrufat i marcat per vils passions. Brut de fang i amb una barba eriçada i les grenyes penjant podia molt bé haver estat un d'aquells antics salvatges que habitaven els cataus de les vessants dels turons. La llum, sota d'ell, es reflectia en els seus ulls petits i astuts, que fitaven amb feresa a dreta i esquerra enmig de la foscor, com un animal salvatge i arter que ha sentit les petjades dels caçadors.

»Quelcom havia evidentment aixecat les seves sospites. Podia haver succeït que en Barrymore tingués algun altre senyal particular que nosaltres haguéssim deixat de fer o que l'individu tingués algun altre motiu per pensar que no tot anava bé, però es llegia la por en el seu rostre pervers. En qualsevol moment podia apartar-se de la llum i desaparèixer en la foscor. Vaig fer un salt endavant i Sir Henry féu el mateix. En el precís moment, el criminal proferí un crit i llançà una pedra que s'esberlà sobre la roca que ens servia d'amagatall. Vaig poder captar d'una llambregada el seu cos baix i rabassut però quadrat en el moment que féu un salt i es disposà a córrer. Al mateix moment, per un atzar, la lluna sorgí de darrera els núvols. Nosaltres travessàrem a l'altra banda del turó i allà hi havia el nostre home baixant a gran velocitat per l'altra vessant, saltant de pedra en pedra amb l'habilitat d'una cabra de muntanya. D'un tret del meu revòlver, amb una mica de sort, hauria pogut abatre'l, però només el portava per defensar-me en cas d'atac, no pas per tirar sobre un home desarmat que s'escapava.

»Ambdós érem bons corredors i estàvem en bones condicions físiques, però ben aviat ens adonàrem que no teníem cap possibilitat d'atrapar-lo. Encara el veiérem una bona estona a la claror de la lluna fins que es convertí en un petit punt que es movia amb llestesa per entres les pedres del pendent del turó llunyà. No vàrem parar de córrer fins que estiguérem exhausts, però la distància que ens separava cada vegada era més gran. Finalment, ens deturàrem, bleixant, a seure damunt de dues roques mentre el vèiem desaparèixer.

»I fou en aquell precís moment quan s'esdevingué el fet més estrany i inesperat. Ja ens havíem aixecat d'on sèiem i tornàvem cap a casa havent abandonat la impossible persecució. La lluna brillava ara, baixa a la nostra dreta i la cresta desigual d'un turó granític s'alçava contra la corba inferior del seu disc de plata. I, allà, perfilada en negre com una estàtua de banús contra un fons il·luminat, vaig veure la figura d'un home dalt del turó. No cregui pas que es tractés d'una il·lusió òptica, Holmes, li asseguro que mai en la meua vida no he vist res tan clarament. Pel que vaig aconseguir veure, la figura era la d'un home alt i prim. Es mantenia dret amb les cames una mica separades, els braços encreuats i el cap cot, com si estigués meditant sobre l'immens erm de granit i torba que s'estenia als seus peus. Tal vegada era l'esperit mateix d'aquest indret tan terrible. No era pas el criminal. Aquest home es trobava lluny del lloc on l'altre havia desaparegut. A més, era un home bastant més alt. Fent un crit de sorpresa vaig mostrar-lo al jove baró, però al mateix moment que anava a agafar-li el braç, l'home ja se n'havia anat. Romania encara la cresta dentada tallant l'extrem inferior de la lluna, però al seu cim no hi havia cap rastre d'aquella figura immòbil i silent.

»Vaig voler prendre aquesta direcció per cercar-lo al turó, però era massa lluny. El jove baró tremolava encara a causa d'aquell crit que li recordava l'obscura història de la seva família i no estava d'humor per encetar noves aventures. Ell no havia vist l'home solitari dalt del turó, i no podia experimentar el neguit que la seva estranya presència i la seva actitud de comandament m'havia causat.

»—Devia ser un guàrdia —digué ell—. A tot l'erm n'hi ha ple des que aquest individu s'ha escapat.

»Bé, potser la seva explicació sigui la correcta, però m'agradaria tenir-ne més proves. Avui comunicarem a la gent de Princetown on han d'anar a cercar l'home escapat, però ha estat mala sort que no haguem aconseguit el triomf de fer-lo presoner nosaltres sols. Aquestes són les aventures de la nit passada i haurà de reconèixer, estimat Holmes, que li n'he fet un informe molt acurat. Moltes de les coses que li he dit són força irrelevantes, però crec que és millor que el mantingui al corrent de tots els fets i li deixi a vostè la tasca de seleccionar d'entre ells els que li poden ser més útils a l'hora de treure'n les conclusions. Certament, estem avançant força. Pel que fa als Barrymore, hem descobert el motiu de les seves accions i això ha aclarit molt la situació. Però l'erm, amb els seus misteris i els seus estranys habitants, continua essent tan inescrutable com sempre. Potser en la meua propera carta podré posar una mica de llum també aquí. El millor seria que poguéssiu venir aquí amb nosaltres».

10. Extracte del diari del doctor Watson

Fins ara he pogut anar citant els informes que enviava els primers dies a Sherlock Holmes. En aquest moment, però, he arribat a un punt del meu relat on em sento forçat a abandonar aquest mètode i refiar-me un cop més dels meus records, ajudat pel diari que he anat escrivint en cada ocasió. Llegint-ne uns quants extractes, aniré agafant el fil fins a aquelles escenes que han quedat fixades de forma indeleble en el meu pensament en els més mínims detalls. Vaig començar, doncs, pel matí que va seguir la nostra persecució fallida del criminal i les nostres altres estranyes experiències a l'erm.

16 d'octubre.

Fa un dia rúfol i roineja. La casa és coberta de núvols rinxolats que s'alcen de tant en tant per mostrar les corbes monòtones de l'erm, dibuixant primes venes d'argent per les vessants dels turons i resseguint la lluentor de les pedres allà on la llum topa amb les seves cares humides. Tot és malenconia a fora i a dins. El jove baró passa per una forta reacció després de l'excitació de la nit. Jo mateix noto un pes al cor i pressento un perill imminent —un perill omnipresent— que em sembla encara més terrible pel fet de no poder-lo definir.

I, de fet, és que no tinc motius per experimentar un sentiment d'aquesta mena? Analitzem la llarga rècula d'incidents tots encaminats cap a una influència sinistra que s'abat sobre nosaltres. Hi ha la mort del darrer resident de la mansió, complint d'una manera tan exacta les condicions de la llegenda familiar, hi ha els repetitius informes dels camperols referint-se a una estranya criatura que habita l'erm. Jo mateix he sentit dues vegades amb les meves orelles un so que s'assembla a l'udol distant d'un gos. És increïble, impossible, que estigui realment al marge de les lleis de la natura. No es pot pas imaginar que un gos espectral deixi empremtes materials a terra i ompli l'aire amb el seu udol. Potser Stapleton i Mortimer s'hagin inclinat davant de la superstició, però jo, si em puc vanar d'alguna qualitat en aquest món, és del meu sentit comú i ningú no em convencerà d'aquesta bestiesa. Si ho fes, em rebaixaria a la condició d'aquests pobres camperols que, no contents amb un simple gos endimoniat, l'han de descriure traient foc de l'infern per la boca i els ulls. Holmes no es creuria pas aquestes fantasies i jo sóc el seu representant. Però els fets són els fets i jo he sentit l'udol dues vegades a l'erm. Suposem que hi hagués realment algun gos enorme rondant sol per aquí; això ho explicaria tot. Ara bé, on podria amagar-se un gos com aquest, d'on trauria el seu aliment, d'on hauria sortit, com s'ho hauria fet perquè ningú no l'hagués vist de dia? He de confessar que l'explicació lògica presenta tantes dificultats com l'altra. I, a més, a part del gos, hi ha el fet de la conxorxa contra el baró a Londres, l'home del taxi i la carta que advertia Sir Henry dels perills de l'erm. Això, si més no, és real, però pot haver estat tant l'obra protectora d'un amic com la d'un enemic. I on és ara aquest amic o enemic? Es va quedar a Londres o ens ha seguit fins aquí? Pot ser que es tracti del foraster que vaig veure al turó?

És ben cert que només vaig llançar-li un cop d'ull i malgrat tot hi ha certes coses que m'atreviria a jurar. No és ningú que jo hagi vist aquí baix perquè, a hores d'ara,

ja conec tot el veïnat. La figura era bastant més alta que la de Stapleton, força més prima que la de Frankland. Hauria pogut ser en Barrymore, però l'havíem deixat prou enrere i estic segur que no ens podia pas haver seguit. Així, doncs, un estrany ens segueix de ben a prop de la mateixa manera que ho va fer a Londres. No ens l'hem tret del damunt. Si pogués posar-li les mans a sobre, aleshores, finalment, aconseguiríem acabar amb les nostres dificultats. D'ara endavant esmerçaré totes les meves energies en aquest fi.

El meu primer impuls fou de contar-li tots els meus plans a Sir Henry. El meu segon impuls, molt més prudent, fou fer el meu joc i parlar tan poc com fos possible. Ell està silenciós i distret. Té els nervis a flor de pell a causa del crit que hem sentit allà a l'erm. No vull dir res que pugui venir a afegir-se a la seva ansietat; però prendré les mesures necessàries per tal d'arribar a la meva fita.

Aquest matí, després d'esmorzar, hem tingut una petita escena. Barrymore havia demanat permís per tal de parlar amb Sir Henry i s'han tancat al seu estudi una bona estoneta. Assegut a la sala de billar, més d'una vegada he sentit que s'alçaven la veu i m'he pogut adonar perfectament de quin era el punt de la discussió. Al cap d'una estona, el jove baró ha obert la porta i m'ha fet cridar.

—Barrymore considera que li hem fet un greuge —digué—. Creu que és poc noble per part nostra haver anat en persecució del seu cunyat quan ell, per pròpia voluntat, ens havia confiat el secret.

El majordom estava dret davant nostre amb la cara molt pàl·lida però molt resolut.

—Potser li ho he dit d'una manera una mica exaltada, senyor —digué—, i si ho he fet li'n demano perdó. Però m'he quedat molt sorprès quan els he sentit tornar aquest matí a tots dos, cavallers, i he sabut que havien estat seguint en Selden. El pobre home ja en té prou amb tot allò en contra del qual ha de lluitar sense necessitat que jo posi més gent darrera la seva pista.

—Si vostè ens ho hagués dit realment de bon grat, hauria estat tota una altra cosa —respongué el jove baró—. Vostè només ens ho va dir o, millor dit, la seva dona només ens ho va dir, quan s'hi va veure forçada i vostè no ho podia evitar.

—Mai no hauria dit que vostè podia aprofitar-se d'aquesta situació, Sir Henry, de fet encara no m'ho crec.

—Aquest home és un perill públic. Hi ha ple de cases escampades per l'erm i aquest subjecte no té escrúpols. Només hauria volgut veure-li la cara per comprovar-ho. Prengui per exemple la casa de Stapleton que ningú, llevat d'ell, no pot defensar. Ningú no podrà estar tranquil fins que ell no estigui tancat amb pany i clau.

—Ell no hauria forçat mai una casa, senyor. Li'n dono la meua paraula. I mai més no tornarà a causar problemes a ningú de la contrada. Li puc assegurar, Sir Henry, que d'aquí a uns quants dies, quan s'hagin fet les gestions necessàries, estarà de camí cap a Sud-amèrica. Per l'amor de Déu, senyor, li prego que no faci saber a la policia que encara és a l'erm. Ja han abandonat la persecució aquí i podrà reposar tranquil·lament fins que el vaixell estigui a punt per a endur-se'l. Vostè no pot comunicar-ho a la policia sense implicar-nos a la meua dona i a mi. Li ho prego, senyor, no en digui res a la policia.

—Què me'n diu, Watson?

Vaig arronsar les espatlles.

—Si és segur que se n'ha d'anar del país, tots els ciutadans ens traurem un pes de sobre.

—Però, i si de cas assaltés algú abans de marxar?

—Ell no faria mai una bogeria com aquesta, senyor. Li hem proporcionat tot allò que pot necessitar. Cometre un crim significaria descobrir el lloc on s'amaga.

—Això és cert —digué Sir Henry—. Bé, Barrymore...

—Que Déu el beneeixi, i gràcies de tot cor! Si l'haguessin agafat altre cop això hauria destrossat el cor de la meva pobra dona.

—Em sembla que estem ajudant i fent-nos còmplices d'un criminal, oi, Watson? Però, després de tot el que hem escoltat, no em sentiria pas capaç de lliurar l'home a la policia; així és que donem-ho per acabat. Molt bé, Barrymore, se'n pot anar.

Després d'adreçar-nos unes paraules de gratitud amb veu entretallada, l'home es girà, però dubtà i tornà cap on érem.

—Vostè ha estat tan amable amb nosaltres que m'agradaria poder fer quelcom per retornar-li el favor. Sé una cosa, Sir Henry, que potser li hauria d'haver dit abans, però ho vaig descobrir molt després de la investigació. Mai no n'he gosat dir una sola paraula a cap mortal. És sobre la mort del pobre Sir Charles.

Al jove baró i a mi ens fa ver un salt el cor.

—Vostè sap com va morir?

—No, senyor, això no ho sé pas.

—Aleshores, què sap?

—Sé per quin motiu era davant del portal a aquelles hores. Era allà per tal de trobar-se amb una dona.

—Amb una dona! Ell?

—Sí, senyor.

—I com ho sap, això, Barrymore?

—Bé, el seu oncle rebé una carta aquell matí. Normalment rebia una gran quantitat de cartes, car era un home públic i conegut per la seva bondat de cor, de manera que qualsevol persona que es trobava amb problemes l'anava a veure. Però aquell matí va succeir que per casualitat només hi havia una carta, per això m'hi vaig fixar més. La lletra venia de Coombe Tracey i l'adreça era escrita amb lletra de dona.

—I bé?

—Doncs, senyor, que no vaig tornar a pensar en l'assumpte ni hi hauria pensat més si no hagués estat per la meva muller. No fa gaires setmanes, mentre netejava el despatx de Sir Charles —no l'haviem tocat des de la seva mort— es va trobar les cendres d'una carta cremada al fons de la llar de foc. La carta era gairebé consumida per les flames, però en restava un bocinet, un final de pàgina sencer que encara es podia llegir, tot i que era fumat. Semblava una postdata on deia: «Si us plau, li ho prego, com que és un cavaller, cremi aquesta carta i sigui al portal a les 10 en punt». Signat amb les inicials L.L.

—Conserva encara aquest paper vostè?

—No, senyor, se'ns va desfer a les mans.

—Sap si Sir Charles havia rebut cap altra carta amb la mateixa lletra?

—Bé, senyor, li he de dir que no acostumo a fixar-me massa en les cartes. No hi hauria pas parat atenció si no s'hagués escaigut que era l'única d'aquell dia.

—I té alguna idea de qui és aquesta L.L.?

—No, senyor. No pas més que vostè. Però crec que si aconseguim localitzar aquesta dona, sabrem més coses de la mort de Sir Charles.

—No entenc, Barrymore, com ha pogut amagar una informació tan valuosa.

—Li ho diré, senyor, fou immediatament després que va succeir i estàvem aclaparats per la desgràcia. I, a més, senyor, tots dos apreciàvem molt Sir Charles, considerant tot el que ell havia fet per nosaltres. Donar a conèixer aquesta qüestió no podia ajudar el nostre pobre amo i és bo ser prudent quan hi ha una dona per entremig. Fins i tot...

—Creu que això podria perjudicar la seva reputació?

—Bé, senyor, no crèiem que en poguéssim sortir res de bo de tot això. Però ara, com que vostè s'ha comportat tan bé amb nosaltres, em semblaria injust no confiar-li tot el que sé sobre aquest assumpte.

—Molt bé, Barrymore, pot retirar-se.

Quan el majordom se n'hagué anat, Sir Henry es girà cap a mi i digué:

—Bé, Watson, que me'n diu d'aquesta nova pista?

—Sembla que encara ens deixa més a les fosques que abans.

—Això és el que jo penso. Però si almenys poguéssim seguir la pista d'aquesta L.L., tot s'aclariria. Tot això que hem guanyat. Sabem que hi ha algú que coneix els fets, si és que aconseguim trobar-lo. Què creu que podem fer?

—Deixi'm que li ho comunicui tot seguit a en Holmes. Potser això li doni la pista que ha estat cercant. Aniria molt errat si aquest fet no el fa venir cap aquí.

Em vaig dirigir immediatament a la meua cambra per tal d'escriure amb Holmes el meu informe sobre la conversa d'aquest matí. Sabia que havia estat molt ocupat darrerament, perquè les notes que rebia de Baker Street eren escasses i curtes sense cap comentari sobre la informació que jo li havia fornit, ni gairebé cap referència a la meua missió. No hi ha dubte que el cas de xantatge està absorbint totes les seves facultats. Tot i així, confio que aquest nou factor aconseguirà captar la seva atenció i renovar el seu interès. M'agradaria que fos aquí.

11 d'octubre

Tot el dia que no ha parat de ploure a bots i barrals, fent cruixir l'heura i gotejant a terra des del ràfec. Vaig pensar en el criminal confinat a la fredor inhòspita de l'erm. Pobre tipus! Siguin quins hagin estat els seus crims, està sofrint per ells en la mateixa mesura. I aleshores m'ha vingut al cap l'altre —el rostre que vàrem veure dins del cotxe de lloguer, la imatge que es dibuixà contra la lluna—. També era fora, sota aquell diluvi, l'home de la foscor?

En vesprejar, em vaig posar l'impermeable i vaig caminar força enllà per l'erm amarat, amb el cap ple d'obscures imaginacions, la pluja a la cara i el vent xiulant-me a les orelles. Déu ajuda aquells qui passen pels voltants del Gran Fangar, ara que fins i tot les terres més fermes s'estan convertint en un pantà. Vaig trobar el Turó Negre sobre el qual havia vist l'observador solitari i des del seu cim dentat, vaig contemplar també jo les seves malenconioses vessants. Les ràfegues de pluja s'abatien sobre la seva superfície rogenca i els núvols feixucs de color pissarra planaven sobre el paisatge com garlandes grises arrossegant-se per les carenes d'unes muntanyes fantàstiques. En la fondalada llunyana de la dreta, mig amagades entre la boira, es dreçaven per damunt dels arbres, les dues torres bessones de la Mansió dels Baskerville.

Eren els únics senyals de vida humana que vaig poder veure, tret de les nombroses cabanes prehistòriques que s'estenien per les vessants dels turons. Enlloc no hi havia cap senyal d'aquell home solitari que havia vist al mateix lloc dues nits abans.

De tornada, em va atrapar el doctor Mortimer, que anava en el seu carruatge per un dels camins abruptes de l'erm que condueix a l'apartada granja de Foulmire. Havia estat molt atent amb nosaltres, i a penes si passava dia que no hagués vingut a veure com seguíem. Insistí que pugés al seu carro, i m'acompanyà a casa. Me'l vaig trobar molt preocupat per la desaparició del seu cadell d'espàniel. Se n'havia anat a voltar per l'erm i no havia tornat. Vaig procurar consolar-lo tant com vaig poder, però recordava el poni que havia estat xuclat pel Fangar de Grimpen i no podia pas imaginar-me que tornés a veure el seu gosset altra vegada.

—A propòsit, Mortimer —vaig dir-li, mentre avançàvem trontollant pel camí pedregós—, suposo que no hi deu haver ningú d'aquí que visqui a una distància en carro que vostè no conegui?

—Gairebé ningú, crec jo.

—Pot dir-me si hi ha cap dona que porti les inicials L.L.?

Va rumiar uns instants i respongué:

—No, hi ha un grup de gitanos i de camperols de qui no puc respondre, però ni entre els grangers ni entre l'altra gent no hi ha ningú que... Espera un moment, ara que hi caic —afegí després d'una pausa—. Hi ha la Laura Lyons, les seves inicials són L.L. Però viu a Coombe Tracey.

—Qui és? —vaig preguntar.

—És la filla d'en Frankland.

—Com? La filla del vell Frankland, l'excèntric?

—Exactament. Es va casar amb un artista anomenat Lyons que vingué a dibuixar l'erm. Va demostrar ser una mala peça i la va abandonar. Però la culpa, pel que he pogut esbrinar, no va ser completament seva. El seu pare es negà a saber res d'ella, perquè s'havia casat sense el seu consentiment, i potser també per algunes altres raons. Així és que entre el vell pecador i el jove, la pobre noia ho va passar prou malament.

—Com viu ara?

—M'imagino que el vell Frankland li deu fer arribar quatre calés, però res més perquè els seus negocis no li van pas gaire bé. Tot i que ella l'hagués abandonat, no se la podia pas deixar caure en la perdició sense donar-li una mà. La història es va saber, i alguna gent d'aquí la van ajudar a guanyar-se la vida honestament. Stapleton n'és un i Sir Charles un altre. Jo mateix també li vaig donar una petita ajuda, per tal que muntés un negoci de mecanografia.

Ell volia saber l'objecte de les meves preguntes, però m'ho vaig fer venir bé per tal de satisfer la seva curiositat sense dir-li gairebé res, ja que no hi ha cap raó per la qual ningú hagi de passar a ser de la nostra confiança. Demà al matí em dirigiré cap a Coombe Tracey i, si puc arribar a veure aquesta Missis Laura Lyons de reputació dubtosa, haurem fet un gran pas cap a l'aclariment d'un incident en aquesta cadena de misteris. Certament, estic agafant l'astúcia de la serp, perquè quan en Mortimer em forçà fins a un límit embarassós amb les seves qüestions, vaig preguntar-li, com aquell que res, a quin tipus pertanyia el crani de Franklin i amb això no va parlar d'altra cosa que de craniologia la resta del nostre viatge. I és que no he pas estat durant anys vivint amb Sherlock Holmes en debades.

Només em resta un altre incident del qual informar en aquest dia tempestuós i malenconiós.

Aquesta és la conversa que he mantingut amb en Barrymore fa només una estona, la qual em dóna, si cal, una carta més per jugar quan sigui el moment adient.

En Mortimer es va quedar a sopar i ell i el jove baró se n'anaren a parlar a part. El majordom em portà el cafè a la biblioteca i vaig aprofitar per fer-li unes preguntes.

—Bé —vaig començar— ja ha marxat el seu estimat parent o encara s'amaga per aquí?

—No ho sé pas, senyor. Prego a Déu que se n'hagi anat, perquè no ha fet altra cosa que portar-nos problemes aquí! No n'he sabut res de la darrera vegada que li vaig portar menjar, i d'això fa tres dies.

—El va veure aquesta vegada?

—No senyor, però l'endemà, quan hi vaig tornar, el menjar ja no hi era.

—Aleshores vol dir que hi era, ell?

—Així deu ser, senyor, llevat que l'altre home s'emportés el menjar.

Vaig seure amb la tassa de cafè a mig camí de la boca, mirant en Barrymore, astorat.

—Així, vostè sap que hi ha un altre home, doncs?

—Sí, senyor, hi ha un altre home a l'erm.

—I l'ha vist, vostè?

—No, senyor.

—Aleshores, com ho sap?

—En Selden me'n va parlar fa una setmana o més. Ell també s'amaga, però no és un criminal pel que he pogut saber. No m'agrada això, doctor Watson. Li ho dic de veres, no m'agrada gens això.

Parlava amb una sinceritat sobtada per la passió.

—Ara escolti'm, Barrymore! No tinc cap altre interès en aquest afer, llevat del que hi té el seu amo. No he vingut aquí amb cap altre objectiu que el d'ajudar-lo. Digui'm, amb franquesa, què és això que no li agrada.

Barrymore dubtà per un instant, com si lamentés haver deixat entreveure la seva emoció, o si li fos difícil expressar els seus sentiments en paraules.

—Són tots aquests tripijocs, senyor —exclamà finalment, dirigint la mà cap a la finestra que la pluja esgarrapava i assenyalant l'erm—. En algun lloc s'està tramant alguna malifeta, s'està covant alguna obscura infàmia, ho juraria! Seria molt feliç, senyor, de veure Sir Henry retornar altre cop a Londres!

—Però, què és això que tant l'alarma?

—La mort de Sir Charles. Ja n'hi va haver prou amb tot el que va dir el jutge de primera instància. Recordi els sorolls que se senten a l'erm de nit. Cap home no gosaria passar-hi de fosc encara que li donessin diners a sobre. Pensi en aquell estranger amagant-se per allà, observant i esperant! Què espera? Què significa? No representa res de bo per a ningú que dugui el nom de Baskerville, i estaré ben content el dia que pugui deslliurar-me d'aquesta tasca quan els nous servents de Sir Henry vinguin a fer-se càrrec de la Mansió.

—Però; pel que fa a aquest estranger —vaig dir-li—, pot dir-me'n quelcom? Què li'n va dir en Selden? Sabia ell, on s'amagava i què hi feia?

—L'havia vist una o dues vegades, però és un home molt tancat i no deixa anar cap paraula. De primer es va pensar que era policia, però ben aviat es va adonar que

era de la seva mateixa mena. És el que va poder veure, era una mena de cavaller, però no va pas poder esbrinar què feia.

—I on deia que vivia?

—Entre les cases velles de la vessant del turó, en les construccions de pedra on vivien els homes prehistòrics.

—Però, què menjava?

—Selden va poder comprovar que era un tipus d'aquells que treballen per a ells mateixos i aconsegueixen allò que els cal. Gosaria dir que anava a Coombe Tracey a cercar allò que necessitava.

—Molt bé, Barrymore, en tornarem a parlar algun altre dia.

Quan el majordom s'hagué retirat, vaig atansar-me a la finestra negra, per tal de mirar a través del vidre entelat, els núvols que avançaven i el perfil canviant dels arbres moguts pel vent. Feia una nit molt dolenta, fins i tot per a estar a casa. Com devia ser per als qui estaven ficats dins d'una cabana al bell mig de l'erm? Quin odi tan intens podia arribar a portar un home per amagar-se en un lloc semblant en un moment com aquell? I quin propòsit tan profund i tan seriós el podia haver cridat a una tal prova? Allà, en aquella cabana al mig de l'erm, semblava raure el mateix centre del problema que m'ha estat trasbalsant d'una forma tan pregon. Juro que no ha de passar cap més dia sense que no hagi fet tot el que un home pot fer per esbrinar l'arrel del misteri.

11. L'home de dalt del turó

El fragment del meu diari personal que correspon al darrer capítol ha conduït el meu relat fins al 18 d'octubre, moment en què aquests esdeveniments han evolucionat ràpidament cap al seu terrible final. Els incidents dels dies següents s'han gravat de manera inesborrable en la meua memòria, i puc narrar-los sense necessitat de recórrer a les notes preses en aquell moment. Començaré, doncs, per l'endemà del dia que vaig establir dos fets de gran importància: el primer, que Mrs. Laura Lyons, de Coombe Tracey, havia escrit a Sir Charles Baskerville per concertar una cita en aquell indret precis el dia de la seva mort i, l'altre, que l'home fet escàpol a l'erm es trobava a les cabanes de pedra a la vessant de la muntanya. Amb el coneixement d'aquests dos fets, vaig decidir que si no era capaç de posar una mica de llum en aquests punts obscurs devia ser per manca d'intel·ligència o de coratge.

No vaig tenir cap oportunitat de dir al jove baró el que havia sabut de Mrs Lyons la nit anterior, perquè el doctor Mortimer i ell s'estigueren conversant i jugant a cartes fins ben tard. A l'hora de l'esmorzar, això no obstant, vaig informar-lo del meu descobriment i li demaní si li faria res acompanyar-me a Coombe Tracey. De primer es mostrà molt interessat en venir, però després de pensar-nos-ho, vàrem creure que si hi anava jo sol, els resultats podrien ser molt més profitosos. Com més normal fos la visita, més informació en trauríem. Vaig deixar, doncs, Sir Henry amb una certa recança, i em vaig dirigir tot sol cap a la meua nova recerca.

En arribar a Coombe Tracey vaig demanar a en Perkins que desenganxés els cavalls i vaig començar a demanar per la dama que havia vingut a interrogar. No vaig tenir cap mena de problema per trobar el seu allotjament car era en un lloc cèntric i de fàcil accés. Una serventa m'hi va portar sense cerimònies i, en entrar a la sala d'estar, em vaig trobar amb una dama que seia davant d'una màquina d'escriure Remington i m'adreçava un amable somriure de benvinguda. En veure que jo era un estrany, l'alegria del seu rostre decaigué, i tornà a asseure's tot preguntant-me el motiu de la meua visita.

La primera impressió que em deixà fou la de la seva extremada bellesa. Els seus ulls i els seus cabells eren del mateix to avellana i les seves galtes, tot i ser molt pigades, eren lleugerament rosades amb l'exquisida vivor de les dones morenes, el color delicat que s'amaga en el cor de la rosa de sofre. La primera impressió fou, repeteixo, l'admiració. La segona fou, no obstant això, crítica. Hi havia quelcom dissonant en el seu rostre, una mena d'expressió basta, ruda, potser era la seva mirada, potser el seu llavi caigut que malmetia la bellesa perfecta del seu rostre. Però això, naturalment, són raonaments fets a posteriori. En aquell moment només era conscient que em trobava en presència d'una dona molt bonica que m'estava demanant els motius de la meua visita. No vaig entendre com era de delicada la meua missió fins aquell moment.

—Tinc el plaer —vaig dir— de conèixer el seu pare.

Era una presentació ben poc hàbil, i la dama m'ho féu notar.

—No tenim res en comú el meu pare i jo —digué—. No li dec res i els seus amics no són pas els meus. Si no hagués estat pel traspassat Sir Charles de

Baskerville i algunes altres persones de bon cor, em podria haver mort de gana si pel meu pare fos.

—És per parlar-li del difunt Sir Charles Baskerville que he vingut aquí a veure-la.

Va semblar com si se li encenguessin les pigues en el rostre.

—Què li'n podria dir, d'ell? —preguntà, mentre els seus dits jugaven nerviosament amb les tecles de la màquina d'escriure.

—Vostè el coneixia, no és així?

—Ja li he dit que jo dec molt a la seva generositat. Si ara sóc capaç de mantenir-me per mi mateixa, és sobretot gràcies a l'interès que es va prendre per la meva situació desgraciada.

—Vostè hi corresponia?

La dama aixecà la vista ràpidament amb una lluïssor d'indignació en els seus ulls color avellana.

—Quin és l'objecte d'aquestes preguntes? —inquirí, d'una manera tallant.

—L'objectiu és evitar l'escàndol públic. És millor que li pregunti aquí que no pas que l'assumpte passi fora del nostre control.

El seu rostre empal·lidí. Finalment, alçà els ulls d'una manera irreflexiva i desafiant.

—Està bé, respondré —digué—. Quines són les seves preguntes?

—Va correspondre a l'amabilitat de Sir Charles?

—Certament li vaig escriure una o dues vegades per agrair-li la seva delicadesa i generositat.

—Sap les dates en les quals va escriure aquestes cartes?

—No.

—El va veure alguna vegada vostè?

—Sí. Una o dues vegades, quan va venir a Coombe Tracey. Ell portava una vida molt retirada i preferia fer el bé d'una manera anònima.

—Però si diu vostè que el va veure tan poc i que es varen escriure rares vegades, com va poder saber suficientment sobre els seus negocis per a ser capaç d'ajudar-la com diu que ha fet?

Reaccionà davant de les meves paraules que l'estaven acorralant amb una promptitud extraordinària.

—Hi havia alguns cavallers que coneixien la meva trista història, i es varen unir per tal d'ajudar-me. Un era mister Stapleton, un veí i amic íntim de Sir Charles. Era un home extraordinàriament amable i és a través d'ell que Sir Charles va saber com anaven els meus assumptes.

Jo ja sabia que Sir Charles Baskerville havia fet que Stapleton actués com a almoïner en diferents ocasions, de manera que l'explicació de la dama em semblà sincera.

—Li va escriure mai a Sir Charles demanant-li de trobar-se? —vaig prosseguir. El rostre de Missis Lyons envermellí de ràbia.

—Realment, senyor, aquesta és una pregunta insòlita.

—Ho sento senyora, però la hi he de repetir.

—Aleshores li responc: certament, no.

—Ni tan sols el mateix dia de la seva mort?

La vermellor baixà en un instant i vaig tenir al davant un rostre blanc com la mort. Els seus llavis eixuts no pogueren pronunciar el «No» que vaig haver de veure més que no pas pròpiament sentir.

—La seva memòria l'enganya —vaig dir-li—. Fins i tot podria repetir un passatge de la seva carta. Deia així: «Si us plau, li ho prego, com que és un cavaller cremi aquesta carta i sigui al portal a les deu en punt».

Em creia que es desmaiaria, però es recuperà fent un esforç suprem.

—És que ja no queden cavallers? —exclamà sufocadament.

—Està essent injusta amb Sir Charles. Ell va cremar realment la carta. Però de vegades una carta és llegible fins i tot quan s'ha cremat. Reconeix ara que vostè va escriure això?

—Sí. Ho vaig escriure —exclamà, vessant la seva ànima en un torrent de paraules—, ho vaig fer. Per què negar-ho? Volia que ell m'ajudés. Creia que si podia entrevistar-m'hi aconseguiria la seva ajuda, de manera que li vaig demanar de veure'ns.

—Però, per què en una hora com aquella?

—Perquè acabava de saber que se n'anava a Londres l'endemà a passar-hi uns mesos. Per determinats motius no podia anar-hi abans.

—Però, per què una cita al jardí en comptes d'una visita a la casa?

—Vostè creu que una dona pot anar sola a casa d'un home solter?

—Bé, i què va passar un cop allà?

—No hi vaig arribar a anar.

—Missis Lyons!

—No, li ho juro pel que tinc per més sagrat. Mai no vaig arribar-hi a anar. Va succeir quelcom que em va impedir d'anar-hi.

—Què va ser?

—És un assumpte privat. No puc parlar-ne.

—Vostè reconeix, llavors, que va acordar una cita amb Sir Charles a la mateixa hora i lloc on ell trobà la mort, però nega haver anat a la cita.

—Això és cert.

Una vegada i altra vaig interrogar-la, però no vaig aconseguir sortir d'aquest atzucac.

—Missis Lyons —vaig dir-li, per acabar amb aquesta llarga entrevista que semblava inacabable—, s'està posant en una greu responsabilitat que la col·loca en una posició molt delicada, entestant-se a no aclarir tot el que vostè sap. Si calgués avisar a la policia s'adonaria de la situació compromesa en què està immersa. Si vostè és innocent, per què s'ha negat d'antuvi a confessar que aquell dia havia escrit a Sir Charles?

—Perquè temia que se'n pogués deduir una conclusió errònia i jo em veiés involucrada en un escàndol.

—I per què tenia tanta pressa que Sir Charles destruís la seva carta?

—Si vostè ha llegit la carta, ja ho deu saber.

—Jo no he pas dit que hagués llegit tota la carta.

—Vostè me n'ha citat un tros.

—N'he citat la postdata; tal com li he dit, la carta havia estat cremada i no era llegible del tot. Li torno a preguntar per què tenia vostè tanta pressa que la carta que va rebre el dia de la seva mort fos destruïda?

—És un assumpte privat.

—Raó de més perquè vostè eviti una investigació policial.

—Aleshores li ho diré. Si vostè ha sentit quelcom de la meva desgraciada història, sabrà que em vaig casar sense pensar-m'hi i que tinc raons per penedir-me'n.

—He sentit a dir-ho.

—La meua vida ha estat una incessant persecució d'un marit que avorreixo. La llei és del seu cantó i cada dia visc amb el temor que m'obligui a tornar amb ell. En el moment que vaig escriure la carta a Sir Charles acabava d'assabentar-me que hi havia una possibilitat de recobrar la meua llibertat si es podien pagar unes determinades despeses. Això ho significava tot per a mi: pau d'esperit, felicitat, respecte propi, tot. Coneixia la generositat de Sir Charles i vaig pensar que si sentia la història dels meus llavis m'ajudaria.

—Aleshores, com és que no hi va anar?

—Perquè entremig vaig rebre ajuda d'un altre costat.

—Aleshores, per què no va escriure vostè a Sir Charles per explicar-li-ho?

—Això és el que hauria fet si no hagués llegit la notícia de la seva mort al diari, l'endemà mateix.

La història de la dona s'aguantava amb coherència i totes les meves preguntes no varen poder ni tan sols fer-la trontollar. Això ho vaig poder constatar investigant si havia fet tràmits per al seu divorci pels volts de la tragèdia.

Era improbable que m'estigués dient que no havia anat a la Mansió de Baskerville si realment hi havia estat, car hauria necessitat un cabriolé per arribar-hi i no hauria pogut retornar a Coombe Tracey fins a primeres hores del matí. Una tal excursió no s'hauria pogut mantenir en secret. Era molt probable, doncs, que estigués dient la veritat o, si més no, una part de la veritat. Vaig retornar confús i descoratjat. Altra vegada tornava a topar amb una paret massissa que semblava haver estat construïda per barrar-me el pas en cadascun dels camins pels quals intentava d'arribar a l'objectiu de la meua missió. I, malgrat tot, com més pensava en el rostre de la dona i en la seva manera de fer, més sentia que m'estava amagant quelcom. Per què empal·lidà, doncs? Per què es negava d'antuvi a admetre res fins que jo la hi forçava? Per què estava tan reticent en el moment de la tragèdia? Ben segur que l'explicació de tot això no podia ser tan innocent com el que em volia fer creure. De moment, no podia pas continuar avançant en aquesta direcció, sinó que havia de tornar a treballar en aquella altra pista que calia investigar a les cabanes de pedra de l'erm.

I aquella era una direcció molt més vaga. Ho vaig comprendre mentre retornava i m'adonava de quina manera, turó rera turó, es mostraven els senyals de l'antic poble que els havia habitat. L'única indicació que m'havia donat Barrymore era que l'estrany vivia en una d'aquelles cabanes abandonades i n'hi ha uns quants centenars escampades al llarg i ample de l'erm. Però, sigui com sigui, vaig utilitzar la meua pròpia experiència a tall de guia, ja que jo l'havia vist dret dalt del cim del Turó Negre. Allò seria doncs el centre de la meua recerca. A partir d'allà, exploraria cadascuna de les cabanes de l'erm fins a trobar la bona. Si l'home era dins, sabia per la seva pròpia boca, a punta de pistola, si calia, qui era i per què ens havia seguit els passos tant de temps. A Regent Street havia pogut escapolir-se, però no hauria pas sabut com fer-s'ho a l'erm. D'altra banda, si aconseguia trobar la cabana i el seu habitant no hi era, restaria allà, per llarga que fos la vetlla, fins

que tornés. A Holmes se li havia escapat a Londres. Seria realment un triomf per a mi si el feia pres quan el meu mestre havia fallat.

La sort m'havia estat adversa una i altra vegada en aquesta persecució, però ara, finalment, venia a ajudar-me. I el missatger de la bona fortuna no era cap altre que mister Fankland, amb el seu bigoti gris i tot cara-vermell, dret davant la porta del seu jardí que donava al camí principal pel qual jo caminava.

—Bon dia, doctor Watson —exclamà amb un bon humor inusitat—, hauria de deixar descansar els seus cavalls i entrar a fer la tassa de vi, per fer-me content.

Els meus sentiments envers ell distaven molt de ser amicals després d'haver sabut com havia tractat la seva filla, però frisava per enviar Perkins i la seva carreta cap a casa i l'oportunitat era perfecta.

Després de descavalcar, vaig enviar un missatge a Sir Henry que tornaria a peu a casa a temps per sopar. Llavors vaig seguir Frankland fins al seu menjador.

—És un gran dia per a mi, senyor, un d'aquells dies que s'han d'escriure amb majúscules —exclamà fent moltes rialletes—. He aconseguit un èxit en un esdeveniment doble. Vull ensenyar a la gent dels voltants que la llei és la llei i que hi ha un home que no té por d'invocar-la. He establert un dret de pas a través del centre del parc del vell Middleton, just al mig, senyor, a uns cent metres de la seva porta principal. Què en pensa d'això? Els ensenyarem a aquests magnats que no poden passar per sobre els drets dels plebeus, que Déu els confongui! I he tancat el bosc on la gent de Fernworthy solien anar a berenar. Aquesta remaleïda gent es creuen que no hi ha drets de propietat i que poden anar a escampar la boira on volen amb els seus papers i les seves ampolles. Ambdues causes han estat sentenciades avui i les dues a favor meu. No havia tingut un dia tan bo des que vaig vèncer Sir John Morland, perquè caçava il·legalment en les seves pròpies terres.

—I per què dimonis ho ha fet això vostè?

—Busqui-ho als llibres, senyor. Val la pena de llegir-s'ho. El cas Frankland contra Morland, Cort Superior de Justícia de Queen's Bench. Em va costar 200 lliures, però vaig guanyar el cas.

—I això li ha reportat algun benefici?

—Cap, senyor, cap. Em sento orgullós de dir que jo no tenia cap interès personal en l'assumpte. He actuat totalment seguint un sentiment de deure públic. No tinc cap dubte, per exemple, que la gent de Fernworthy, aquesta nit, cremaran la meva efigie. La darrera vegada que ho van fer, ja vaig avisar la policia per tal que deturessin aquestes demostracions lamentables. La policia del comtat està en un estat vergonyós, senyor, i no m'han pogut oferir la protecció que m'era deguda. El cas de Frankland contra Sa Majestat la Reina posarà la qüestió davant del públic. Ja els vaig dir que se'n penedirien, d'haver-me tractat d'aquella manera, i les meves paraules ja han esdevingut realitat.

—Com vol dir? —vaig preguntar.

El vell adoptà una expressió d'astúcia.

—Perquè els puc informar d'allò que es deleixen per saber, però per res del món no ajudaria aquests bergants.

Havia estat intentant trobar el mitjà per eludir tota aquella xerrameca, però llavors començava a tenir ganes de saber més coses. Ja m'havia adonat prou de la naturalesa contradictòria del vell renegaire per comprendre que mostrar algun signe d'interès seria el camí més segur perquè deixés de fer-me confidències.

—Un cas de caça furtiva, sens dubte? —vaig preguntar amb un posat indiferent.

—I ca, xicot, un assumpte molt més important que això! Què me'n diu del criminal de l'erm?

Vaig restar perplex.

—No em dirà pas que sap on és? —vaig preguntar.

—Potser no sàpiga exactament on és, però estic ben segur que puc ajudar la policia a posar-li les mans al damunt. No se li ha acudit mai que la manera d'enxampar aquest home és esbrinar d'on treu el menjar i seguir-li la pista?

Semblava certament que s'apropava d'una manera perillosa a la veritat.

—Sens dubte —vaig respondre—, però com sap vostè si és en algun lloc de l'erm?

—Ho sé perquè he vist amb els meus propis ulls el missatger que li va a portar el menjar.

El cor em féu un salt pensant en Barrymore. És una qüestió molt seriosa estar en mans d'un vell xafarder maligne. Però la seva constatació següent em tragué un pes del damunt.

—Li sorprendrà saber que el menjar l'hi porta un vailet. Cada dia el veig pel telescopi que tinc a dalt del terrat de casa. Sempre passa pel mateix camí, a la mateixa hora, i cap on deu anar sinó a trobar el criminal?

D'això sí que se'n diu estar de sort! Però tot i així vaig amagar tota aparença d'interès. Un noi! Barrymore no m'havia dit que al desconegut li portava el menjar un noi. Així doncs, Frankland era sobre la pista de l'home i no pas sobre la del criminal. Si pogués saber tot el que ell sap, m'estalviaria una llarga i esgotadora persecució. Però la incredulitat i la indiferència eren evidentment les meves cartes més valuoses.

—És molt més probable que fos el fill d'algun dels pastors de l'erm que anava a portar el menjar al seu pare.

L'aparença d'oposició a les seves conviccions féu treure foc pels queixals al vell autòcrata. Els seus ulls em miraven amb malvolença i els seus bigotis grisos s'ericharen com un gat enfurismat.

—Ara pla, senyor! —digué ell, tot assenyalant enllà l'extensió de l'erm—. Veu aquell turó negre del fons? Bé, veu el pujol poc elevat de més enllà, amb aquells arbustos espinosos al cim? És la part més rocallosa de tot l'erm. Li sembla que és un bon lloc perquè un pastor hi faci beguda? La seva suggerència, senyor, és completament absurda.

Vaig respondre humilment que havia parlat sense conèixer tots els fets. La meva submissió li va agradar i l'animà a fer-me noves confidències.

—Pot estar ben segur, senyor, que quan em faig una opinió és perquè tinc bases molt sòlides. He vist el xicot una vegada i una altra amb el seu farcell tots els dies, i de vegades fins i tot dos cops, i he pogut... però, esperi un moment, doctor Watson. Estic veient visions o hi ha quelcom que es mou en aquest precís moment dalt del cim del turó?

Era a una distància d'algunes milles, però vaig poder veure distintament un petit punt fosc sobre el fons verd grisós.

—Vingui, senyor, vingui —exclamà Frankland pujant les escales a corre-cuita—. Podrà veure-ho amb els seus propis ulls i jutjar per vostè mateix.

El telescopi era un instrument formidable, muntat sobre un trípod i col·locat sobre les vidrieres emplomades de la casa. Frankland hi acostà el seu ull i proferí un crit de satisfacció.

—De pressa, doctor Watson, ràpid, abans que no passi a l'altra banda del turó!

Ben segur es tractava d'un petit trinxeraire, amb un farcellet a l'espatlla, esforçant-se per pujar el turó. Un cop dalt de la cresta, vaig veure la figura tosca i estripada que es dibuixà per un instant sobre el cel d'un blau fred. Mirà al seu voltant amb un aire furtiu i cautelós, com qui tem que el segueixin. Després, desaparegué a l'altra banda del turó.

—Aleshores què, tinc raó o no?

—Certament hi ha un noi que sembla que realitzi una missió secreta.

—Fins i tot un policia del comtat podria endevinar quina és la missió. Però no els en diré una paraula i confio que vostè sabrà guardar també el secret, doctor Watson. Ni una paraula! Comprèn?

—Com vostè vulgui.

—M'han tractat d'una manera vergonyosa, molt vergonyosa! Quan es comenci a conèixer el cas Frankland contra Sa Majestat la Reina m'aventuro a creure que una guspira d'indignació s'escamparà pel comtat. Res no em farà ajudar la policia en cap aspecte. Pel que s'haurien preocupat, si en comptes de la meua efigie, aquests bergants m'haguessin cremat lligat a una estaca. No se'n deu pas anar, oi? Vostè m'ha d'ajudar a buidar la garrafa per celebrar aquesta ocasió!

Vaig resistir-me a les seves sol·licituds i vaig aconseguir dissuadir-lo d'acompanyar-me a casa. Després de continuar per la carretera mentre ell em podia veure, vaig desviar-me a través de l'erm i vaig dirigir-me cap al turó rocallós per on havia desaparegut el noi. Tot anava a favor meu i em vaig jurar que no seria pas per manca d'energia ni de perseverança que em deixaria perdre l'oportunitat que la Fortuna havia posat en el meu camí.

En arribar al cim del turó, el sol anava ja a la posta i les llargues vessants eren d'un verd daurat en una banda i d'un gris ombrejat de l'altra. Una boira baixa s'estenia sobre la línia més llunyana de l'horitzó, darrera de la qual s'alçaven les fantàstiques formes dels turons de Belliser i Vixen. Sobre la gran extensió no hi havia ni so ni moviment. Un gran ocell gris, una gavina o bé un estornell, s'enlairava cel amunt.

Ell i jo semblàvem ser els únics éssers vius entre la immensa volta del cel i el desert que s'estenia a sota. L'escenari eixorc, el sentiment de solitud, el misteri i la urgència de la meua tasca, em gelaren l'ànima de cop. El noi, no se'l veia enlloc; però sota meu, en una escletxa dels turons, hi havia un cercle de construccions prehistòriques de pedra i, al mig, s'hi trobava una en prou bon estat com per servir d'aixopluc pel mal temps. El cor em féu un salt en veure-la. Aquest devia ser el catau on s'amagava l'estranger. Per fi els meus peus eren al llindar del seu refugi i el seu secret a l'abast de les meves mans.

En apropar-me a la cabana de pedra avançant amb la mateixa cautela que Stapleton quan, amb el seu caçapapallones alçat, s'acostava fins a la papallona, em satisféu veure que el lloc havia estat realment utilitzat com a habitacle. Un camí poc marcat entre les pedres portava a una obertura enrunada que servia de porta. Tot era silenci. El desconegut devia estar amagat allà o bé voltava per l'erm. Amb els nervis a flor de pell, tremolava emocionat per l'aventura. Vaig llençar la cigarreta, posí la mà sobre la culata del meu revòlver i, encaminant-me ràpidament cap a la porta, vaig mirar a dins. El recinte era buit.

Hi havia, però, molts signes que feien pensar que no havia seguit una pista equivocada. Aquell era, certament, el lloc on l'home es refugiava. Hi havia unes

quantas flassades enrotllades i tapades amb una coberta impermeable sobre la mateixa llosa damunt la qual l'home neolític havia dormit en temps prehistòrics. Les cendres del foc eren amuntegades sota unes graelles rudimentàries i, al costat, es veien alguns estris de cuina i una galleda mig plena d'aigua. El pilot de llaunes buides demostrava que aquell lloc havia estat habitat de feia un quant temps. Un cop els meus ulls s'hagueren acostumat a la poca llum vaig descobrir una ampolla d'aiguardent mig plena i un pot en un racó. Al centre de la cabana una pedra plana servia de taula i a sobre hi havia un farcell —el mateix, sens dubte, que acabàvem de veure amb el telescopi, penjat a l'espatlla del vailet. Dins hi havia una barra de pa, llengua de porc en llauna i dos pots de préssec en conserva. En el moment que ho tornava a deixar damunt la pedra, després d'haver-ho examinat, em féu un salt el cor en descobrir que, a sota, s'hi trobava un paper escrit. Vaig agafar-lo i això és el que havien escrit amb llapis fent molt mala lletra:

«El doctor Watson ha anat a Coombe Tracey».

Durant uns instants vaig restar quiet amb el paper a les mans, pensant en el sentit d'aquell curt missatge. Era, doncs, a mi i no pas a Sir Henry a qui aquell desconegut vigilava de prop. No em seguia ell mateix, sinó que havia posat un agent seu —potser el vailet— darrera la meua pista i aquest era el seu informe. Probablement jo no havia fet cap pas per l'erm que no haguessin observat per tal de fer-ne l'informe. Sempre notava aquesta sensació de força invisible, com una fina malla envoltant-nos amb una delicadesa i habilitat infinites, lligant-nos amb una lleugeresa tal que només en algun moment suprem podíem adonar-nos que érem presos entre els seus fils.

Si havien enviat aquell informe, en podien haver fet d'altres, de manera que vaig mirar per la cabana per si en trobava més. No obstant això, no vaig veure res que pogués ser-ho, ni tan sols cap signe que indiqués el caràcter o les intencions d'aquell home que vivia en un indret tan singular, a part de ser espartà en els seus costums i no trobar a faltar les comoditats de la vida. Quan vaig pensar en les pluges torrencials, vaig comprendre, en veure el sostre foradat, com havia de ser poderós i ferm el propòsit que mantenia aquell home en un estatge tan inhòspit. Es tractava, doncs, d'un enemic maligne, o era, per casualitat, el nostre àngel de la guarda? Em vaig jurar que no abandonaria la cabana fins a saber-ho.

A fora, el sol anava lentament cap a la posta i l'oest resplendia amb tons escarlata i daurats. Els estanys distants que voltaven el Gran Fangar de Grimpen reflectien la llum en clapes rosades. Es distingien les dues torres de la Mansió de Baskerville i, a baix, una fumerola llunyana assenyalava el poble de Grimpen. Entre la Mansió i el poble, darrera el turó, s'alçava la casa dels Stapleton. Tot era tendre, suau i tranquil sota aquella llum daurada d'hora baixa però, malgrat tot, en contemplar-ho, la meua ànima no aconseguia compartir la pau de la natura, ans al contrari, s'estremia de pensar que a cada instant s'acostava més l'hora incerta i temuda de l'entrevista. Amb els nervis a flor de pell però amb el propòsit ben ferm, em vaig asseure en un racó fosc de la cabana esperant amb impaciència ombrívola l'arribada del seu estadant.

Per fi, vaig sentir-lo. De lluny, m'arribà el trepig agut de les botes sobre la pedra. Després, un altre cop, i un altre, i encara un altre més a prop, més a prop. Em vaig arrecerar al racó més fosc tot pitjant el gallet de la pistola que duia a la butxaca, decidit a no deixar-me descobrir fins que no hagués vist l'estrany. Hi

hagué una llarga pausa que em féu entendre que s'havia aturat. Aleshores, altre cop, se sentiren les seves passes i una ombra penetrà per l'obertura de la cabana.

—Fa un vespre meravellós, estimat Watson —digué una veu ben coneguda—. Estic convençut que estaria millor a fora que no pas a dins.

12. Mort a l'erm

Durant uns instants vaig restar sense alè; gairebé no podia creure el que sentien les meves orelles. Després, vaig recobrar la veu i l'autodomini, alhora que notava com si em traguessin del damunt el pes feixuc de la responsabilitat. Aquella veu freda, incisiva i irònica no podia pas pertànyer a cap altre home en el món.

—Holmes! —vaig exclamar—. Holmes!

—Surti —digué— i, si us plau, vagi amb compte amb la pistola.

Vaig ajupir-me per passar per sota de la tosca llinda i allà seia ell, sobre una pedra del defora, i els seus ulls grisos dansaven alegrement mentre miraven el meu posat sorprès. Estava prim i semblava esgotat, però tenia el cap clar i els sentits ben alerta, i la seva cara de fura apareixia bronzejada pel sol i tallada pel fred. Amb el seu vestit de xeviot i la gorra, semblava un turista qualsevol i amb la seva dèria per la higiene personal, que era una de les seves característiques, s'ho havia fet per dur la barba tan ben afaitada i la roba tan polida com a Baker Street.

—Mai no he estat tan content de veure algú en tota la meua vida —vaig dir-li, al temps que li donava una forta encaixada.

—Ni tan sorprès, oi?

—Bé, he d'admetre que sí.

—La sorpresa no ha pas estat únicament per una banda, li ho asseguro. No tenia la més mínima idea que vostè havia descobert l'indret on m'he retirat de forma ocasional, ni tampoc que l'hi trobaria dins, fins que no he arribat a vint passes de la porta.

—A causa de les meves petjades, suposo?

—Ca, Watson, temo que no podria pas reconèixer la seva petjada entre totes les petjades del món. Si vostè vol realment destarotar-me canviï la marca del seu tabac, perquè quan veig una punta de cigarret amb la marca Bradley, Oxford Street, sé que el meu amic Watson és a la vora. La pot trobar al costat del camí; sens dubte la devia llençar a l'instant suprem es què ha entrat a la cabana buida.

—Exactament.

—Això és el que he pensat i, coneixent la seva admirable tenacitat, estava convençut que vostè s'asseuria a l'aguait amb una arma a la mà, esperant el retorn del seu estadant. Així és que creia realment que jo era el criminal?

—No sabia del cert qui era, però estava decidit a esbrinar-ho.

—Excel·lent, Watson! Com m'ha localitzat? Potser em va veure la nit de la persecució del presoner quan vaig cometre la imprudència de permetre que la lluna es posés al meu darrera?

—Sí, fou llavors que el vaig veure.

—I, sens dubte, devia escorcollar totes les cabanes abans d'arribar en aquesta, oi?

—No, el vailet fou detectat i em donà la pista d'on havia de cercar.

—Devia ser el vell cavaller del telescopi, no hi ha dubte. No vaig saber desxifrar què era aquella llum que es reflectia a la lent —s'aixecà i mirà dins la cabana—. Ah! Veig que el Cartwright m'ha dut provisions. Què és aquest paper? Així que vostè ha anat a Coombe Tracey, veritat?

—Sí.

—Ha visitat Missis Laura Lyons?

—Justa la fusta!

—Molt bé! És evident que les nostres recerques han anat paral·leles i quan posarem en comú els nostres resultats confio que obtindrem un coneixement força complet del cas.

—Bé, estic content de tot cor que sigui aquí, perquè, de fet, ha arribat un punt que la responsabilitat i el misteri estan al límit de la meva resistència nerviosa. Però, com dimonis ha vingut vostè aquí, i què ha estat fent? Jo creia que vostè era a Baker Street, treballant en aquell cas de xantatge.

—Això era el que jo volia que cregués.

—Així és que m'ha estat utilitzant en comptes de confiar en mi —vaig exclamar amb una certa amargor—. Crec que em mereixia un altre tracte per part seva, Holmes.

—Estimat amic, vostè ha estat valuósíssim per a mi en aquest cas com en molts d'altres, i li prego que em perdoni si ha semblat que jo jugava una mica amb vostè. Realment, ha estat en part pel seu propi interès que ho he fet i fou la consciència del perill que corria que m'ha portat a venir aquí i examinar l'assumpte per mi mateix. Si m'hagués estat amb Sir Henry i vostè, el meu punt de vista hauria estat el mateix que el seu i la meva presència hauria alertat els nostres terribles enemics. Tal com estava la situació, així he pogut moure'm d'una forma que no m'hauria estat possible vivint a la Mansió. D'aquesta manera, en canvi, continuo essent un factor desconegut en l'assumpte, disposat a abocar tot el meu potencial en el moment crític.

—Però, per què me n'ha mantingut a part?

—Que vostè ho sabés no ens hauria pas ajudat i, probablement, hauria provocat que jo fos descobert. Vostè hauria volgut dir-me alguna cosa o, per amabilitat, m'hauria vingut a portar quelcom per fer més confortable la meva estada, i, així, hauríem corregut riscos innecessaris. Me n'he endut en Cartwright amb mi —ja deu recordar el vailet de l'Oficina de Missatgers— i ell s'ha ocupat de les meves necessitats: una barra de pa i un coll de camisa net. Què més podia necessitar? A més, ha significat tenir un parell d'ulls addicionals i un parell de cames molt actives i, tot això, ha estat d'un valor incalculable.

—Llavors els meus informes no han servit de res?

Em tremolava la veu en recordar les penes i treballs que m'havien costat i l'orgull que sentia d'haver-los redactat. Holmes es tragué un feix de papers de la butxaca.

—Aquí té els seus informes, estimat amic, i molt grapejats, li ho asseguro. Vaig prendre disposicions molt pràctiques i només m'arribaven amb un dia de retard. L'he de felicitar sincerament pel zel i la intel·ligència que ha mostrat en un cas tan extraordinàriament difícil com aquest.

Encara em sentia força decebut pel tracte que Holmes m'havia donat, però la calidesa de l'elogi que ara em dirigia, allunyava l'enuig del meu cor. Vaig comprendre també, en el fons de l'ànima, que tenia raó en dir que era realment millor per als nostres propòsits si jo no sabia que ell es trobava a l'erm.

—Així m'agrada —digué, en veure com canviava el posat entristit del meu rostre—; i ara expliqui'm el resultat de la seva visita a Missis Laura Lyons. No m'ha estat gens difícil d'endevinar que havia estat a Coombe Tracey per veure-la,

car ja estic al corrent que ella és l'única persona d'allà que pot ser-nos d'ajuda en aquest afer. De fet, si avui no hi hagués anat vostè, demà hi hauria anat jo.

El sol ja s'havia post i el crepuscle s'ajaçava damunt l'erm. L'aire havia esdevingut gèlid i ens ficàrem dins la cabana per tal d'escalfar-nos. Allà, asseguts en la penombra, vaig contar a Holmes la meva conversa amb la dama. Estava tan interessat en allò que li contava, que vaig haver de repetir-ne algunes parts dues vegades per satisfer el seu interès.

—Això és important —digué ell quan vaig acabar—. Omple un buit que he estat incapaç de reblir en aquest afer tan complicat, i s'haurà adonat, potser, de l'estreta intimitat que existia entre aquesta dama i Stapleton?

—No sabia pas que els unís una tal intimitat.

—No hi ha cap dubte d'això. Es trobaven, s'escrivien; hi havia una entesa plena entre ells. Ara tenim una arma molt poderosa a les nostres mans. Si tan sols pogués utilitzar-la per apartar la seva dona...

—La seva dona?

—Ara jo li estic fornint informació a canvi de tota la que vostè m'ha donat. La dona que es fa passar per Miss Stapleton en realitat és la seva muller.

—Déu meu, Holmes! Està segur del que diu? Com hauria permès que Sir Henry se n'enamorés si hagués estat així?

—Que Sir Henry se n'enamorés no perjudicava ningú, llevat d'ell mateix. Ben prou va tenir cura que Sir Henry li fes l'amor, tal com vostè mateix ha observat. Li repeteixo que la dama és la seva muller, no la seva germana.

—Aleshores, per què van tramar aquest engany?

—Perquè va calcular que li seria molt més útil fent el paper d'una dona lliure.

Tots les meves inexplicables intuïcions, les meves vagues sospites, de sobte prengueren cos i es concentraren en el naturalista. En aquell home impassible i esblanqueït, amb el seu barret de palla i el caçapapallones a la mà, em semblà veure-hi un ésser terrible, una criatura d'una paciència i una laboriositat infinites, amb un rostre somrient i un cor d'assassí.

—Així és ell, el nostre enemic. És ell qui ens seguí la pista a Londres?

—Així és com jo interpreto l'enigma.

—I l'avís... devia provenir d'ella!

—Exactament.

L'ombra d'una monstruosa malesa, mig vista, mig intuïda, sorgia de la foscor que m'havia envoltat tants de dies.

—Però, vostè, n'està segur, d'això, Holmes? Com ho sap que la dona és la seva muller?

—Perquè en Stapleton va cometre l'error de contar-li un fragment real de la seva biografia en la primera ocasió que el va veure i m'aventuraria a dir que se'n deu haver pedit moltes vegades. Durant un temps treballà de mestre d'escola al Nord d'Anglaterra. Avui en dia no hi ha ningú més fàcil de seguir-li els passos que a un mestre. Existeixen agències on es pot identificar qualsevol home que hagi treballat en la professió. A través d'una petita investigació, he pogut esbrinar que una escola havia passat per circumstàncies atroces i que el seu propietari —el seu cognom era diferent— havia desaparegut amb la seva dona. Les descripcions coincidien. En descobrir que l'home desaparegut era aficionat a l'entomologia, la identificació fou completa.

La foscor creixia però bona part de l'entorn era encara cobert només per les ombres.

—Si aquesta dona és realment la seva dona, aleshores quin paper fa Missis Laura Lyons? —vaig preguntar.

—Aquest és un dels punts que les seves recerques han aclarit. La seva entrevista amb la dama ha clarificat molt la situació. No sabia que existís cap projecte de divorci entre ella i el seu marit. En aquest cas, considerant Stapleton com a solter, ella deu comptar, sens dubte, a convertir-se en la seva muller.

—I quan se'n desenganyi?

—Aleshores, probablement ens farà servei. El nostre primer objectiu és anar-la a trobar tots dos demà mateix. No creu vostè, Watson, que ja fa massa estona que és fora de les seves funcions? El seu lloc és a la Mansió de Baskerville.

Els darrers raigs de llum rogenca s'havien esvaït cap a ponent i la nit s'havia instal·lat sobre l'erm. Unes quantes estrelles lluien feblement en un cel violeta.

—Una darrera pregunta, Holmes —vaig fer mentre m'aixecava—. Ben segur que no hi ha d'haver secrets entre nosaltres. Què significa tot això?

Holmes baixà la veu per respondre'm.

—Es tracta d'un assassinat, Watson. Un assassinat refinat, a sang freda i absolutament premeditat. No em preguntis detalls. La meva xarxa s'està tancant sobre ell de la mateixa manera que la seva s'abat sobre Sir Henry i, amb l'ajuda de vostè, està gairebé a la meua mercè. Només hi ha un perill que ens amenaça. I és que no doni el cop abans que nosaltres estiguem preparats per atacar. Un dia més —dos a tot estirar— i hauré tancat el cas. Però fins llavors resti al seu lloc i estigui tan a prop de Sir Henry com una mare abnegada quan vigila el seu fill malalt. La seva missió d'avui queda justificada per ella mateixa, però hauria valgut més que no l'hagués deixat desamparat. Escolti!

Un crit esgarriós —un llarg xiscle d'horror i angoixa— trencà el silenci de l'erm. Aquell espantós esgarip em corglà.

—Oh! Déu meu! —vaig dir amb la veu sobtada—. Què és això? Què significa?

Holmes aixecà el cap i vaig veure la seva silueta fosca i atlètica dibuixada a la porta de la cabana, amb les espatlles doblegades, el cap endavant i el rostre sotjant en la foscor.

—Pst! —mormolà— pst!

El crit fou llarg a causa de la seva intensitat, però havia ressonat des d'algun lloc distant de l'ombrívola plana. Ara, esclatava a les nostres orelles més a prop, més fort i més urgent que abans.

—On és? —mormolà Holmes, i m'adoní pel tremolor de la seva veu que ell, l'home de ferro, estava profundament commòs—. On és, Watson?

—Crec que allà —vaig respondre assenyalant en la foscor.

—No, allà!

I, altra vegada, el xiscle esgarriós s'expandí en el silenci de la nit més intens i proper que mai. I un nou so s'hi afegí, una remor greu i sorda, harmònica i, tot i així amenaçadora que pujava i baixava com el murmuri greu i constant de la mar.

—El gos! —exclamà Holmes—. Vingui, Watson, vingui! Déu meu, feu que no sigui massa tard!

Arrencà a córrer a tota velocitat per l'erm, i jo li seguia els passos. Però, ara, des d'algun lloc del terreny esquerdat, immediatament davant de nosaltres, ens

arribà un darrer xiscle desesperat seguit d'un cop pesat i somort. Ens deturàrem a escoltar. Cap altre so trencà el silenci feixuc d'aquella nit sense vent.

Vaig veure que Holmes es posava la mà al front com qui no sap on es troba, i picà de peus a terra amb força.

—Ens han vençut, Watson, hem arribat massa tard.

—No, no pot pas ser!

—Que neci he estat retenint la meva mà. I vostè, Watson, miri què passa per deixar el seu lloc! Però, per Déu que si s'ha esdevingut el pitjor, el venjarem!

Correguérem cegament a través de les tenebres, ensopegant amb les pedres, fressant-nos el camí entre les mates d'argelaga, panteixant en pujar els turons i baixant per les vessants a gran velocitat, sempre en la direcció d'on provenien aquells sons esgarrifosos. A cada pujada, Holmes mirava àvidament el seu entorn, però les ombres de l'erm eren espesses i res no es movia en la seva tenebrosa faç.

—Pot veure alguna cosa?

—Res.

—Però, escolti, què és això?

Un llarg gemec se'ns ficava a les orelles. Altre cop, per l'esquerra! En aquella banda una cresta de roques acabava en un cingle abrupte que davallava per un pendent sembrat de pedres. Sobre aquella oscada superfície jeia un objecte fosc de forma irregular. En atansar-nos-hi corrent, la silueta vaga es concretà en una estructura definida. Era el rostre d'un home abatut, de boca terrosa, amb el cap cargolat sota el cos fent un angle horrible, les espatlles encongides, tot ell encorbat com si es disposés a fer un salt mortal. La seva positura era tan grotesca que no vaig poder per un instant comprendre que aquell gemec significava el traspàs de la seva ànima. Ni un murmur, ni un cruixit sorgia ara de la negra figura sobre la qual ens havíem inclinat. Holmes li posà la mà al damunt i la tragué amb una exclamació d'horror. La lluentor del llumí que havia encès il·luminà els seus dits tacats de sang quallada mentre l'espantós bassal s'engrandia lentament amb la sang que brollava del crani esclafat de la víctima. I brillà també sobre quelcom que ens estremí, fent-nos gairebé defallir: era el cos de Sir Henry de Baskerville!

Cap de nosaltres no podia oblidar aquell peculiar vestit vermellós de xeviot, el mateix que portava el matí que el veiérem per primer cop a Baker Street. Poguérem donar-li encara una ullada i després la flama vacil·là i el llumí s'apagà al mateix temps que l'esperança abandonava les nostres ànimes. Holmes gemegà i la pal·lidesa del seu rostre trencà la foscor.

—La bèstia bruta! La bèstia bruta! —vaig exclamar tancant fortament els punys —. Oh! Holmes, mai no em perdonaré per haver-lo deixat en mans del destí.

—Sóc més culpable jo que no pas vostè, Watson. Per tenir el cas ben lligat he posat en perill la vida del meu client. És el cop més fort que he hagut de suportar en tota la meva carrera. Però, com ho podia saber, com podia saber que arriscaria la seva vida passejant sol per l'erm, a desgrat de tots els meus advertiments?

—Que ens hagi tocat sentir els seus xiscles... Déu meu, aquells xiscles! I que, tot i així, haguem estat incapaços de salvar-lo! On és aquesta bèstia bruta de gos que l'ha dut a la mort? Es deu haver amagat entre les roques. I Stapleton on és? Ell haurà de respondre d'aquest fet.

—Ho farà. Ja vetllaré jo perquè sigui així. L'oncle i el nebot han estat assassinats; l'un mort a causa de l'espant produït per la visió de la bèstia que ell creia que era sobrenatural, l'altre conduït a la mort per la seva fugida desesperada

en escapar-se de la bèstia. Llevat del que hem sentit no podem ni tan sols jurar l'existència de la bèstia, ja que Sir Henry ha mort, com és evident, a causa de la caiguda.

—Però juro que, per astut que sigui, abans no acabi el dia serà a les meves mans!

Restàrem uns instants a banda i banda del cos destrossat, compungits i aclaparats per una desgràcia tan sobtada i irrevocable que havia dut tots els nostres llargs i laboriosos esforços a un final tan lamentable. Aleshores, en sortir la lluna, pujàrem dalt del rocam d'on havia caigut el nostre amic i, des del cim, observàrem l'erm ombrívol, mig argentat i mig tenebrós. En la llunyania, a milles de distància en la direcció de Grimpen, lluïa una llum groga, solitària i estàtica. Només podia provenir de la casa aïllada dels Stapleton. Vaig renegar amargament, donant un cop de puny enlaire mentre m'ho mirava.

—Per què no l'enxampem ara mateix?

—El nostre cas no està complet. Aquest individu és extremadament prudent i astut. No val el que sabem sinó el que podem provar. Si fem un moviment en fals, el brètol se'ns pot escapar.

—Què podem fer?

—Demà tindrem moltes coses a fer. Aquesta nit l'única cosa que poden: fer és resar les últimes oracions pel nostre pobre amic.

Plegats, baixàrem la vessant escarpada i ens apropàrem al cos que ressaltava, negre i clar, damunt les pedres argentades. L'agonia d'aquelles extremitats contorsionades m'afectà fins a produir-me un espasme de dolor que em negà els ulls de llàgrimes.

—Hem d'anar a cercar ajuda, Holmes! No podem pas portar-lo tot el camí fins a la Mansió, nosaltres sols. Déu meu, s'ha tornat boig?

Proferí un crit i s'inclinà sobre el cos. Ara, dansava i reia prenent-me la mà. Podia ser ell, el meu amic impertorbable i autocontrolat? Realment, aquells eren cops amagats!

—Porta barba! Porta barba! L'home porta barba!

—Barba?

—No és Sir Henry... És... és el meu veí, el criminal!

Giràrem el cos a corre-cuita i la seva barba regalimant assenyalava la claror freda de la lluna. No hi podia haver dubte pel que feia al front sortit i als ulls enfonsats de fera. Era realment el mateix rostre que resplendia a la llum de l'espelma, quan per sobre la roca descobrirem la faç de Selden, el criminal.

Aleshores, de sobte, se'm va fer tot clar. Vaig recordar que el jove baró havia regalat la roba vella a Barrymore. Aquest la devia haver traspasat a Selden per tal d'ajudar-lo a escapar. Les botes, la camisa, la gorra; tot era de Sir Henry. Tot i així, la tragèdia apareixia prou sinistra; però aquest home, almenys, es mereixia la mort segons les lleis del seu país. Li vaig comunicar a Holmes com anava l'assumpte, amb el cor eixamplant-se'm dins del pit d'alegria i agraïment.

—Aleshores ha estat la roba que l'ha conduït a la mort? —digué—. Està clar que el gos ha seguit la víctima després d'haver ensumat una peça de roba de Sir Henry —la bota que li van prendre a l'hotel, segurament— i per això aquest home s'ha estibat. Hi ha un fet curiós, però: Com ha pogut saber en Selden, enmig de la foscor, que el gos anava per ell?

—L'ha sentit.

—El fet d'escoltar l'udol d'un gos a l'erm no hauria pas conduït un home tan dur com ell a un tal paroxisme de terror, fins al punt d'arriscar-se a ser capturat altra volta, amb els crits tan esgarrifosos que feia. Pels xiscles que hem sentit, deu haver hagut de recórrer un llarg camí després de conèixer que la bèstia el perseguia. Però com se n'ha adonat?

—És un misteri per a mi saber per què aquest gos, suposant que les nostres conjectures siguin correctes...

—Jo no suposo res.

—Bé, doncs, per què aquest gos anava solt aquesta nit? M'imagino que no deu pas córrer sempre lliurement per l'erm. Stapleton no el devia pas deixar anar llevat que tingués raons per creure que Sir Henry hi era.

—La meva dificultat és més gran que la seva, car penso que ben aviat tindrem una explicació per a la seva mentre que la meva restarà sempre un misteri. La qüestió és ara què farem amb el cos d'aquest pobre desgraciat? No podem pas deixar-lo aquí a mercè de les guilles i els corbs.

—Suggereixo que el fem dins una d'aquestes cabanes fins que puguem comunicar-nos amb la policia.

—Exactament. I no hi ha dubte que entre tots dos podrem transportar-l'hi. Escolti Watson, què és això? És el nostre home en persona. Quina audàcia! Ni una paraula que pugui mostrar les nostres sospites, ni un sol mot, o els meus plans se n'aniran en orris.

Una figura se'ns estava apropant per l'erm, i vaig veure la guspia roja mig apagada d'un cigar. La lluna l'il·luminava i vaig poder distingir la silueta elegant i el caminar airós del naturalista. Es deturà en veure'ns, i després seguí avançant.

—Ei, doctor Watson, és vostè, oi? És l'última persona que m'imaginava trobar a l'erm, en aquesta hora de la nit. Però, Déu meu, què és això? Hi ha algú ferit? No... no em digui que és el seu amic Sir Henry!

Em passà pel davant d'una revolada i s'inclinà sobre l'home mort. Vaig notar com inspirava profundament i el cigar li queia dels dits.

—Qui... qui és? —quequejà.

—És Selden, l'home que s'escapolí de Princetown.

Stapleton es girà, pàl·lid com la mort, cap a nosaltres; però en un esforç suprem, superà la seva sorpresa i decepció. Ens mirà amb suspicàcia l'un després de l'altre.

—Déu meu! Quin assumpte tan esgarriós! Com ha mort?

—Sembla que s'hagi trencat el coll en estibar-se per aquestes roques. El meu amic i jo ens passejàvem per l'erm quan hem sentit un crit.

—Jo també he sentit un crit. Això és el que m'ha fet sortir de casa. Estava preocupat per Sir Henry.

—Per què per Sir Henry en concret? —no vaig poder evitar preguntar-li.

—Perquè jo li havia suggerit que vingués a fer-me una visita. En veure que no venia, m'ha estranyat; i, naturalment, m'he començat a preocupar per ell quan he sentit crits a l'erm. A propòsit —els seus ulls tornaren a dirigir-se cap a mi i després cap a Holmes alternativament—, han sentit alguna altra cosa a part del crit?

—No —digué Holmes— i vostè?

—Tampoc.

—Què vol dir, doncs?

—Oh! Vostè ja coneix les històries que els camperols conten sobre el gos fantasma, i tot això. Diu que se sent per l'erm de nit. Només em preguntava si hi hauria proves d'haver-se escoltat aquesta nit.

—No hem pas sentit res d'això, nosaltres —vaig respondre.

—I quina és la seva teoria sobre la mort d'aquest pobre individu?

—No hi ha dubte que l'angoixa i el fet d'estar-se a la intempèrie l'han fet parar boig. Ha fugit esparverat per l'erm en estat de folia, ha caigut i s'ha trencat el coll.

—Aquesta sembla l'explicació més raonable —digué Stapleton i deixà anar un sospir que, pel que em va semblar, indicava que se sentia alleujat—. I vostè què en pensa, míster Sherlock Holmes?

El meu amic el felicità:

—Vostè és ràpid fent identifikacions —digué.

—L'hem estat esperant en aquesta contrada des que va arribar el doctor Watson. Encara ha estat a temps de presenciar una tragèdia.

—Sí, ben cert que sí. No dubto que les explicacions del meu amic s'avenen amb els fets. Me'n duré un record ben desagradable demà, quan torni a Londres.

—Oh! Se'n torna demà?

—Aquesta és la meva intenció.

—Espero que la seva visita posi una mica de llum sobre tots aquests esdeveniments que ens desconcerten.

Holmes arronsà les espatlles.

—No sempre es pot tenir l'èxit que es desitja. Un investigador necessita fets i no llegendes i murmuracions. No ha estat un cas satisfactori.

El meu amic parlava amb un to ben franc i despreocupat. Stapleton se'l mirava encara fixament. Després es girà cap a mi.

—Proposaria que transportéssim aquest pobre home cap a casa meva, però la meva germana s'espantaria tant, que no m'atreveixo a fer-ho. Crec que si el tapem estarà segur fins demà.

I així ho vàrem fer. Després de resistir-nos a l'oferta d'hospitalitat de Stapleton, Holmes i jo ens dirigírem a la Mansió de Baskerville, deixant que el naturalista tornés a casa tot sol. En mirar enrera vàrem veure la seva silueta allunyant-se lentament per la immensitat de l'erm i, al seu darrera, aquella clapa negra sobre el pendent argentada que assenyalava l'indret on jeia aquell home que havia acabat els seus dies d'una manera tan horrible.

—Finalment, arribem al cos a cos —digué Holmes mentre caminàvem plegats a través de l'erm—. Quins nervis d'acer que té aquest individu! Com s'ha refet de seguida davant d'allò que hauria pogut representar un xoc fortíssim, en adonar-se que un home equivocat havia estat víctima del seu pla. Ja li vaig dir a Londres, Watson, i li ho repeteixo ara, que mai no ens les hem hagut amb un enemic més del nostre tremp.

—Lamento que l'hagi vist a vostè.

—De primer, també m'ha contrariat a mi. Però Déu ens guard d'un ja està fet!

—Quina conseqüència tindrà en els seus plans el fet de saber que vostè és aquí?

—Potser el farà ser més cautelós o que prengui mesures desesperades immediatament. Com la majoria dels criminals intel·ligents, deu confiar excessivament en la seva intel·ligència i s'imagina que ens ha enganyat completament.

—Per què no l'arrestem ara mateix?

—Estimat Watson, vostè ha nascut per a ser un home d'acció. El seu instint sempre el condueix a despendre energia. Però pensi que si, per un suposar, l'haguéssim arrestat aquesta nit, què dimonis n'hauríem tret, d'això? No podem demostrar res contra ell. Aquí rau la diabòlica astúcia de l'assumpte. Si actués mitjançant un agent humà podríem obtenir-ne alguna prova però encara que arrosseguéssim aquest gos immens fins a la llum del dia, no ens ajudaria gens a posar la corda al voltant del coll del seu amo.

—Però tenim alguna base.

—Ni tan sols això. Només suposicions i conjectures. Seríem la riota de la Cort de Justícia si hi acudíssim amb una història com aquesta i amb les proves que tenim ara.

—Hi ha la mort de Sir Charles.

—El van trobar mort sense cap senyal de violència sobre el cos. Vostè i jo sabem que va morir de pura por; però com podem convèncer d'això els dotze membres impassibles del jurat? Quins senyals hi ha del gos? On són les marques dels seus ullals? Naturalment, ja sabem que un gos no mossega un cos sense vida, i que Sir Charles ja era mort abans que la bèstia l'encalcés. Però tot això hem de demostrar-ho i no estem pas en posició de fer-ho.

—Bé, però, i el que ha passat aquesta nit?

—No hem pas millorat gaire amb el que ha passat aquesta nit. Altre cop ens trobem que no hi ha relació directa entre el gos i la mort de l'home. No hem pas vist el gos. L'hem sentit però no podem pas provar que estigués perseguint l'home. Hi ha una total absència de mòbil. No, estimat amic, hem d'admetre que no tenim cap base de moment i s'ho val de córrer qualsevol risc per tal d'aconseguir-ne una.

—I com pensa aconseguir-la?

—Tinc grans esperances que Missis Laura ens ajudi quan vegi ben clar com està l'assumpte. I, a més, tinc el meu propi pla. Ja n'hi ha prou amb el que ha passat avui, però espero que abans no s'acabi el dia ens haurem sortit amb la nostra.

No vaig poder treure-li res més i continuà caminant immers en les seves cabòries, fins al portal dels Baskerville.

—Que pensa pujar a dalt?

—Sí. Ja no crec que hi hagi cap motiu per continuar amagat. Una última cosa, Watson. No digui res del gos a Sir Henry. Deixi que cregui que la mort de Selden ha estat tal com Stapleton ens vol fer creure. Així estarà més serè per a la prova que haurà de suportar demà; perquè demà, si no em falla la memòria en recordar el seu informe, està convidat a sopar a casa d'aquesta gent.

—I jo també.

—Aleshores, vostè s'haurà d'excusar, car ell hi ha d'anar tot sol. Això serà fàcil d'arranjar. I ara, si bé arribem tard per dinar, potser podrem almenys sopar una mica.

13. Tot parant les xarxes

Sir Henry estigué més content que no pas sorprès de veure Sherlock Holmes, perquè feia dies que esperava que els darrers esdeveniments aconseguissin fer-lo venir de Londres. El que sí que el sorprengué fou que el meu amic no portés equipatge ni donés explicacions de la seva absència. Entre els dos ben aviat cobrirem les seves necessitats d'informació i, després d'un sopar tardà, comunicàrem a Sir Henry tot allò que consideràvem convenient que sabés. Primer de tot em correspongué la desagradable tasca d'informar de la mort de Selden a en Barrymore i la seva dona. Per a ell tal vegada fou un gran alleujament, però ella es posà a plorar amargament eixugant-se les llàgrimes amb el davantal. Per a tothom era un home violent mig animal i mig dimoni, però per a ella mai no va deixar d'ésser el vailet entremaliat de la seva adolescència, el nen que ella duia sempre agafat de la mà. Molt dolent ha de ser un home que no tingui cap dona que plori per ell.

—He estat romancejant per la casa tot el dia des que Watson se n'ha anat aquest matí —digué Sir Henry—. M'imagino que em mereixo tota la confiança per haver mantingut la meva promesa. Si no hagués promès no sortir sol m'hauria passat una tarda molt més animada, perquè he rebut un missatge de Stapleton en el qual em convidava a casa seva.

—Estic segur que hagués tingut una tarda molt més moguda —digué Holmes molt sec—. Per cert, suposo que no s'ha adonat que hem estat lamentant que s'hagués trencat el cap.

Sir Henry obrí els ulls.

—Com ha estat això?

—Aquell pobre desgraciat anava vestit amb la seva roba. Tinc por que el seu majordom, que la hi havia donada, no tingui ara problemes amb la policia.

—No és probable. No tenen cap mena de marca, que jo sàpiga.

—És una sort per a ell; de fet, és una sort per a tots vostès, ja que estan tots fora de la llei en aquest assumpte. No estic segur que, com a detectiu, el meu primer deure no fos arrestar tota la gent de la casa. Els informes de Watson són documents summament comprometedors.

—Però, què hi ha del cas? —preguntà Sir Henry—. N'ha pogut treure l'entrellat? No crec pas que Watson i jo sapiguem gaire més que quan vam arribar.

—Crec que estaré en disposició d'aclarir-li més la situació abans que no passi gaire temps. És un assumpte extremadament complicat i dels més difícils que m'hagi trobat. Encara hi ha alguns punts foscos, però de tota manera estem arribant al fons de la qüestió.

—Hem tingut una experiència, com li haurà dit Watson, sens dubte. Hem sentit el gos per l'erm, de manera que no puc jurar que tot es tracta de vana superstició. Vaig treballar una mica amb gossos quan era a l'Oest i, quan en sento un, el reconec. Si vostè és capaç de posar un morrió a aquest i encadenar-lo, estic disposat a jurar que vostè és un dels més grans detectius de tots els temps.

—Crec que podré posar-li el morrió i una cadena al coll si vostè m'ajuda.

—Faré el que vostè em mani.

—Molt bé; i a més li demanaré que ho faci cegament, sense demanar-me'n la raó.

—Com vostè vulgui.

—Si ho fa així, crec que tenim moltes probabilitats que el nostre petit problema es resolgui. No dubto que...

Parà de cop mirant fixament enlaire, per damunt del meu cap. La llàntia li il·luminava el rostre amb tanta intensitat que hauria pogut ser una estàtua clàssica, la personificació de l'estat d'alerta i expectació.

—Què és això? —cridàrem els dos.

En mirar avall vaig adonar-me que reprimia alguna emoció interna. Els seus trets eren encara assossegats, però en els seus ulls brillava un divertit entusiasme.

—Disculpi l'admiració d'un afeccionat —digué mentre assenyalava la filera de retrats que cobrien la paret del davant—. Watson no admetrà que jo entengui gens d'art, però és enveja, perquè els nostres punts de vista sobre el tema difereixen. Ara bé, aquesta és una col·lecció de retrats realment formidable.

—Bé, m'encanta sentir-li-ho a dir —respongué Sir Henry, mirant el meu amic amb una certa sorpresa—. No vull pas dir que sigui gran coneixedor en la matèria, i seria millor jutge d'un cavall o d'un vedell que no pas d'un quadre. No sabia que vostè tingués temps per a aquesta mena de coses.

—Reconec quan una cosa és de qualitat només de veure-la, i ara la veig. Això és un Kneller i juraria que aquesta dama vestida de seda blava d'allà baix i el fornit cavaller que porta perruca és un Reynolds. Deuen ser retrats de família, suposo?

—Sí, tots.

—En sap els noms?

—Barrymore me'ls ha fet aprendre i em penso que sabré recitar la lliçó força bé.

—Qui és el cavaller del telescopi?

—És el contraalmirall Baskerville, que va servir amb Rodney a les Índies Occidentals. L'home de la jaqueta blava i el rotlle de paper és Sir William Baskerville, que fou president dels Comitès de la Cambra dels Comuns amb Pitt.

—I aquest cavaller que tinc just al davant, el del vellut negre i la corbata de llaç?

—Ah! Té dret a conèixer-lo. Aquest és el causant de tots els mals, el malvat Hug que despertà el gos dels Baskerville. No crec que arribem a oblidar-lo.

Vaig mirar-me el seu retrat amb interès i una certa sorpresa.

—Déu meu! —digué Holmes—, sembla un home prou assossegat i de costums tranquil, però gosaria dir que hi ha un dimoni amagat en els seus ulls. L'hauria fet una persona més robusta i d'aspecte més rufià.

—No hi ha dubte de la seva autenticitat, car el nom i la data, 1647, són darrera la tela.

Holmes afegí ben poca cosa més, perquè el retrat del vell bergant semblava exercir una gran fascinació sobre ell, i se l'estigué mirant fixament durant tot el sopar. No fou fins més tard, quan Sir Henry ja s'hagué retirat a la seva habitació, que se sentí capaç de seguir el fil del seu pensament. Em conduí altre cop a la sala dels banquets, amb l'espelma de l'habitació a la mà, i l'alçà davant del retrat de la paret, deteriorat pel temps.

—No veu res?

Em vaig mirar l'ample capell emplomat, el seu cabell rinxolat, el coll blanc brodat i el rostre llarg i sever que s'hi emmarcava. No era pas una fesomia brutal,

sinó més aviat afectada, dura i severa, amb una boca ferma, de llavis primis i un esguard fred i intolerant.

—Li recorda algú que vostè conegui?

—Per la mandíbula s'assembla una mica a Sir Henry.

—Una mera suggestió, potser. Però, esperi un moment!

Pujà dalt d'una cadira i, tot aguantant el llum amb la mà esquerra, cobrí amb la dreta l'amplada dels cabells i els rínxols llargs.

—Déu del cel! —exclamà amb sorpresa.

El rostre de Stapleton havia sorgit del quadre.

—Ahà! Ho veu, m'han entrenat a examinar les cares i no els seus guarniments. La primera qualitat d'un investigador criminal és veure darrere una disfressa.

—Però això és meravellós! Podria ser el seu retrat.

—Sí, és un exemple interessant de regressió tant física com espiritual. L'estudi dels retrats de família és suficient per a convertir un home a la doctrina de la reencarnació. L'individu és un Baskerville, això és evident.

—Amb designis sobre la successió.

—Exactament. Aquesta troballa del retrat ens ha fornit una de les anelles perdudes de la cadena més òbvies. El tenim, Watson, el tenim, i juraria que abans de demà a la nit s'estarà debatent en la nostra xarxa tan indefens com una de les seves papallones. Una agulla, un tros de suro i una etiqueta, i ja el podrem afegir a la nostra col·lecció de Baker Street!

Es girà i esclatà en un dels seus rars atacs de riure. No l'he sentit a riure gaire i la seva rialla ha estat sempre presagi de desgràcia per a algú.

Em vaig llevar molt d'hora al matí, però Holmes encara s'havia llevat abans que jo, perquè el vaig veure pujant pel camí mentre jo em vestia.

—Sí, avui tindrem un dia molt enfeinat —remarcà fregant-se les mans amb l'alegria de l'acció— les xarxes són totes al seu lloc i estem a punt de recollir-les. Sabrem, abans no comenci el dia, si hem caçat el nostre gran espet bocafort, o bé si s'ha esmunyit per les malles.

—Ja ha estat a l'erm?

—He enviat un informe des de Grimpen a Princetown sobre la mort de Selden. Crec que puc prometre que cap de vostès no es veurà implicat en l'assumpte. I també m'he posat en contacte amb el meu fidel Cartwright, que s'hauria quedat com un clau a la porta de la meua cabana com un gos sobre la tomba del seu amo, si no l'hagués tranquil·litzat comunicant-li que estic bé.

—Quin és el següent moviment?

—Veure Sir Henry. Ah! mira-te'l!

—Bon dia, Holmes —digué Sir Henry— sembla un general preparant els plans de la batalla amb el seu cap d'estat major.

—Aquesta és justament la situació. Watson estava demanant les meves ordres.

—I jo també!

—Molt bé. Vostè està convidat, si ho he entès bé, a sopar amb els nostres amics, els Stapleton, aquesta nit.

—Espero que vostè també vingui. Són gent molt hospitalària i estic segur que els alegraria molt de veure'l.

—Em sembla que Watson i jo haurem d'anar a Londres.

—A Londres?

—Sí, crec que, tal com estan les coses, serem més útils allà.

El rostre del jove baró s'allargà perceptiblement.

—Confiava que em protegirien en tot aquest assumpte. La mansió i l'erm no són pas llocs gaire agradables quan s'està sol.

—Estimat amic, vostè ha de confiar en mi sense reserva i fer exactament el que li dic. Ha de dir als seus amics que ens hauria agradat molt de venir amb vostè, però que assumptes de màxima urgència ens requerien a ciutat. Esperem tornar ben aviat a Devonshire. Se'n recordarà de donar-li aquest missatge?

—Si insisteix...

—No hi ha altra alternativa, li ho asseguro.

Pel seu front arrufat, vaig adonar-me que el baró se sentia profundament ferit pel que considerava un abandó.

—Quan volen marxar? —preguntà fredament.

—Immediatament després d'esmorzar. Anirem amb cotxe fins a Coombe Tracey, però Watson deixarà aquí les seves coses com a penyora que tornarà. Watson, vostè enviarà una nota a Stapleton per dir-li que lamenta no poder-hi anar.

—M'estan entrant ganes d'anar a Londres amb vostès —digué Sir Henry—. Per què m'hauria de quedar sol aquí?

—Perquè aquest és el seu lloc de combat. Perquè m'ha donat la seva paraula que faria allò que li digués, i jo li dic que resti aquí.

—D'acord, llavors em quedaré.

—Una altra cosa! Vull que vagi amb cotxe a Merripit House. Però després faci tornar el cotxe, i procuri que s'assabentin que pensa tornar a peu.

—A peu per l'erm?

—Sí.

—Però si això és precisament el que tan sovint m'havien advertit que no fes!

—Aquesta vegada ho pot fer amb tota seguretat. Si no tingués completa confiança en els seus nervis i coratge, no li ho suggeriria, però és fonamental que ho faci.

—Aleshores ho faré.

—I si valora la seva vida, no travessi l'erm en cap altra direcció que no sigui el camí recte que va de la Mansió Merripit al camí de Grimpen, que és la seva ruta natural de retorn.

—Faré exactament tal com diu.

—Molt bé. M'agradaria sortir de casa immediatament després d'esmorzar, si és possible, a fi de ser a Londres a la tarda.

Estava absolutament astorat davant d'aquell pla, tot i que recordava que Holmes havia dit a Stapleton, la nit anterior, que la seva visita acabaria l'endemà. No m'havia passat pel cap, però, que volgués que jo l'acompanyés, ni tampoc comprenia que haguéssim de ser absents els dos en un moment que ell mateix declarà que era crític. No hi havia res a fer, no obstant, llevat d'obeir sense reserva. De manera que ens acomiadàrem del nostre entristit amic i, al cap d'un parell d'hores, ja ens trobàvem a l'estació de Coombe Tracey i havíem enviat el cotxe de retorn. Un petit vailet ens esperava a la plataforma.

—Mana res, senyor?

—Agafaràs aquest tren cap a la ciutat, Cartwright. Tan bon punt arribis, telegrafiaràs a Sir Henry Baskerville en nom meu, dient-li que, si troba la meva llibreta de notes que he perdut, me l'envii per correu certificat a Baker Street.

—Sí, senyor.

—I pregunta a l'oficina de correus de l'estació si hi ha cap missatge per a mi. El xicot tornà amb un telegrama, que Holmes em donà. Deia així:

«Telegrama rebut. Vinc amb una ordre judicial en blanc. Arribo a les cinc quaranta. LESTRADE».

—Això és en resposta al meu telegrama d'aquest matí. És el millor dels professionals i penso que podem necessitar la seva ajuda. Ara, Watson, crec que no podem utilitzar millor el nostre temps que anant a veure la nostra coneguda Missis Laura Lyons.

El seu pla de campanya se'm començava a fer evident. Utilitzaria Sir Henry per convèncer els Stapleton que realment havíem marxat, mentre que el que realment faríem seria tornar a l'instant precis en què probablement seríem necessaris. El telegrama des de Londres, si Sir Henry en parlava als Stapleton, dissiparia els últims recels de les seves ments. Ja em semblava veure les nostres xarxes atrapant el gran espet bocafort.

Missis Laura Lyons era al seu despatx, i Sherlock Holmes inicià la seva entrevista amb franquesa i anant al gra de tal manera que la sorprengué considerablement.

—Estic investigant les circumstàncies que convergiren en la mort del difunt Sir Charles Baskerville —digué ell—. El meu amic aquí present, el doctor Watson, m'ha informat de tot allò que vostè li havia explicat i també de tot el que ha amagat en relació amb el tema.

—I què he amagat, jo? —preguntà desafiant.

—Vostè ha confessat que demanà a Sir Charles que fos al portal a les deu en punt. Nosaltres sabem que aquests foren el lloc i l'hora de la seva mort. Vostè ens ha amagat quina relació hi ha entre aquests esdeveniments.

—No hi ha cap relació.

—En aquest cas, doncs, és una extraordinària coincidència. Però crec que finalment aconseguirem establir-hi una relació. Vull ser-li absolutament franc, Missis Lyons. Considerem que aquest és un cas d'assassinat, i les proves poden implicar-hi no solament el seu amic míster Stapleton, sinó també la seva dona.

Missis Lyons es tornà a seure. Amb les mans esgarrapava els braços de la butaca, i em vaig adonar que les seves ungles rosades s'havien tornat blanques de tan fort com premia.

—La seva dona! —repetí—. La seva dona! No era pas un home casat, ell!

Sherlock Holmes arronsà les espatlles.

—Demostri-m'ho! Demostri-m'ho! I si ho aconsegueix...

L'espurneig ferotge dels seus ulls deia més que cap paraula.

—He vingut preparat per això —digué Holmes traient-se uns papers de la butxaca—. Aquí té una fotografia de la parella feta a York fa quatre anys. Al darrera posa Mr. y Mrs. Vandeleur, però no tindrà cap dificultat en reconèixer-lo, i a ella també, si és que la coneix de vista. Aquí porto tres descripcions escrites per testimonis de confiança de quan Mr. i Mrs. Vandeleur regentaven l'escola privada de St. Oliver. Llegeixi-les, i digui'm si dubta de la identitat d'aquestes persones.

Missis Lyons se les mirà, i després alçà els ulls cap a nosaltres amb el rostre rígid d'una dona desesperada.

—Míster Holmes —digué ella—, aquest home m'ha proposat el matrimoni a condició que em divorciés del meu marit. M'ha mentit, el malvat, de totes les maneres concebibles. No m'ha dit mai una paraula que fos veritat. I per què? Per

què? Jo m'imaginava que ho feia tot per mi. Però ara m'adono que no he estat altra cosa que un instrument en les seves mans. Per què hauria de ser lleial amb ell, que mai no ho ha estat amb mi? Per què hauria de protegir-lo de les conseqüències de les seves malvestats? Pregunti'm el que vulgui, que no li amagaré res. Una cosa li juro, i és que quan vaig escriure la carta, mai vaig ni tan sols somniar en fer-li cap mal al vell Sir Charles que havia estat el més afable dels meus amics.

—Confio completament en vostè, senyora —digué Sherlock Holmes—. El relat d'aquests esdeveniments seria menys dolorós i potser ho faria més fàcil si jo li contés el que ha passat i vostè verifiqués que no faig cap error. L'enviament d'aquesta carta fou Stapleton qui la hi suggerí.

—Ell me la va dictar.

—Suposo que la raó que devia donar fou que vostè rebria ajuda de Sir Charles per cobrir les despeses legals relacionades amb el seu divorci.

—Exactament.

—I després d'haver enviat la carta la va dissuadir d'acudir a la cita?

—Em digué que feria el seu amor propi que cap altre home trobés els diners per a aquest fi, i que, tot i que ell era un home pobre, sacrificaria fins a l'últim penic per tal d'apartar tots els obstacles que ens separaven.

—Sembla un caràcter molt ferm. I després no en va saber res més fins que va llegir la notícia de la mort al diari.

—No.

—I li va fer jurar que no diria res sobre la seva cita amb Sir Charles.

—Exactament. Digué que la mort era molt misteriosa, i que jo seria sospitosa si se sabien aquells fets. Em va espantar per tal que callés.

—Molt bé, però vostè tenia les seves sospites?

Vacil·là, i abaixà els ulls.

—El coneixia —digué— però si ell hagués estat lleial amb mi, jo hauria fet el mateix amb ell.

—Crec que, amb tot això, vostè se n'ha sortit prou bé —digué Sherlock Holmes—. Ha tingut Stapleton a les seves mans sabent-ho ell, i tot i així està viva. Ha estat caminant a la vora del precipici durant uns quants mesos. Ens hem d'acomiarar, ara, Missis Lyons, i és probable que ben aviat tingui notícies nostres.

—El nostre cas a poc a poc es va arrodonint, i les dificultats van esvaint-se davant nostre —digué Holmes, mentre esperàvem drets l'arribada de l'express de la ciutat—. Ben aviat estaré en posició de narrar en un sol relat continu un dels crims més sensacionals i singulars dels temps moderns. Els estudiants de criminologia el recordaran al costat dels incidents anàlegs de Grodno, a la Petita Rússia, l'any 1866, i naturalment els assassins d'Anderson a Carolina del Nord, però aquest cas té alguns trets propis que el diferencien dels altres. Fins i tot ara no tenim cap prova clara en contra d'aquest home tan astut. Però em sorprendria molt que no s'hagués aclarit tot abans d'anar-nos-en a dormir.

L'express de Londres entrà a l'estació rugint i un home de baixa estatura, que recordava un bulldog esprimatxat, saltà d'un compartiment de primera classe. Els tres ens donàrem les mans i de seguida em vaig adonar, per la manera reverencial amb què Lestrade mirava el meu company, que havia après molt des dels temps en què treballaren junts per primer cop. Podia recordar molt bé el despreci amb què aquell home pràctic escoltava les teories d'un raonador.

—Hi ha res interessant? —preguntà.

—És l'assumpte més interessant de fa anys —respongué Holmes—. Disposem de dues hores abans de marxar. Penso que hauríem d'aprofitar-ho per sopar, i després, Lestrade, li traurem el mal gust de boca de la boira de Londres amb una mica de l'aire pur de la nit a Dartmoor. Mai no ha estat allà? Ah! bé, no crec pas que mai oblidi la seva primera visita.

14. El gos dels Baskerville

Un dels defectes de Sherlock Holmes, si és que se'n pot dir defecte, és que era extremadament reticent a comunicar totalment els seus plans a ningú fins al moment de posar-los en pràctica. En part li devia venir, sens dubte, del seu tarannà de líder que adora dominar la situació i sorprendre els qui l'envolten. En part, també, a causa de la seva precaució professional que l'impulsava a no córrer cap risc. El resultat, no obstant això, era una dura prova per a aquells qui actuaven com a ajudants o agents seus. Sempre m'havia fet patir amb això, però mai com durant aquella llarga caminada en la foscor. Teníem la gran prova davant nostre; per fi ens disposàvem a fer el darrer esforç, i Holmes encara no ens n'havia dit res, de manera que només vaig poder elucubrar quin seria el curs de la seva acció. Els nervis se'm posaren a flor de pell quan, finalment, la fredor del vent a la cara i els espais foscos i buits a banda i banda de l'estret camí m'anunciaren que tornàvem a ser a l'erm. A cada pas dels cavalls, a cada volta de roda, érem més a prop de la nostra suprema aventura.

La nostra conversa era destorbada per la presència del cotxer del carruatge que havíem llogat, de manera que ens veiérem obligats a parlar d'assumptes trivials, tot i que teníem els nervis en tensió a causa de l'emoció anticipada. Em vaig sentir alleujat, després d'una reserva tan poc natural, quan finalment passàrem per la casa de Frankland i vaig saber que érem a prop de la mansió escenari de l'acció. No pujàrem fins a la porta, sinó que restàrem prop del portal que donava a l'Avinguda. Vàrem pagar el cotxer i li ordenàrem que tornés a Coombe Tracey de seguida, mentre nosaltres començàvem a caminar fins a la casa Merripit.

—Porta armes, Lestrade?

El petit detectiu somrigué.

—Mentre porti pantalons tindrà una butxaqueta, i mentre tingui una butxaqueta, hi durà alguna cosa a dins.

—Perfecte! El meu amic i jo també estem preparats en cas d'emergència.

—Vostè es mostra molt reservat en aquest assumpte, míster Holmes. A què hem de jugar ara?

—Al joc d'esperar.

—Déu meu, no sembla pas un lloc gaire agradable —digué el detectiu, tremolant i mirant al seu voltant les vessants tenebroses del turó i l'immens llac de boira que cobria el Fangar de Grimpen—. Veig els llums d'una casa davant nostre.

—És la casa Merripit el final del nostre trajecte. Li prego que camini de puntetes i que no parli si no és xiuxiuejant.

Avançàrem cautelosament pel camí, com si ens dirigíssim a la casa, però Holmes ens féu deturar a uns cent metres de distància.

—Ja estem bé —digué—. Aquestes roques de la dreta formen una magnífica pantalla.

—Hem d'esperar aquí?

—Sí. Hem de preparar la nostra petita emboscada aquí. Fiqui's en aquell forat, Lestrade. Vostè ha estat dins la casa, oi, Watson? Pot dir-nos la posició de les habitacions? Què són aquestes finestres amb gelosia del final?

—Crec que són les finestres de la cuina.

—I aquella de més enllà que llueix tan intensament?

—Deu ser ben segur la del menjador.

—Les persianes són aixecades. Vostè coneix millor el terreny. Arrossegui's sense fer soroll i miri què estan fent. Però, pel que més vulgui, procuri que no vegin que els observa!

Vaig avançar de puntetes pel caminet i em vaig ajupir darrera de la paret baixa que volta un hortet esquifit. Arrossegant-m'hi per darrera, vaig arribar fins a un lloc des d'on podia veure directament a través de la finestra que tenia la cortina enretirada.

Només hi havia dos homes a la sala, Sir Henry i Stapleton. Els veia asseguts de perfil a banda i banda de la taula. Els dos fumaven cigar i tenien el cafè i les copes de vi al davant. Stapleton parlava molt animat, però Sir Henry estava pàl·lid i distret. Potser el fet de pensar que havia de tornar a peu pel fatídic erm li enterbolia el pensament.

Mentre els mirava, Stapleton s'aixecà i sortí de la sala; al mateix temps Sir Henry omplí el seu got altra vegada i es recolzà sobre la cadira, aspirant el fum del seu cigar. Vaig sentir un «crec» a la porta i el cruixir d'unes botes damunt la grava. Les passes avançaven, al llarg del camí, per l'altra banda de la paret darrera la qual m'amagava. En mirar a l'altra banda, vaig veure el naturalista que es deturava davant la porta d'un cobert, situada en un racó de l'hort. Una clau girà dins del pany i en travessar el llindar se sentí un curiós soroll, com de baralla, que venia de l'interior. Només s'hi estigué un minut, i després vaig tornar a sentir la clau altra vegada; passà per davant meu i tornà a entrar a la casa. El vaig veure reunir-se altre cop amb el seu convidat i jo vaig tornar arrossegant-me lentament fins on els meus companys m'esperaven, per tal de contar-los el que havia vist.

—Així, Watson, que la dama no és amb ells? —preguntà Holmes, en acabar el meu informe.

—No.

—On pot ser, doncs? Perquè no hi ha cap altre llum en les altres habitacions, llevat de la cuina.

—No m'imagino on pot ser.

Ja havia dit que el gran Fangar de Grimpen era cobert d'una densa boira blanca. Doncs, ara, es dirigia lentament cap a nosaltres i s'instal·lava com un mur prop nostre, baixa, però densa i ben definida. La lluna brillava al seu damunt i semblava un gran camp de gel que relluïa, amb els extrems dels turons llunyans com roques que emergien de la seva superfície. El rostre de Holmes es girà cap allà i mormolà impacientment, en veure el seu avenç indolent.

—Ve cap a nosaltres, Watson.

—És greu, això?

—Realment molt greu; és l'única cosa en aquest món que podia desbaratar els meus plans. No pot ser gaire lluny, ara. Són les deu en punt. L'èxit de la nostra empresa i la seva vida pot ser que depenguin del fet que surti abans que la boira hagi cobert el camí.

La nit era clara i bonica sobre els nostres caps. Les estrelles brillaven amb una lluentor freda mentre la mitja lluna banyava tota l'escena amb una llum suau i difusa. Davant nostre s'alçava la massa obscura de la casa, el seu sostre dentat i les xemeneies arrissades netament dibuixades sobre el cel estrellat. Àmplies barres de llum daurada de les finestres del pis inferior s'estenien per l'hort i l'erm. Una

d'elles s'apagà de sobte. Els servents havien sortit de la cuina. Només restava la llàntia del menjador on els dos homes, l'amfitrió assassí i el convidat inconscient, xerraven encara tot fumant.

A cada minut aquesta planúria de llana blanca que cobria la meitat de l'erm avançava cada cop més i més a prop de la casa. Les primeres alenades de boira s'enfilaven pel quadrat daurat de la finestra il·luminada. La paret més distant de l'hortet ja no era visible, i els arbres es dreçaven entre remolins de vapor blanc. Mentre miràvem, les garlandes de boira, començaren a envoltar les dues cantonades de la casa i s'enrotllaven lentament formant un únic banc sobre el qual el pis superior i la teulada suraven, com un estrany vaixell sobre un mar de broma. Holmes picà, enfurit, amb el puny contra la roca de davant nostre i clavà la seva petjada a terra, impacient.

—Si no surt d'aquí a un quart d'hora, el camí estarà totalment cobert. D'aquí a mitja hora ja no podrem veure'ns ni les mans.

—Retrocedim cap a un terreny més enlairat?

—Sí, crec que serà millor.

Així és que, a mesura que el banc de boira avançava cap a nosaltres, reculàrem fins a trobar-nos a uns vuit-cents metres de la casa i aquell mar de broma blanca, amb la lluna argentant-ne la superfície, progressava lentament i inexorable.

—Ens estem allunyant massa —digué Holmes—. No podem arriscar-nos que atrapin Sir Henry abans que nosaltres puguem arribar-hi. Costi el que costi hem de quedar-nos on som —es deixà caure de genolls i clavà l'orella a terra—. Gràcies a Déu em sembla que sento que s'acosta.

Un soroll de passes ràpides trencà el silenci de l'erm. Arraulits darrera les roques, miràvem atentament el banc de boira cobert de plata del davant. Les passes es feien més fortes, i entre la broma, com si fos darrera una cortina, avançava l'home que estàvem esperant. Mirà al seu voltant, com sorprès d'emergir a la nit clara i estrellada. Aleshores caminà amb rapidesa pel sender, passà per davant d'on ens amagàvem, i prosseguí amunt pel llarg pendent de darrera nostre. Mentre caminava no deixava de mirar darrera seu a un cantó i a l'altre, com qui se sentís inquiet.

—Silenci! —cridà Holmes i vaig sentir el soroll sec que fa una pistola en carregar-la—. Mirin! Ja ve!

En algun lloc, al bell mig del banc de broma que avançava, sonava un soroll compassat, tènue i agut, però continu. El núvol es trobava a menys de cinquanta metres d'on érem, i tots tres miràvem cap allà, sense saber quin seria l'horror que estava a punt de sorgir-ne. Jo era al costat de Holmes i vaig esguardar un instant el seu rostre. Tenia la cara pàl·lida i estava intranquil, els ulls li brillaven intensament a la llum de la lluna. Però, de sobte, els obrí mirant fixament al seu davant i els seus llavis se separaren de la sorpresa. Al mateix temps, Lestrade proferí un esclafit de terror i es llançà a terra. Jo em vaig posar dempeus de cop, amb la mà inerta sobre la meva pistola i la ment paraitzada per l'espantosa forma que havia sorgit de les ombres de la boira. Era un gos, un enorme gos negre com el carbó, un gos que no tenia res a veure amb els gossos que hagin vist ulls mortals. Treia foc per la boca oberta, els ulls li lluien com brases vermelles, el seu musell, la seva gola eren perfilats per una flama tremolosa. Mai en el somni delirant d'una ment pertorbada no es podia haver concebut res més feréstec, més aterridor, més diabòlic que

aquella forma i testa salvatges i fosques que s'abalançava cap a nosaltres des de la paret de broma.

A grans salts, l'enorme criatura negra baixava pel sender seguint de prop les petjades del nostre amic. Estàvem tan paralitzats per aquella aparició que el deixàrem passar abans no poguérem recuperar-nos de la impressió. Aleshores, Holmes i jo disparàrem alhora, i la criatura proferí un esgarip infernal que demostrava que, si més no, un dels trets l'havia tocat. Tot i així, no es deturà, sinó que continuà avançant a bots. Més endavant en el camí, vàrem veure Sir Henry mirant enrera, amb el rostre blanc com el clar de lluna i les mans alçades a causa de l'horror contemplant, desesperat, aquella cosa horrible que el perseguia.

Però aquell crit de dolor del gos havia dissipat tots els nostres temors. Si era vulnerable és que era mortal, i si l'haviem pogut ferir, el podríem matar. Mai no havia vist un home córrer com Holmes ho féu aquella nit. Tinc fama de ser lleuger de cames, però em deixà enrera en la mateixa mesura que jo vaig deixar enrera el petit professional. Davant nostre, mentre volàvem camí amunt, sentírem els esgarips de Sir Henry i el rugit intens del gos. Vaig arribar a temps de veure la bèstia llançar-se sobre la seva víctima, fer-la caure a terra i atacar-la al coll. Però l'instant següent Holmes ja havia descarregat els cinc trets del seu revòlver sobre la criatura. Amb un darrer udol agonitzant i una mossegada inútil en l'aire, rodà sobre la seva esquena, amb les quatre potes agitant-se furiosament, i després es desplomà sobre el seu flanc. Vaig ajupir-me panteixant, i vaig apuntar amb la meua pistola aquell cap espantós i lluent, però era inútil prémer el gallet. El gos gegant era mort.

Sir Henry jeia sense sentit en aquell mateix lloc on caigué. Li descordàrem el coll de la camisa i Holmes mormolà una pregària d'agraïment en veure que no hi havia cap signe de ferida, i que el rescat havia arribat a temps. Les parpelles del nostre amic començaren a bellugar-se, i féu un feble esforç per moure's. Lestrade abocà una mica de brandy d'un flascó entre les dents de Sir Henry, mentre un parell d'ulls espantats ens miraven.

—Déu meu! —mormolà—. Què era allò? Què era, per l'amor de Déu?

—Sigui el que sigui, és mort —digué Holmes—. Hem abatut el fantasma de la família per sempre més.

En mida i en força, era una terrible criatura la que jeia davant nostre, tota llarga. No era un gos de raça ni un mastí, semblava més aviat una combinació dels dos. Era prim, salvatge i gran com una petita lleona. Fins i tot ara, malgrat la immobilitat de la mort, les seves enormes mandíbules semblaven treure una flama blava, i els seus ulls petits i fixos eren voltats de foc. Vaig tocar amb la mà el seu musell lluent i, en treure la mà, els meus dits també semblava que es cremessin i brillessin en les tenebres.

—Fòsfor —vaig dir.

—Una hàbil preparació de fòsfor —digué Holmes ensumant l'animal mort—. No hi ha cap olor que pugui interferir amb el seu sentit de l'olfacte. Li devem una gran disculpa, Sir Henry, per haver-lo exposat a aquesta situació tan espantosa. Jo estava preparat per enfrontar-me amb un gos, però no amb una criatura com aquesta. I la boira ens deixava poc temps per a rebre-la.

—Vostè m'ha salvat la vida.

—Després d'haver-la posat en perill. Se sent amb cor d'aixecar-se?

—Doni'm un altre glop de brandy, i estaré en condicions per al que sigui. Bé, ara, si m'ajudeu a aixecar-me... Què pensa fer ara vostè?

—Deixar-lo aquí. No està preparat per a noves aventures aquesta nit. Si es vol esperar, un o altre de nosaltres l'acompanyarà a la Mansió.

Intentà posar-se dempeus, trontollant, però encara estava pàl·lid com la cera, i tremolava de cap a peus. L'ajudàrem a arribar fins a una roca on s'assegué, fremint, amb el rostre entre les mans.

—Ara hem de marxar —digué Holmes—. Hem d'acabar la nostra tasca, i cada moment és important. Hem completat el nostre cas, i només ens resta atrapar el nostre home.

—Tenim mil probabilitats contra una de trobar-lo a la casa —prosseguí mentre tornàvem enrera pel sender—. Aquests trets el deuen haver avisat que tot ha començat.

—Estàvem a una certa distància, i la boira pot haver esmorteït el soroll.

—Seguia el gos per cridar-lo després... Poden estar-ne segurs. No, no! a hores d'ara deu ser fora! Però escorcollarem la casa per tal d'assegurar-nos-en.

La porta principal era oberta, de manera que vàrem entrar de pressa i miràrem, una a una, totes les habitacions davant la sorpresa d'un vell servent tremolós amb el qual ens topàrem al passadís. No hi havia cap llum, tret de la del menjador, però Holmes agafà una llàntia i no deixà cap racó de la casa sense explorar. No poguérem trobar ni un senyal de l'home que estàvem perseguint. Al pis de dalt, no obstant això, una de les habitacions era tancada amb clau.

—Hi ha algú a dins! —exclamà Lestrade—. Hi sento moviment. Obriu aquesta porta!

Un gemec esmorteït i un cruiximent ens arribà de dins. Holmes picà la porta, just pel damunt del pany, amb la planta del peu i la porta s'obrí. Pistola en mà, ens precipitàrem tots tres dins l'habitació.

Però a dins no hi havia cap senyal d'aquell individu desesperat i desafiant que esperàvem veure. En comptes d'això, ens vàrem trobar amb un objecte tan estrany i inesperat que restàrem per uns instants immòbils per la sorpresa.

L'habitació havia estat moblada com petit museu, i les parets eren cobertes de nombroses caixes amb tapa de vidre on hi havia col·leccions de papallones i arnes, la recol·lecció de les quals havia constituït el descans d'aquell home complex i perillós. Al centre de la sala hi havia un tronc vertical que, en algun moment, havien col·locat com a suport del cabiró corcat que travessava el sostre. Lligada a aquell tronc, hi havia una figura embolicada amb els llençols que s'havien utilitzat per immobilitzar-la que, durant una estona fou impossible de saber si es tractava d'un home o d'una dona. Li havien posat una tovallola al voltant del coll nuada al tronc per darrera. Una altra li cobria la part inferior de la cara, i per sobre d'aquesta dos ulls negres, uns ulls plens de pena i vergonya amb un posat de terrible interrogació, ens contemplaven. En un minut arrancàrem la mordassa, desfèrem els lligams i Mrs. Stapleton es desplomà davant nostre. Quan el seu bonic cap li caigué sobre el pit, vaig veure la marca rosa de la fuetada al seu coll.

—La bèstia bruta! —exclamà Holmes—. Ràpid, Lestrade, l'ampolla de brandy! Assegui-la en una cadira. S'ha desmaiada a causa dels mals tractes i l'esgotament.

Tornà a obrir els ulls i preguntà:

—Està bé? Ha aconseguit escapar-se?

—No se'ns pot pas escapar, senyora.

—No, no vull pas dir el meu marit. Sir Henry, està bé?

—Sí.

—I el gos?

—És mort.

Féu un gran sospir de satisfacció.

—Gràcies a Déu! Gràcies a Déu! Oh! Aquest truà! Miri com m'ha tractat — s'arremangà i veiérem amb horror que els braços eren coberts de morats—. I això no és res, res! També ha torturat la meva ment i la meva ànima, deshonrant-la. Vaig poder suportar tot això; els mals tractes, la solitud, una vida de decepció, tot mentre vaig poder mantenir l'esperança de tenir el seu amor, però ara sé que fins i tot en això he estat el seu instrument.

Es posà a somicar apassionadament mentre parlava.

—No li desitja pas el bé, senyora —digué Holmes—. Digui'ns, doncs, on podem trobar-lo. Si mai vostè l'ha ajudat a fer mal, ajudi'ns ara a nosaltres en compensació.

—Només hi ha un lloc on pugui haver fugit —respongué ella—. Hi ha una vella mina d'estany en una illa, al bell mig del Fangar. Allà amagava el seu gos i també fou en aquell lloc on féu els seus preparatius per si havia de cercar un refugi. Allà és on es deu haver amagat.

El banc de boira s'atapeïa com la llana blanca contra la finestra. Holmes aixecà la llàntia en aquella direcció.

—Miri —digué ell—, ningú no pot trobar el camí en el Fangar de Grimpen aquesta nit.

Ella picà de mans. Els ulls i les dents li lluïen amb una alegria ferotge.

—Pot trobar el camí per entrar-hi, però mai per sortir-ne —exclamà—. Com podria veure els seus punts de referència en una nit com aquesta? Els vàrem plantar entre els dos per marcar el camí per entre el Fangar. Oh! Si hagués pogut enretirar-los avui! Aleshores sí que l'haurien tingut a les seves mans.

Se'ns feia evident que tota persecució seria en va fins que s'hagués escampat la boira. Mentrestant, deixàrem Lestrade controlant la casa, mentre que Holmes i jo tornàvem a la Mansió de Baskerville amb Sir Henry. La història dels Stapleton no li podia ser amagada per més temps; i encaixà el cop amb fermesa quan s'assabentà de la veritable identitat de la dona que havia estimat. Però la commoció d'una nit d'aventures havia destrossat els seus nervis, i abans del matí li agafà un deliri febril del qual s'ocupà el doctor Mortimer. Els dos estaven destinats a viatjar plegats pel món abans que Sir Henry s'hagués convertit una vegada més en l'home sa i animós que havia estat, abans d'esdevenir el propietari d'aquelles possessions malastrugues.

I ara arribo ràpidament a la conclusió d'aquest relat singular, en el qual he intentat fer compartir al lector aquestes obscures pors i vagues suposicions que ennuvolaren les nostres vides tant de temps i acabaren d'una manera tan tràgica. El matí després de la mort del gos, la boira ja s'havia esvaït i Mrs. Stapleton ens guià fins al lloc on trobàrem el passatge per entre els sorramolls. Ens ajudaren molt a comprendre l'horror de la vida d'aquesta dona l'avidesa i la joia amb què ens posava sobre la pista del seu marit. La deixàrem sobre l'estreta península de terra ferma que s'endinsava en punxa en la vasta superfície dels sorramolls. Des de l'extrem, unes barres plantades ací i allà mostraven per on el camí serpentejava, de tofa d'herba en mata d'arbustos, entre aquells pous d'escuma verda i aquells fangars nauseabunds que barraven el pas als estranys. Els densos joncars i les

carnoses plantes aquàtiques exhalaven un olor putrefacta i un vapor miasmàtic feixuc sobre els nostres rostres. Més d'una vegada un pas en fals ens féu enfonsar fins a la cuixa en l'obscur i tremolós fangar, que oscil·lava en suaus ondulacions uns quants metres al voltant dels nostres peus.

La seva urpa tenaç s'aferriava als nostres turmells en caminar i, quan ens hi enfonsàvem, semblava com si una mà maligna ens estirés cap al fons d'aquelles obscenes fondàries, tan horrible i deliberada era l'engrapada d'aquell espantós fangar. Tan sols una vegada veiérem senyals que algú altre havia passat per aquest camí perillós abans que nosaltres. D'una tofa d'herba cotonosa que creixia en el llot, emergia un objecte obscur. Holmes s'enfànga fins a la cintura en sortir del camí per anar-lo a agafar, i si nosaltres no haguéssim estat allà per treure'l mai no hauria pogut tornar a trepitjar terra ferma. Sostenia enlaire una sabata negra. En la part interior del cuir hi havia gravat «Meyers, Toronto».

—Ha valgut la pena el bany de fang —digué ell—. És la bota perduda del nostre amic Sir Henry.

—Que Stapleton ha llençat quan fugia.

—Exactament. La va retenir a la mà després d'utilitzar-la per posar el gos darrera de la seva pista. Fugí quan s'adonà que el joc havia acabat malament, sense deixar-la anar. I la llançà en aquest punt de la seva fugida. Si més no, sabem que ha arribat fins aquí sa i estalvi.

Però estàvem destinats a no saber més que això, encara que era molt el que podíem imaginar. No hi havia cap possibilitat de trobar petjades al fangar, perquè el fang que pujava les recobria immediatament, però quan per fi arribàrem a un terreny més ferm més enllà del pantà, les cercàrem amb deler. Tot i així mai no veiérem el més mínim signe. Si la terra ens contava la veritable història, llavors Stapleton no arribà mai fins a aquella illa on tenia el refugi, en cerca de la qual havia lluitat contra la broma la nit anterior. En algun lloc, en el cor del gran Fangar de Grimpen, sota el llot fastigós de l'immens fanguissar que l'havia xuclat, jau enterrat aquest home fred i cruel.

Poguérem descobrir molts senyals de la seva presència a l'illa voltada de sorramolls on amagava el seu salvatge aliat. Una immensa roda motriu i un forn de fosa mig ple de desferra indicaven la posició d'una mina abandonada. Al costat hi havia les restes enrunades de les cases dels miners foragitats d'allà, sens dubte, pels vapors nauseabunds de la humitat circulant. En una d'aquestes cases, un collar i una cadena, al costat d'una gran quantitat d'ossos rosegats, mostraren on havien confinat l'animal. Un esquelet, amb un ble de cabell castany adherit, jeia entre les restes.

—Un gos! —digué Holmes—. Per Déu, un spaniel de pèl arrissat. El pobre Mortimer no tornarà a veure el seu gos. Bé, no sé pas si aquest lloc conté cap secret que no haguem esbrinat. Podia amagar el seu gos, però no podia fer callar la seva veu i d'aquí venien aquells esgarips que fins i tot a la llum del dia eren desagradables de sentir. En cas d'emergència, podia amagar-lo al cobert de Merripit, però sempre era un risc, i només el dia suprem que considerava com la culminació dels seus esforços, gosà fer-ho. Aquesta pasta que hi ha dins la llauna és sens dubte la mescla lluminosa amb la qual untava la criatura. Això li ho suggerí, naturalment, la història del gos infernal de la família, i el desig de fer que Sir Charles morís de por. No és estrany que el pobre criminal corregués i xisclés, com ho féu el nostre amic, i com hauríem fet nosaltres mateixos si haguéssim vist una

criatura semblant llançar-se cap a nosaltres en les tenebres de l'erm. Era un truc molt astut ja que de portar la víctima a la mort, quin camperol s'hauria aventurat a investigar gaire a fons una criatura com aquella després de veure-la, com molts l'han vista per l'erm? Ja ho vaig dir a Londres, Watson, i ho torno a dir ara: mai no hem contribuït a caçar un home més perillós que el que reposa aquí sota...

Estengué el seu llarg braç cap a la vasta extensió clapejada de verd dels sorramolls, que s'allargava fins a unir-se amb els pendants rogencs de l'erm.

15. Retrospecció

Era una nit freda i boirosa de finals de novembre, i Holmes i jo sèiem a la vora del foc, a la nostra sala d'estar de Baker Street. Després del tràgic desenllaç de la nostra visita a Devonshire, havíem estat ocupats per dos assumptes de gran importància. El primer dels casos havia fet pública l'atroç conducta del Coronel Upwood en relació amb el famós escàndol dels Naips del Club Nonpareil. El segon era la defensa de la infortunada Mme Montpensier de l'acusació d'assassinat que requeia sobre ella, en relació amb la mort de la seva fillastra, Mlle Carère, la jove dama que, com es recordarà, fou trobada sis mesos després viva i casada a Nova York. El meu amic estava d'un humor excel·lent a causa de l'èxit que havia coronat una sèrie de casos difícils i importants, de manera que vaig poder induir-lo a discutir els detalls del misteri de Baskerville. Havia esperat pacientment l'oportunitat, perquè era conscient que mai no permetria que els casos s'encavalquessin, que la ment lògica i clara no s'apartaria d'un treball actual per embrancar-se mentalment amb els records del passat. Sir Henry i el doctor Mortimer eren a Londres de pas per al llarg viatge que havien receptat al primer perquè es refés dels nervis. Havien vingut a veure'ns aquella mateixa tarda, així és que era natural que el tema sorgís en la nostra conversa.

—Tota la seqüència d'esdeveniments —digué Holmes—, des del punt de vista de l'home que es feia dir Stapleton, era simple i directa, malgrat que per a nosaltres, que al principi no teníem mitjans per conèixer els motius de les seves accions, i només podíem veure part dels fets, tot ens semblés extraordinàriament complex. Jo he gaudit de l'avantatge de mantenir dues converses amb Mrs. Stapleton i el cas és tan clar que no crec pas que hagi quedat res en secret. Podrà trobar algunes notes sobre el cas a la lletra B del meu índex alfabètic de casos.

—Potser podria amablement fer-me de memòria un esquema oral del curs dels esdeveniments.

—Naturalment, encara que no li puc garantir que recordi tots els fets. La concentració mental intensa té una estranya forma d'esborrar el passat. L'advocat que té el cas a les seves mans i que és capaç de discutir amb un expert sobre el seu tema, s'adona que una o dues setmanes als tribunals l'hi treuen completament del cap. Així és que cadascun dels meus casos desplaça l'anterior, i el de Mlle Carère ha entelat els meus records de la Mansió de Baskerville. Demà, algun altre problema serà sotmès a la meua atenció i destronará al seu torn del seu lloc el cas de la bonica dama francesa i l'infame Upwood. No obstant això, pel que fa al cas del gos, li relataré el curs dels esdeveniments tan bé com sàpiga, i vostè m'indicarà si m'oblido de res.

»Les meves investigacions demostren, més enllà de tot dubte, que el retrat de la família no menteix i que aquell individu era realment un Baskerville. Era fill d'aquell Rodger Baskerville, el germà petit de Sir Charles, que fugí a Sud-amèrica amb una sinistra reputació i del qual s'havia dit que morí solter. De fet, va casar-se i tingué un fill, aquest individu que es diu realment com el seu pare. Es casà amb Beryl García, una de les belleses de Costa Rica i, havent robat una considerable suma dels fons públics, canvià el seu nom pel de Vandeleur i se'n tornà a Anglaterra, on creà una escola a l'est de Yorkshire. Els seus motius per emprendre

aquesta mena de negocis foren que, en el viatge cap a Anglaterra, féu coneixença d'un tutor físic i utilitzà el talent d'aquell home per convertir el seu negoci en un èxit. Però Fraser, el tutor, morí i l'escola que havia començat molt bé, caigué en el desprestigi i la infàmia. Els Vandeleur consideraren que els calia canviar-se el nom pel de Stapleton, i amb la resta de la seva fortuna, els seus plans de futur i el seu gust per l'entomologia, s'instal·laren al Sud d'Anglaterra. Em vaig assabentar, al Museu Britànic, que era una autoritat reconeguda en el tema i que el nom de Vandeleur ha estat sempre estretament vinculat a una arna, que, quan estigué a Yorkshire, fou el primer a descriure.

»I ara arribem a aquella part de la seva vida que ha demostrat ser de tant interès per a nosaltres. L'individu, naturalment, havia fet investigacions i havia descobert que només dues vides s'interposaven entre ell i unes possessions molt valuoses. Quan arribà a Devonshire, els seus plans eren, crec jo, extremadament vagues, però el fet que planegés el mal es fa evident per la manera que féu passar la seva dona per la seva germana. La idea d'utilitzar-la com esquer estava clara en la seva ment, encara que potser no havia fixat els detalls del seu pla. Pretenia acabar posseint les propietats, i estava disposat a utilitzar l'instrument que calgués i córrer tots els riscos per a aquest fi. El seu primer pas fou instal·lar-se tan a prop de la casa dels seus avantpassats com pogués, i el segon establir una amistat amb Sir Charles Baskerville i els seus veïns.

»El propi Sir Charles li parlà del gos de la família, i preparà d'aquesta manera el terreny per a la seva mort. Stapleton, com continuaré anomenant-lo, sabia que el cor del vell era feble i que un xoc el podia matar, això ho va saber pel doctor Mortimer. Havia sentit a dir que Sir Charles era supersticiós i es prenia aquella obscura llegenda molt seriosament. La seva enginyosa ment de seguida li suggerí una manera d'acabar amb el baró que fes gairebé impossible d'establir la culpabilitat del veritable assassí.

»Un cop concebuda la idea, procedí a portar-la a terme amb una habilitat considerable. Un estratega ordinari s'hauria acontentat de treballar amb un gos salvatge. L'ús de mitjans artificials per tal de fer aparèixer la criatura com a diabòlica, fou un toc de geni per part seva. El gos el comprà a Londres, a la casa "Ross and Mangles", els comerciants de Fulham Road. Era el més fort i salvatge que tenien. El transportà per la línia del Nord de Devonshire i caminà una gran distància per l'erm, per tal d'arribar a casa sense despertar sospites. Durant les seves caceres d'insectes, ja havia descobert la manera de penetrar en el Fangar de Grimpen i, gràcies a això, havia trobat un lloc segur per a la seva criatura. Allà l'encadenà i esperà la seva oportunitat.

»Però passà algun temps. No es podia pas induir el vell cavaller a sortir dels seus dominis de nit. Diverses vegades Stapleton romangué a l'aguait a punt d'atacar amb el seu gos, però sense resultat. Fou durant aquests infructuosos intents que ell, o millor dit el seu aliat, fou vist per alguns camperols i la llegenda del gos diabòlic rebé una nova confirmació. Ell esperava que la seva dona pogués atraure Sir Charles a la seva perdició, però aleshores ella demostrà ser inesperadament independent. No va voler enredar l'ancià cavaller en una relació sentimental que el lliurés a mans del seu enemic. Ni les amenaces ni —lamento dir-ho—, els cops, aconseguiren fer-la canviar d'idea. No volia tenir res a veure amb allò i, durant un temps, Stapleton es trobà en un cul-de-sac.

»Trobà la manera de sortir de les seves dificultats quan Sir Charles, que sentia amistat per ell, el convertí en intermediari de la seva obra de caritat amb aquella infortunada Laura Lyons. Presentant-se davant seu com a home solter, aconseguí una influència completa sobre ella i li donà a entendre que si de cas ella aconseguia el divorci del seu marit, ell es casaria amb ella. Els seus plans culminaren sobtadament quan sabé que Sir Charles era a punt de deixar la Mansió per consell del doctor Mortimer, amb l'opinió del qual ell fingí coincidir. Havia d'actuar immediatament, o la seva víctima estaria fora del seu poder. Aleshores, pressionà Mrs Lyons per tal que li escrivís aquella carta implorant al vell que li concedís una entrevista la nit abans de la seva partida cap a Londres. Després, ell, amb uns arguments astuts, impedí que hi anés, per tal de tenir l'oportunitat que tant havia esperat.

Aquell vespre, de tornada de Coombe Tracey, tingué temps per recollir el seu gos, l'empastifà amb la seva infernal pintura i portà la bèstia fins al portal, on tenia motius per esperar que trobaria l'ancià cavaller, esperant. El gos, incitat pel seu amo, saltà la reixa i perseguí l'infortunat baró, el qual s'escapà xisclant pel passeig dels Teixos. En aquell túnel llòbrec, devia ser un espectacle espantós veure l'enorme bèstia negra, amb els ulls i les mandíbules flamejants, saltant darrera la seva víctima. Al final del passeig, caigué fulminat de terror a causa d'una parada cardíaca. El gos havia corregut per l'herba, mentre que el baró corria per la terra, de manera que només es pogueren veure les petjades de l'home. En veure'l estès a terra, potser la criatura s'acostà a ensumar-lo, però en adonar-se que era mort, se'n tornà. Fou llavors quan deixà la petjada que el doctor Mortimer observà. En ser cridat, el gos retornà corrent al seu cau del Fangar de Grimpen, i allà restà el misteri que desconcertà les autoritats, alarmà tota la contrada i portà finalment el cas a les nostres mans.

»I això és tot pel que fa a la mort de Sir Charles Baskerville. S'adonà de tota l'astúcia diabòlica del cas, car, realment, hauria estat gairebé impossible inculpar el veritable assassí. El seu únic còmplice mai no l'abandonaria i la natura grotesca i inconcebible de la seva arma només servia per a fer-la més efectiva. Les dues dones implicades en l'assumpte, Mrs. Stapleton i Laura Lyons, restaren amb fortes sospites contra Stapleton. Missis Stapleton sabia que tenia certs plans contra l'ancià i coneixia també l'existència del gos. Missis Lyons no sabia cap d'aquestes dues coses, però estava impressionada per la mort en que s'havia esdevingut, el moment d'una cita no cancel·lada que només ella coneixia. No obstant això, ambdues eren sota la seva influència, i no les havia de témer. La primera meitat de la seva tasca finalitzava amb èxit, però faltava encara la part més difícil.

»És possible que Stapleton no conegués l'existència d'un hereu al Canadà. En qualsevol cas, devia assabentar-se pel seu amic, el doctor Mortimer, dels detalls de l'arribada d'Henry Baskerville. La primera idea de Stapleton era que aquest jove estranger del Canadà podia ser assassinat a Londres, sense que arribés a posar els peus a Devonshire. Desconfiava de la seva dona des que ella es negà a posar una trampa al vell i no s'atrevia a deixar-la gaire temps fora de la seva vigilància, per por de perdre la seva influència sobre ella. Per aquesta raó se l'endugué a Londres amb ell. S'allotjaren, segons he esbrinat, a l'hotel Mexmorough Private de Craven Street que, de fet, fou un dels que visità el meu agent en cerca de proves. Allà mantingué la seva dona tancada a la seva cambra mentre ell, disfressat i amb barba, seguia el doctor Mortimer a Baker Street, i després a l'estació i a l'hotel

Northumberland. La seva dona tenia alguna sospita dels seus plans, però tenia tanta por del seu marit —una por fundada en els brutals mals tractes—, que no gosà escriure a l'home que ella sabia que estava en perill. Si la carta anava a parar a les mans de Stapleton, la seva pròpia dona no estaria pas fora de perill. Finalment, com sabem, adoptà el sistema de retallar les paraules per formar el missatge i escriure l'adreça amb una lletra canviada. La carta arribà a Sir Henry i fou la primera advertència del perill.

»Era essencial per a Stapleton obtenir alguna peça de roba de Sir Henry, a fi que, si es veia forçat a utilitzar el gos, sempre tingués la manera de posar-lo darrera la seva pista. Amb una promptitud característica i gran audàcia, es posà mans a l'obra immediatament, i sens dubte l'enllustrador o la cambrera de l'hotel reberen una bona propina per ajudar-lo en el seu propòsit. Per sort, malgrat tot, la primera bota que aconseguí era nova i així doncs, inadequada per al seu objectiu. Per això, la retornaren i li n'aconseguien una altra. Un incident molt instructiu, ja que em demostrà, de manera concloent, que ens les havíem realment amb un gos, perquè cap altra suposició no podia explicar aquell neguit per aconseguir una bota vella i la indiferència envers la nova. Com més extravagant i grotesc és un incident, amb més cura se l'ha d'examinar. I allò que sembla complicar el cas és, si es considera adequadament i es manipula científicament, el més apropiat per dilucidar-lo.

»Després, l'endemà al matí, ens visitaren els nostres amics, seguits com sempre per Stapleton des del seu cabriolé. Pel seu coneixement d'on vivíem i del meu aspecte, així com de la meva conducta en general, m'inclino a pensar que la carrera criminal de Stapleton no s'ha limitat en absolut a l'afer de Baskerville. És significatiu que durant els darrers tres anys hi hagi hagut quatre grans robatoris a l'oest del país, sense que s'hagi detingut el delinqüent en cap dels casos. El darrer d'aquests robatoris, a Folkestone Court, al mes de maig, fou notable per l'assassinat a sang freda del criat que sorprengué el lladre, que anava sol i emmascarat i portava pistola. No dubto que Stapleton subvenia les seves necessitats d'aquesta manera i que durant anys fou un home desesperat i perillós.

»Tinguérem un exemple de la seva capacitat de reacció quan se'ns escapà amb tant d'èxit, i també de la seva audàcia en dir el meu nom a través del cotxer. A partir d'aquell moment, compregué que jo m'havia fet càrrec del cas a Londres i que, per tant, allà no tenia cap possibilitat. Tornà a Darmoor i esperà l'arribada de Sir Henry.

—Un moment! —vaig dir—. Vostè ha descrit la seqüència dels esdeveniments correctament però hi ha un punt que ha deixat sense explicació. Què se'n va fer del gos mentre el seu amo era a Londres?

—He dedicat certa atenció al tema i és indubtablement molt important. No hi ha dubte que Stapleton tenia un còmplice, encara que és improbable que es posés a les seves mans compartint amb ell tots els seus plans. Era el vell criat de la casa Merripit que es diu Anthony. La seva relació amb els Stapleton ve de molts anys enrera, des dels temps de l'escola, així és que ell sabia que els seus amos eren realment marit i muller. Aquest home ha desaparegut i s'ha escapat del país. És significatiu que Anthony no sigui un nom comú a Anglaterra, mentre que Antonio sí que ho és a Espanya o als països hispanoamericans. L'home, com la mateixa Mrs Stapleton, parlaven bé l'anglès, encara que amb una mica d'accent en pronunciar la lletra c. Jo mateix he vist aquest vell travessar el Fangar de Grimpen, pel pas que Stapleton havia marcat. És molt probable, doncs, que, en absència del seu amo, fos

ell qui s'ocupés del gos, encara que potser no sabés amb quin propòsit s'utilitzaria l'animal.

»Després, els Stapleton retornaren a Devonshire, cap on foren seguits ben aviat per Sir Henry i vostè. Unes paraules sobre el que vaig fer jo durant aquell temps. Potser li vingui a la memòria que, quan vaig examinar el paper on hi havia les paraules impreses enganxades, vaig cercar atentament la marca del paper. En fer això el vaig tenir a pocs centímetres dels ulls i vaig notar l'olor d'un perfum conegut amb el nom de llessamí blanc. Hi ha setanta-cinc perfums que un expert criminòleg ha de saber diferenciar, i més d'un cas, ho sé per experiència, ha depès de la seva ràpida identificació. El perfum em va suggerir la presència d'una dona i de seguida vaig pensar en els Stapleton. De manera que ja estava segur de l'assumpte del gos, i havia sospitat del criminal, fins i tot abans de viatjar cap a l'oest del país.

»El meu paper consistia a vigilar Stapleton i era evident que no ho podia pas fer si era amb vostè, perquè ell es posaria a la defensiva. Així, doncs, vaig enganyar tothom i vaig venir secretament, quan se'm suposava a Londres. Les meves penalitats no varen ser tan grans com vostè s'imagina, encara que aquests detalls trivials mai no han d'interferir en la investigació d'un cas. La major part del temps el vaig passar a Coombe Tracey, i només vaig utilitzar la cabana de l'erm quan em calia estar a prop de l'escenari de l'acció. Cartwright m'havia acompanyat i, disfressat de camperol, em fou de gran ajuda. Ell em portava el menjar i la roba neta. Mentre jo observava Stapleton, Cartwright sovint el vigilava a vostè, de manera que podia tenir tots els fils a les meves mans.

»Ja li he dit que els seus informes m'arribaven ràpid, ja que m'eren adreçats directament de Baker Street a Coombe Tracey. Em foren molt útils, especialment aquell fragment casualment cert de la biografia de Stapleton. Vaig poder establir la identitat de l'home i de la dona, i vaig saber finalment la meva posició exacta. El cas es complicà considerablement amb l'incident del criminal fet escàpol i la relació entre ell i els Barrymore. Això vostè també m'ho va aclarir molt bé, tot i que jo ja havia arribat a les mateixes conclusions a partir de les meves observacions.

»Quan vostè em descobrí a l'erm, jo ja tenia coneixement absolut de tot l'afer, però encara no disposava de proves per presentar a un jurat. Fins i tot l'intent de Stapleton contra Sir Henry aquella nit, que acabà amb la mort del desgraciat presidiari, no ens ajudà gaire per a obtenir proves d'assassinat contra el nostre home. Semblava que no hi havia més alternativa que enxampar-lo in fraganti; per això ens calia utilitzar Sir Henry tot sol i aparentment sense protecció, a tall d'esquer. Férem això amb el risc d'un xoc greu per al nostre client i aconseguírem completar el cas i abocar Stapleton a la seva destrucció. Que Sir Henry es veiés exposat a aquests perills, he de confessar que constitueix un retret que faig a la meva gestió del cas, però no teníem manera de preveure l'espectacle terrible i paralitzant que la bèstia representava, ni tampoc la boira que li permetria arribar a nosaltres en tan poc temps. Hem assolit el nostre objectiu, a un cost que tant l'especialista com el doctor Mortimer m'asseguren que és temporal. Un llarg viatge permetrà que el nostre amic es refaci, no tan sols dels seus nervis alterats, sinó també dels seus sentiments ferits. El seu amor per la dama era profund i sincer i, per ell, la part més trista de tota aquella negra història és que ella l'hagi enganyat.

»Tan sols resta indicar el paper que ella va jugar. No hi ha dubte que Stapleton exercia sobre ella una influència que podia ser deguda a l'amor o a la por o

possiblement a ambdues coses, ja que no són pas emocions incompatibles. El cert és que era molt eficaç. Per ordre seva, acceptà fer-se passar per la seva germana, tot i que comprovà els límits del seu poder sobre ella, quan intentà convertir-la en un instrument directe del seu crim. Estava disposada a advertir Sir Henry, sempre i quan el seu marit no s'hi veiés involucrat. Una i altra vegada intentà fer-ho. El mateix Stapleton semblà capaç de sentir-se gelós quan veié que Sir Henry feia la cort a la dama, tot i que era part del seu pla, fins al punt que no va poder evitar d'esclatar de forma apassionada, revelant així l'ànima ferotge que les seves maneres contingudes amagaven tan intel·ligentment. Afavorint la intimitat, s'assegurava que Sir Henry visités sovint la casa Merripit i així, més tard o més d'hora, tindria l'oportunitat que desitjava. Un dia crític no obstant això, la seva muller es tornà contra ell. S'havia assabentat de la mort del criminal, i sabia que el gos seria portat a la casa el vespre que Sir Henry hi venia a sopar. Acusà el seu marit del crim que projectava, i seguí una escena violenta en la qual ell per primera vegada li confessà que tenia una rival en amor. La seva fidelitat es convertí de sobte en odi amarg, i ell s'adonà que ella el podia trair. Per això, la lligà per tal que no pogués advertir Sir Henry i esperava sens dubte que, quan tota la contrada hagués atribuït la mort de Sir Henry a la maledicció de la seva família, podria reconquerir la seva dona fent-li acceptar el fet consumat i convencent-la que mantingués en secret el que sabia. Aquí crec, de tota manera, que va fallar en els seus càlculs i que, si nosaltres no haguéssim estat allà, la seva sort hauria estat igualment segellada. Una dona de sang espanyola no perdona tan a la lleugera una ofensa. I ara, estimat Watson, ja no puc, sense acudir a les meves notes, oferir-li un relat més detallat d'aquest cas curiós. No crec que res essencial hagi quedat sense explicació».

—No podia pas esperar que mataria de por Sir Henry, com havia fet amb el seu vell oncle, amb aquell gos empastifat.

—La bèstia era ferotge i mig morta de fam. Si el seu aspecte no hagués matat de por la seva víctima, si més no hauria paralitzat la resistència que aquesta li podia oferir.

—Sens dubte. Només hi ha una cosa que no lliga. Si Stapleton aconseguia l'herència, com explicaria el fet que ell, l'hereu, hagués estat vivint d'incògnit sota un altre nom i tan a prop de les propietats? Com hauria pogut reclamar els seus drets sense desvetllar sospites i indagacions?

—És una dificultat formidable i crec que em demana massa si espera que jo li resolgui. El passat i el present entren dins del camp de les meves investigacions, però el que un home pugui fer en el futur és una qüestió difícil de dilucidar. Missis Stapleton havia sentit el seu marit parlar del problema en diferents ocasions. Hi havia tres possibilitats: podia reclamar la seva propietat des de Sud-amèrica, establir allà la seva identitat davant les autoritats britàniques i, d'aquesta manera, obtenir la fortuna sense ni tan sols viatjar a Anglaterra. També podia adoptar una disfressa elaborada durant un curt període de temps que li calgués ser a Londres o, finalment, podia fornir a un còmplice les proves i els documents establint-lo com a hereu i conservar el dret a reclamar una certa proporció de les rendes. No podem dubtar, pel que sabem, que hauria trobat algun camí per superar aquesta dificultat. I ara, estimat Watson, ens resten algunes setmanes de molta feina i per un vespre, crec que podem desviar les nostres preocupacions cap a canals més agradables. Tinc una llotja per anar a veure «Les Huguenots». Ha escoltat De Reszles? Puc

demanar-li doncs que estigui a punt d'aquí a mitja hora? De camí podem pararnos a Marcini per sopar, oi?

SIR ARTHUR IGNATIUS CONAN DOYLE (Edimburg, Escòcia, 22 de maig del 1859 — Crowborough, Anglaterra, 7 de juliol del 1930) fou un escriptor escocès, creador del famós detectiu Sherlock Holmes.

Estudià medicina i va tenir la seva pròpia consulta. Es dedicava a la literatura d'una manera no professional fins que l'èxit li va arribar amb la creació d'un dels personatges més famosos de la literatura universal: el detectiu Sherlock Holmes.

Després d'abandonar la literatura es va casar i el 1902 va rebre el títol de Sir. Participà en la Primera Guerra Mundial i a partir d'aquella experiència es convertí en seguidor de l'espiritisme.

A part de les conegudes obres de Sherlock Holmes, Conan Doyle posseeix una bibliografia que inclou novel·les històriques, cròniques de guerra, contes de misteri i contes d'espiritisme, entre d'altres.

La col·lecció completa de Sherlock Holmes inclou els següents llibres: *Estudi en escarlata* (*A Study in Scarlet*, 1887), *El signe dels quatre* (*The Sign of Four*, 1890), *Aventures de Sherlock Holmes* (*The Adventures of Sherlock Holmes*, 1892; conté 12 històries), *Memòries de Sherlock Holmes* (*The Memoirs of Sherlock Holmes*, 1894; conté 11 històries), *El retorn de Sherlock Holmes* (*The Return of Sherlock Holmes*, 1905; conté 13 històries), *El gos dels Baskerville* (*The Hound of the Baskervilles*, 1902), *La vall de la por* (*The Valley of Fear*, 1915), *Els darrers aplaudiments* (*His Last Bow*, 1917; conté 8 històries) i *Els arxius de Sherlock Holmes* (*The Case-Book of Sherlock Holmes*, 1927; conté 12 històries).